

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	5
Badanie osób niepełnosprawnych	8
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych	13
2. Podsumowanie	15
3. Problemy osób niepełnosprawnych	21
4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym	41
5. Samorzady gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym	53
6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej	69
7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej	77
8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym	91
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych	103

1. Wprowadzenie i metodologia

Wprowadzenie i metodologia

Niniejsza synteza stanowi prezentację głównych wyników i wniosków z dwóch badań przeprowadzonych w ramach projektu „Gmino, jaka jesteś? Badanie działalności gmin na rzecz osób niepełnosprawnych”:

- ❑ **Badanie osób niepełnosprawnych.** Badanie osób niepełnosprawnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły osoby, które posiadają ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi.
- ❑ **Badanie przedstawicieli samorządów gminnych.** Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły praktycznie wszystkie gminy w Polsce. Razem uzyskaliśmy 2117 wywiadów z reprezentantami samorządów gminnych (wójtami/ burmistrzami, ich zastępcami, czy sekretarzami gminy).

Oba badania zrealizowane zostały przez Pentor Research International S.A. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie działania 1.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) schemat b).

To pierwsze w Polsce, na tak ogromną skalę, przedsięwzięcie badawcze konfrontujące potrzeby osób niepełnosprawnych z realiami, w jakich funkcjonują samorządy gminne. Wyniki obustronnych badań ukazują nie tylko dwa punkty widzenia na kwestie związane z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ale wskazują przede wszystkim na konieczność zmian w obecnym prawodawstwie. Zebrany materiał jest niezwykle bogaty i stanowi doskonałą podstawę do zainicjowania ogólnopolskiej dyskusji nad organizacją systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz wypracowania rozwiązań satysfakcjonujących wszystkie zaangażowane strony.

W syntezie prezentujemy zestawienie wyników dla województwa małopolskiego, konfrontując je z wynikami na poziomie kraju.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Ogółem zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi w każdej z 250 losowo wybranych gmin, które stanowiły około 10% ogółu wszystkich gmin w Polsce. W celu zapewnienia dystrybucji ze względu na region kraju badanie zostało zrealizowane w gminach wszystkich województw (po około 15 gmin z każdego województwa) oraz w co najmniej 5 powiatach z danego województwa (czyli po około 3 gminy z każdego powiatu). Przy losowym wyborze 250 gmin, które wzięły udział w badaniu, kierowano się kryterium związanym z typem gminy.

- Gminy miejskie
- Gminy miejsko-wiejskie
- Gminy wiejskie

Dla potrzeb badania została wylosowana celowa próba badawcza, która prezentowała populację osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej (18-65 lat). Ustalono następujące kryteria doboru próby osób niepełnosprawnych w wylosowanych wcześniej gminach:

PODSTAWOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Stopień niepełnosprawności	☐ Znaczny ☐ Umiarkowany ☐ Lekki (Definicja zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych)
Status osoby niepełnosprawnej na rynku pracy	☐ Osoby niepełnosprawne pracujące ☐ Osoby niepełnosprawne bezrobotne ☐ Osoby niepełnosprawne bierne zawodowo (Definicja przyjęta za GUS w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002)
Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

Cechy te odzwierciedlały strukturę osób niepełnosprawnych na poziomie powiatu. Liczebność poszczególnych warstw ustalona została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2004 r.”

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Aby uzyskać pełny obraz (zdywersyfikowany na różne grupy) opinii osób niepełnosprawnych zastosowano dodatkowe kryteria doboru próby na poziomie gminy:

DODATKOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Rodzaj schorzenia	☐ Narządu ruchu ☐ Narządu wzroku ☐ Narządu słuchu ☐ Psychiczne/umysłowe Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na rodzaj schorzenia.
Wiek	☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 + Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na wiek.

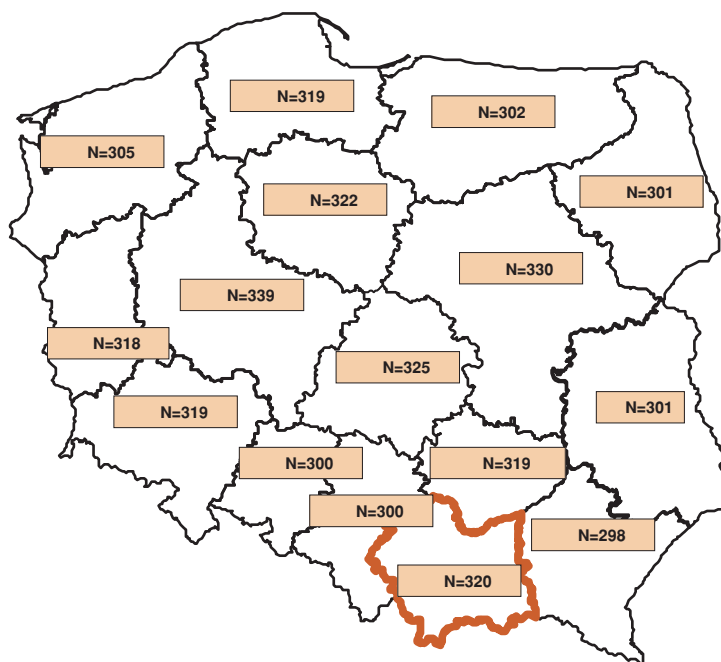
Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

W województwie małopolskim zrealizowano 320 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa małopolskiego (dane nieważone).

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓŁEM		MAŁOPOLSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	859	17%	40	13%
Miejsko-wiejska	1383	28%	101	32%
Wiejska	2776	55%	179	56%
STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				
znaczny	883	18%	42	13%
umiarkowany	1817	36%	130	41%
lekki	2318	46%	148	46%
RODZAJ SCHORZENIA				
narządu ruchu	1732	35%	110	34%
umysłowe	917	18%	43	13%
narządu wzroku	904	18%	63	20%
narządu słuchu	812	16%	49	15%
psychiczne	488	10%	37	12%
epilepsja	101	2%	12	4%
inne	64	1%	6	2%
PŁEĆ				
kobieta	2324	46%	153	48%
mężczyzna	2694	54%	167	52%
WIEK				
18-29	1475	29%	101	32%
30-49	1862	37%	124	39%
50+	1681	33%	95	30%
STATUS ZAWODOWY				
Pracujący	1046	21%	75	23%
Bezrobotny	328	7%	18	6%
Bierny zawodowo	3606	72%	224	70%
Nieokreślony	38	2%	3	1%

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

*Liczba zrealizowanych wywiadów z osobami niepełnosprawnymi
ze względu na województwo (dane nieważone)*

Sposób prezentacji wyników

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie poddano procedurze ważenia tak, aby można było wnioskować o całej populacji osób niepełnosprawnych, na poziomie całego kraju.

Zastosowano 4 rodzaje wag, ustalonych na podstawie danych o osobach niepełnosprawnych zaczerpniętych z „Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r.” Najpierw ustalono wagi dla każdego województwa, a następnie na poziomie każdego województwa dla stopnia niepełnosprawności, wieku oraz miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Ze względu na zastosowaną procedurę ważenia liczebność całej próby uległa zmianie z N=5018 na N=5019. Ponadto zmieniły się rozkłady poszczególnych zmiennych.

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej, a także procedury ważenia dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Poniższa tabela prezentuje rodzaje oraz wartości zastosowanych wag.

WOJEWÓDZTWO	RODZAJE WAG								
	Województwo	stopień niepełnosprawności			WIEK			Miejsce zamieszkania	
		znaczący	umiarkowany	lekki	18-29	30-49	50+	MIASTO	WIEŚ
DOLNOŚLĄSKIE	0,075677764	0,161915	0,349825651	0,488259	0,090791	0,317919	0,59129	0,693376	0,30662436
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,058244244	0,136834	0,363686834	0,499479	0,090791	0,317919	0,59129	0,607217	0,39278295
LUBELSKIE	0,069113548	0,147011	0,372509605	0,480479	0,090791	0,317919	0,59129	0,411161	0,58883933
LUBUSKIE	0,034478996	0,120147	0,356734728	0,523118	0,090791	0,317919	0,59129	0,616489	0,38351108
ŁÓDZKIE	0,064093375	0,166	0,345033385	0,488967	0,090791	0,317919	0,59129	0,629784	0,37021599
MAŁOPOLSKIE	0,104395744	0,13522	0,422786102	0,441993	0,090791	0,317919	0,59129	0,494162	0,5058381
MAZOWIECKIE	0,095624929	0,157481	0,393388748	0,44913	0,090791	0,317919	0,59129	0,626669	0,37333067
OPOLSKIE	0,017278641	0,193196	0,369914632	0,436889	0,090791	0,317919	0,59129	0,536219	0,46378088
PODKARPACKIE	0,057706405	0,115693	0,349067625	0,535239	0,090791	0,317919	0,59129	0,369854	0,63014557
PODLASKIE	0,025091377	0,180597	0,376563606	0,44284	0,090791	0,317919	0,59129	0,533945	0,46605459
POMORSKIE	0,056319613	0,190203	0,35305773	0,456739	0,090791	0,317919	0,59129	0,674487	0,32551347
ŚLĄSKIE	0,163830555	0,150209	0,340775532	0,509016	0,090791	0,317919	0,59129	0,790311	0,20968913
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,031769464	0,153982	0,350987317	0,495031	0,090791	0,317919	0,59129	0,425938	0,57406151
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,039623546	0,165618	0,348943155	0,485438	0,090791	0,317919	0,59129	0,57894	0,42106034
WIELKOPOLSKIE	0,064365175	0,122657	0,362740036	0,514603	0,090791	0,317919	0,59129	0,578009	0,4219912
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,042386624	0,180529	0,36434463	0,455127	0,090791	0,317919	0,59129	0,66662	0,33338045

Procedurze ważenia zostały poddane następujące zmienne.

- Płeć, liczba osób w gospodarstwie domowym – ważone przez wszystkie wagi
- Typ gminy, gminy wiejskie, gminy miejskie/miejsko-wiejskie – ważone przez województwa, stopień niepełnosprawności oraz wiek
- Województwo – ważone przez stopień niepełnosprawności, wiek, miejsce zamieszkania
- Stopa bezrobocia w gminie – ważone przez stopień niepełnosprawności oraz wiek osób niepełnosprawnych
- Wiek, status zawodowy – ważone przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz miejsce zamieszkania
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności – ważone przez województwo, wiek oraz miejsce zamieszkania
- Wiek oraz status zawodowy ze względu na typ gminy – ważone przez województwo i stopień niepełnosprawności
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności ze względu na typ gminy – ważone przez województwo i wiek

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły przedstawiciele 2117 gmin, którzy zajmują się merytorycznie zakresem spraw osób niepełnosprawnych. Najczęściej byli to wójtowie/burmistrzowie, sekretarze gmin oraz zastępcy wójta/ burmistrza. **W województwie małopolskim zrealizowano wywiady w 165 gminach, na 182 wszystkich gmin w tym województwie.**

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji badania na dzień zamknięcia zbioru.

STAN REALIZACJI BADANIA NA DZIEŃ ZAMKNIĘCIA ZBIORU	
Założona próba	2478 wywiadów (cała populacja)
Próba zrealizowana	2117 wywiadów
Odmowy z podstemplowaną kartą odmowy wzięcia udziału w badaniu	176 gmin
Odmowy bez podstemplowanej karty (urząd odmówił także podstemplowania)	185 gmin

Uzyskany odsetek realizowalności próby – na poziomie 85% jest wynikiem nadzwyczaj dobrym. Rzadko w badaniach możemy poszczycić się taką efektywnością. Obecnie praktyka badawcza traktuje już 75% jako rzetelny i wysoki poziom realizowalności.

Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że badanie obejmowało całą populację, osiągnięta próba pozwala na wnioskowanie o prawidłowościach z maksymalnym błędem statystycznym na poziomie 0,8%. Taka dokładność wnioskowania jest niezwykle rzadko dostępna w badaniach.

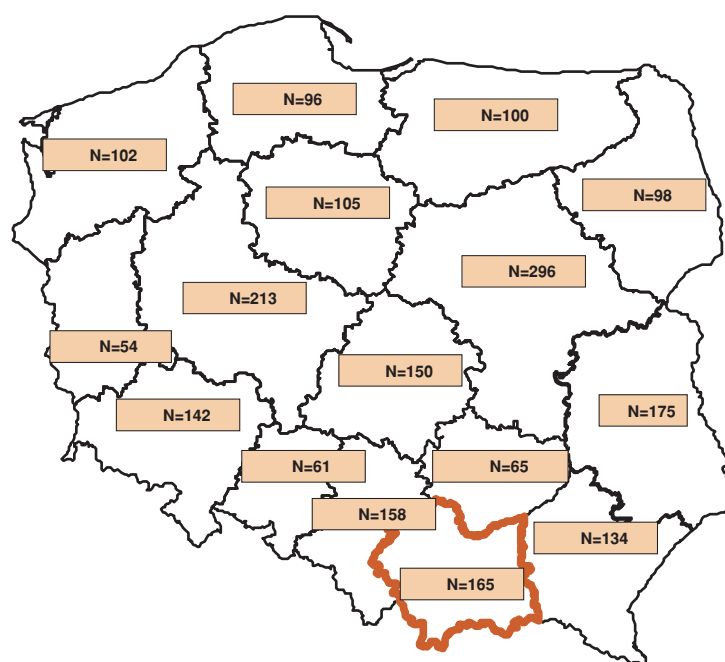
W przypadku, gdyby jakaś gmina wyraziła chęć wzięcia udziału w badaniu, pomimo że realizacja oficjalnie została zakończona, kwestionariusz zostanie zrealizowany i włączony do zbioru.

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa małopolskiego.

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH GMIN				
	OGÓLEM		MAŁOPOLSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	414	20%	26	16%
Miejsko-wiejska	465	22%	34	21%
Wiejska	1238	58%	105	64%
SYTUACJA FINANSOWA GMINY				
dobra	1234	58%	106	64%
ani dobra, ani zła	710	34%	47	28%
zła	158	7%	11	7%

Liczba zrealizowanych wywiadów z przedstawicielami jednostek samorządów gminnych ze względu na województwo

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

2. Podsumowanie

Podsumowanie

Zrealizowane badanie daje bardzo szczegółowy wgląd z jednej strony w sytuację niepełnosprawnych, z drugiej zaś w działalność samorządów gminnych na rzecz tej grupy. Przyjęta metodologia i wielkości prób umożliwiają analizę danych, zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie poszczególnych województw. Wyniki badań pokazują nie tylko ogrom problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w porównaniu z ogółem Polaków, ale wskazują też na olbrzymie dysproporcje wynikające z miejsca zamieszkania (rozumianego jako region kraju i wielkość miejsca zamieszkania).

Wyniki badań pokazują, iż sytuacja osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim jest dużo lepsza (co nie oznacza dobra), niż w innych regionach kraju. Mieszkańcy tego województwa nieco lepiej oceniają jakość swojego życia, większe są też stwarzane im możliwości wsparcia. Z jednej strony mają większy dostęp do różnych instytucji wsparcia, z drugiej zaś dzięki aktywności samorządów gminnych, częściej niż mieszkańcy innych województw mają możliwość korzystać z rehabilitacji społecznej i zawodowej. Nie zmienia to jednak faktu, iż nawet w tym województwie większość gmin nie radzi sobie z problemami osób niepełnosprawnych, a dobrze oceniane samorzady gminne wciąż stanowią tylko wyjątek od reguły.

Analizując uzyskane wyniki widać wyraźnie, że w przypadku województwa małopolskiego zastosowanie ma większość prawidłowości i wniosków odnotowanych dla całego kraju.

- ❑ Wyniki badania pokazują, że osoby niepełnosprawne powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Co więcej, badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wykazują również bardzo umiarkowaną aktywność w gromadzeniu informacji o niepełnosprawnych mieszkańcach. W województwie małopolskim jedynie **5% urzędów gminnych prowadzi szczegółowo badania w zakresie ich problemów i sytuacji, 9% posiada dokładną wiedzę o liczbie niepełnosprawnych mieszkańców gminy, a tylko 2% zna stopę bezrobocia wśród niepełnosprawnych.**
- ❑ Małopolska bez wątplenia należy do regionów o najwyższym zadowoleniu osób niepełnosprawnych z jakości swojego życia. Jednocześnie, w województwie tym samorzady gminne wykazują relatywnie wysoką, w skali całego kraju, świadomość problemów osób niepełnosprawnych. Nie oznacza to jednak, iż doskonale zdają sobie sprawę z tego, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Małopolskie gminy, tak jak i gminy z innych regionów kraju, marginalizują znaczenie problemów natury psychologicznej i zdrowotnej. Mają również tendencję do niedoszacowywania odsetka niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy. **I tak, w województwie małopolskim w chwili badania 77% niepełnosprawnych w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy. Samorzady szacowały natomiast skalę tego problemu jedynie na 37%.** Dość trafna jest natomiast ocena skali problemów finansowych, z jakimi borykają się niepełnosprawni.

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania jasno pokazują, iż główny wysiłek w uzyskaniu pomocy leży po stronie niepełnosprawnego.** Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, a większość czeka, aż osoba potrzebująca pomocy sama się do nich zwróci – w przypadku części osób niepełnosprawnych, zwłaszcza o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności jest to bardzo utrudnione. W województwie małopolskim, tak jak i w innych regionach kraju, większość osób niepełnosprawnych (67%) nigdy nie była odwiedzana przez pracowników gminy. Jeszcze większy odsetek utrzymuje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich z ofertą wsparcia finansowego, materialnego, bytowego czy ofertą pomocy w zakresie rehabilitacji zawodowej.
- ❑ Niepełnosprawni mieszkańcy województwa małopolskiego mają niską (choć i tak dużo większą, niż w skali kraju) świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją. **W konsekwencji swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia. W województwie małopolskim korzystanie z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej deklaruje 53% niepełnosprawnych.
- ❑ **Instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** PCPR'y rzadko kojarzone są z pomocą, zaś swoją ofertę kierują do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich, pozostając praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin wiejskich. W ciągu ostatnich trzech lat jedynie 17% niepełnosprawnych mieszkańców województwa małopolskiego korzystało z pomocy Powiatowych Centrów Pomocy. Dla porównania należy zaznaczyć, iż prawie dwukrotnie więcej osób korzystało z pomocy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (33%).
- ❑ **Bardzo ważna, a zarazem nie w pełni wykorzystywana, wydaje się rola organizacji pozarządowych w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorzady, jak i osoby niepełnosprawne. Tymczasem, w nawet w województwie małopolskim, gdzie organizacji tych jest znacznie więcej, niż w innych regionach kraju, nadal działa ich niewiele.
- ❑ **Samorzady gminne są bez wątpienia najważniejszym i najbardziej dostępnym, źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych.** Wydaje się jednak, że w ocenie swej aktywności na rzecz osób niepełnosprawnych znacznie przeszacowując swój wkład, są dalekie od realizmu. Choć 29% niepełnosprawnych (co stanowi bardzo dobry wynik w skali kraju) wystawia im pozytywne oceny, same w 75% uważają, iż robią dużo lub bardzo dużo.

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania pokazują, iż działalność małopolskich samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych (de facto bardzo rozwinięta w skali kraju) jest niewspółmierna do oczekiwań tej grupy.** Dotyczy to przede wszystkim zadań związanych z rehabilitacją zawodową, a także wymagających większych nakładów i zaangażowania działań związanych z rehabilitacją społeczną.
- ❑ **Pod względem aktywności na polu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, województwo małopolskie plasuje się w czołówce regionów. Nie oznacza to jednak, iż działania w tym zakresie są wystarczające. Skala podejmowanych działań przez małopolskie samorządy, tylko w nieznaczny sposób wykracza poza ogólnopolską bardzo niską średnią.** Tak jak i w innych regionach, samorządy w województwie małopolskim nie posiadają programów walki z bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych. Jedynie 22% gmin wspiera edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, a 8% angażuje się w działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. O niezaprzeczalnym braku zaangażowania małopolskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie.
- ❑ **W województwie małopolskim, podobnie jak w całym kraju, działania w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowane są częściej, niż w przypadku rehabilitacji zawodowej, ale ich skala jest nadal mniejsza, niż oczekiwania ze strony osób niepełnosprawnych.**
- ❑ **Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma najczęściej charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych.** Najbardziej powszechna pomoc finansowa, materialna, czy bytowa, pod względem obsługi petenta i źródła finansowania powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). W konsekwencji, gminy obejmują swoją opieką i pomocą jedynie niewielki odsetek osób niepełnosprawnych – te osoby, które tak czy inaczej kwalifikują się do pomocy społecznej lub socjalnej.
- ❑ **Wart podkreślenia jest jednak fakt, iż małopolskie gminy dużo częściej, niż samorządy z innych regionów podejmują, wymagające większych nakładów i zaplecza, działania nakierunkowane jedynie na pomoc niepełnosprawnym.** Co więcej, zauważają to sami niepełnosprawni. O pewnej „nietypowości” województwa małopolskiego świadczą również relatywnie mniejsza rozbieżność opinii niepełnosprawnych i samorządów w ocenie ich działań na polu rehabilitacji społecznej.

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób** – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych. **Województwo małopolskie nie odbiega zasadniczo pod tym względem od innych regionów kraju.** W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych. Samorzady gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych. Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ❑ Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- ❑ Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.
- ❑ **Wyniki badania pokazują znaczne dysproporcje w działalności gmin ze względu na ich typ i wielkość. Relatywnie najlepiej, w ocenie przedstawicieli obydwu badanych grup radzą sobie z realizacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych gminy miejskie.** Sytuacja w tych gminach jest praktycznie we wszystkich badanych aspektach bez porównania lepsza. Wydaje się jednak, że aktywniejszą działalność w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym wymusza na gminach miejskich przede wszystkim duża liczba niepełnosprawnych mieszkańców.
- ❑ **Niezależnie jednak od wszystkiego, wyniki badań pokazują, iż samorzady gminne są i będą instytucją bez wątplenia najbliższą osobom niepełnosprawnym.** Wobec braku wiedzy na temat alternatywnych źródeł pomocy, wobec własnej bezradności, choroby czy innych trudności niepełnosprawni skazani są na gminy. Od skuteczności ich działania będzie zatem zależeć jakość życia tej grupy społecznej. **Już dziś niepełnosprawni w zdecydowanej większości (w województwie małopolskim 72%) przekonani są o tym, iż samorzady gminne mają ustawowy obowiązek pomocy osobom niepełnosprawnym (i mają na ten cel budżety), co więcej, chcą rozszerzenia ich kompetencji w tym zakresie. 56% badanych w województwie małopolskim uważa, że pomoc osobom niepełnosprawnym w całości lub w części powinna leżeć po stronie gminy.** Niestety, przeważająca większość gmin (86% w województwie małopolskim) nie chce przyjąć na siebie tego obowiązku.

3. Problemy osób niepełnosprawnych

Problemy osób niepełnosprawnych

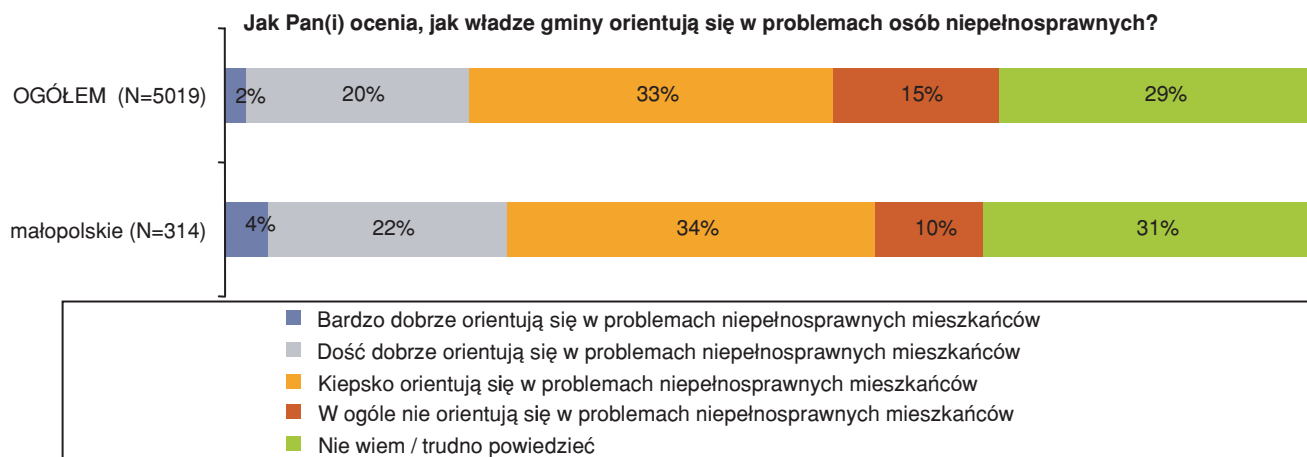
Osoby niepełnosprawne, mieszkańcy województwa małopolskiego, podobnie jak ogół osób niepełnosprawnych powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Jak pokazują wyniki badań, przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne.

Rozpoznanie potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych deklarowane przez gminy z tego województwa jest nieco niższe od zarejestrowanego na poziomie kraju. Połowa małopolskich gmin deklaruje, że ma słabe rozpoznanie lub nie ma go w ogóle. Natomiast jedynie 5% wskazuje, że ma dokładne rozpoznanie na podstawie szczegółowych badań.

Pod względem opinii osób niepełnosprawnych sytuacja w województwie małopolskim niewiele odbiega od ogółu. Warto zwrócić jednak uwagę, że niepełnosprawni z tego regionu nieco rzadziej, niż przeciętnie, skarżą się na całkowity brak orientacji gmin w ich problemach.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Przechodząc na poziom bardziej szczegółowych informacji na temat niepełnosprawnych mieszkańców gminy widzimy również, że sytuacja w województwie małopolskim nieznacznie różni się od sytuacji w całym kraju. Jedynie 9% gmin województwa małopolskiego dysponuje dokładną wiedzą na temat liczby ich niepełnosprawnych mieszkańców, zaś 55% samorządów (ogółem 37%) nie posiada nawet szacunkowych danych w tym zakresie. Jeszcze gorzej jest w przypadku bardziej szczegółowych informacji na temat tej grupy. Gminy częściej, niż przeciętnie, nie gromadzą nawet szacunkowych danych o rodzaju i stopniu niepełnosprawności, a także miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Co więcej, **zdecydowana większość samorządów nie ma nawet najogólniejszego wyobrażenia o stopie bezrobocia wśród niepełnosprawnych**. Gminy niewiele wiedzą również o problemach, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne i potrafią jedynie szacować krąg niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej, bytowej, w zakresie warunków mieszkaniowych czy znalezienia pracy.

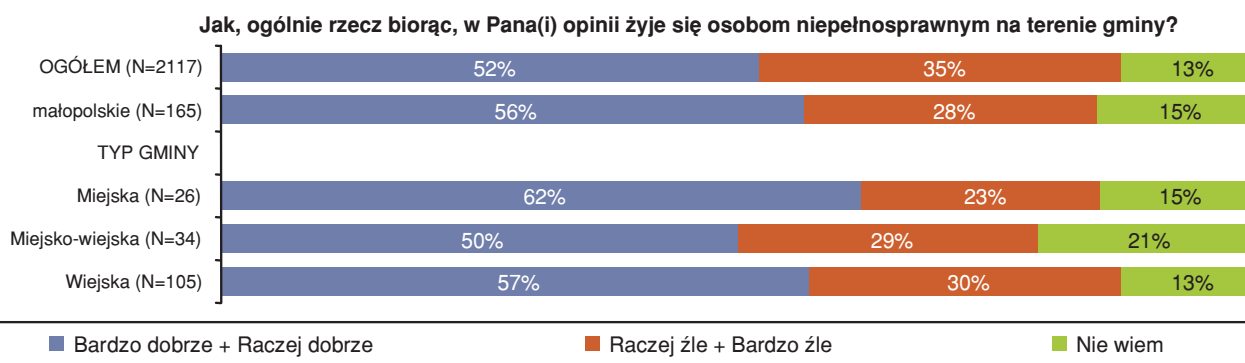
Tabela 1. Stan statystyki gminnej. Rodzaj posiadanej wiedzy.

	Rodzaj posiadanych danych		
	Dokładne	Szacunkowe	Brak wiedzy
WIEDZA O LICZBIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY			
OGÓŁEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	9%	36%	55%
wg wieku			
Pełnoletnich	5%	32%	64%
Dzieci i młodzieży	6%	32%	62%
wg stopnia niepełnosprawności			
O znacznym stopniu niepełnosprawności	6%	19%	75%
O umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	6%	18%	76%
O lekkim stopniu niepełnosprawności	4%	18%	78%
wg rodzaju niepełnosprawności			
Z niepełnosprawnością ruchową	4%	13%	84%
Z niepełnosprawnością wzrokową	3%	12%	85%
Z niepełnosprawnością słuchową	3%	12%	85%
Z niepełnosprawnością umysłową	3%	12%	85%
Z niepełnosprawnością psychiczną	4%	11%	85%
Epileptycy (chorzy na padaczkę)	4%	12%	85%
wg miejsca zamieszkania			
Mieszkających w mieście	13%	13%	75%
Mieszkających na wsi	7%	22%	70%
WIEDZA O STOPIE BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Stopa rejestrowanego bezrobocia	2%	13%	85%
Stopa całkowitego bezrobocia	0%	11%	89%
WIEDZA O PROBLEMACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy bytowej i opieki	2%	37%	61%
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy finansowej i materialnej	4%	38%	59%
Niepełnosprawni borykający się z problemami mieszkaniowymi	2%	34%	64%
Niepełnosprawni borykający się z problemami na rynku pracy	1%	35%	64%

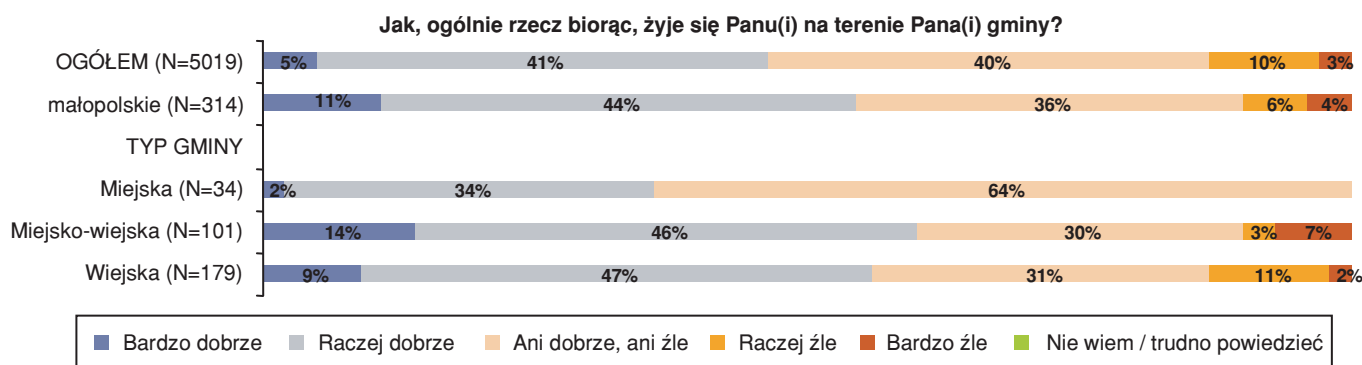
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Problemy osób niepełnosprawnych

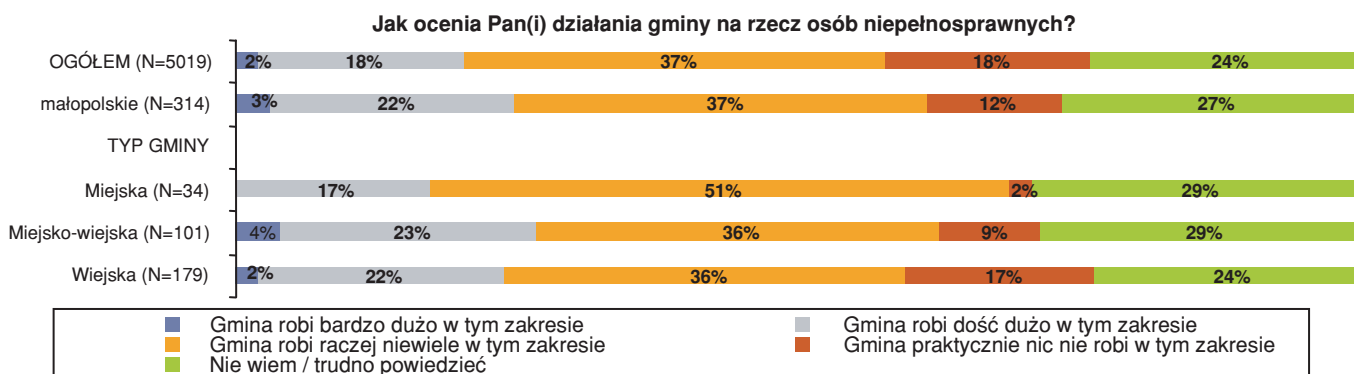
Pomimo bardzo ograniczonej i fragmentarycznej wiedzy, przedstawiciele samorządów gminnych województwa małopolskiego, podobnie jak ogół gmin w Polsce, raczej optymistycznie oceniają jakość życia osób niepełnosprawnych na terenie ich gminy. Trzeba jednak podkreślić, że w swoich opiniach są bardziej krytyczni, niż same osoby niepełnosprawne. W przypadku osób niepełnosprawnych odsetki oceniających swą sytuację jako złą lub bardzo złą, zarówno wśród mieszkańców województwa małopolskiego, jak również wśród ogółu osób niepełnosprawnych, są niższe niż podobne szacunki wśród przedstawicieli samorządów gminnych. **Jednocześnie, w województwie małopolskim niższy, niż w całym kraju, jest odsetek gmin, które oceniają, że niepełnosprawnym żyje się źle lub bardzo źle. Również niepełnosprawni mieszkańcy województwa małopolskiego, w stosunku do ogółu niepełnosprawnych, oceniają swą sytuację bardziej optymistycznie.**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

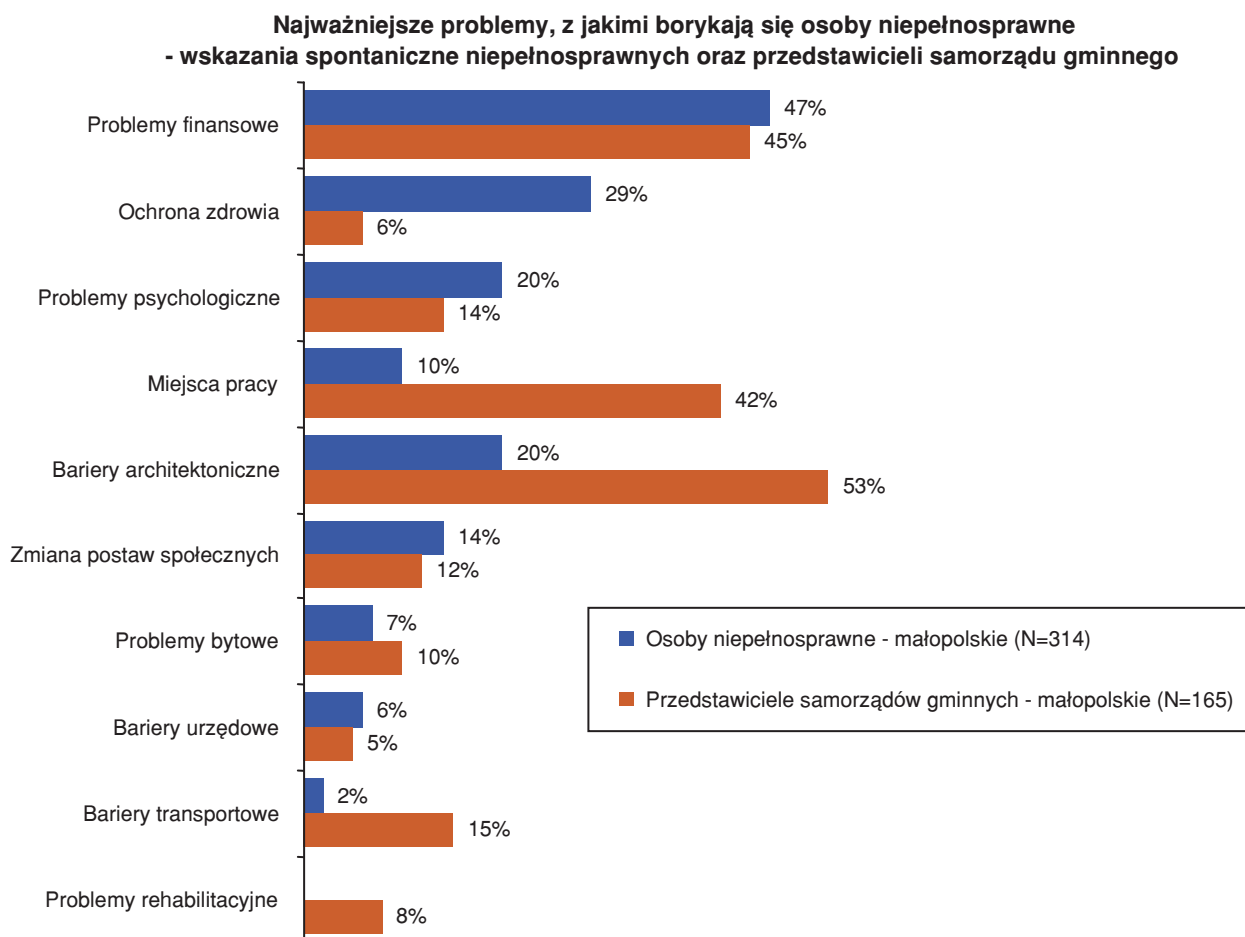

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Choć osoby niepełnosprawne wykazują bardzo wysoki optymizm życiowy oraz dość pozytywnie wyrażają się o jakości życia w swojej gminie, to jednak gdy mówią o konkretnych działaniach gminy na rzecz osób niepełnosprawnych ich oceny nie są już tak pozytywne. Opinie mieszkańców województwa małopolskiego nie odbiegają tutaj od ocen ogółu badanych.

Dodatkowo samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety, nie zawsze zdają sobie sprawę z potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, często mają niepełne wyobrażenie na temat tego co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Dla przedstawicieli samorządów gminnych problemy osób niepełnosprawnych skupiają się przede wszystkim wokół barier architektonicznych, transportowych oraz problemów z zatrudnieniem. Wyraźnie niedoszacowują zaś problemów związanych z ochroną zdrowia oraz problemów natury psychologicznej. **Z obrazu tego można wnioskować, że osoba niepełnosprawna, to dla przedstawicieli samorządów gminnych przede wszystkim osoba niepełnosprawna fizycznie, mająca kłopoty z poruszaniem. Skutkuje to znacznym zawężeniem perspektywy.**

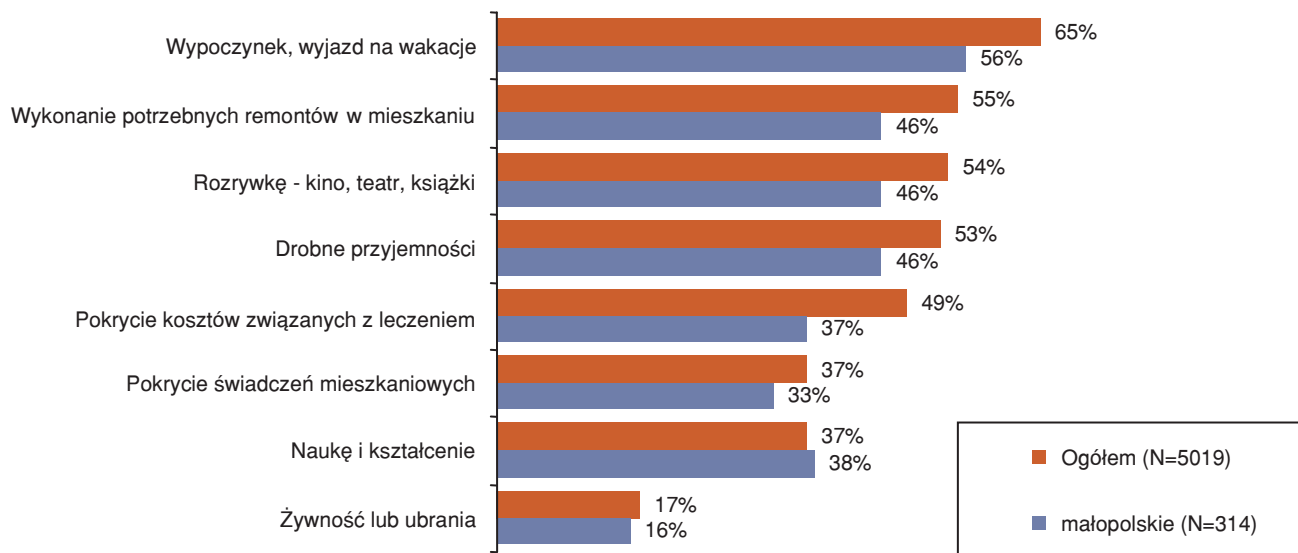
Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, największą bolączką osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim są – podobnie, jak w innych regionach – **problemy finansowe**, a także **problemy związane z ochroną zdrowia**. Jednak niepełnosprawni mieszkańcy Małopolski wskazują powyższe problemy, a także problemy związane z zatrudnieniem, nieco rzadziej, niż przeciętnie.

Respondenci z regionu małopolskiego nieco rzadziej, niż ogół osób niepełnosprawnych skarżą się na problemy związane z niedostatkiem pieniędzy. Nadal jednak 37% z nich przyznaje, że w ciągu ostatniego roku miało problemy z pokryciem kosztów leczenia, taki sam odsetek nie mógł pokryć kosztów związanych z nauką i kształceniem, zaś co trzeciemu badanemu zdarzyło się, iż nie był w stanie pokryć kosztów świadczeń mieszkaniowych.

W kontekście tych danych, przyznać trzeba, iż małopolskie samorzady gminne, w przeciwieństwie do innych regionów kraju dość trafnie szacują skalę problemów finansowych, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Badane przez nas gminy szacowały odsetek niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej na 39,8%, co w mniejszym stopniu – w porównaniu do pozostałych województw – odbiega od rzeczywistej skali potrzeb.

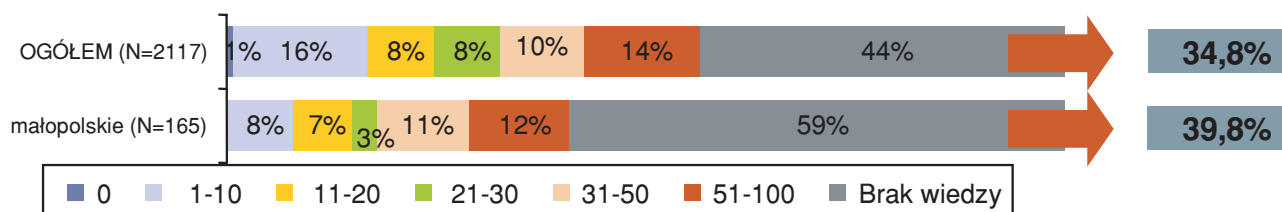
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się w Pana(i) gospodarstwie domowym, że nie starczyło pieniędzy na:

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY POTRZEBUJĄCYCH POMOCY FINANSOWEJ I MATERIALNEJ

ŚREDNIO

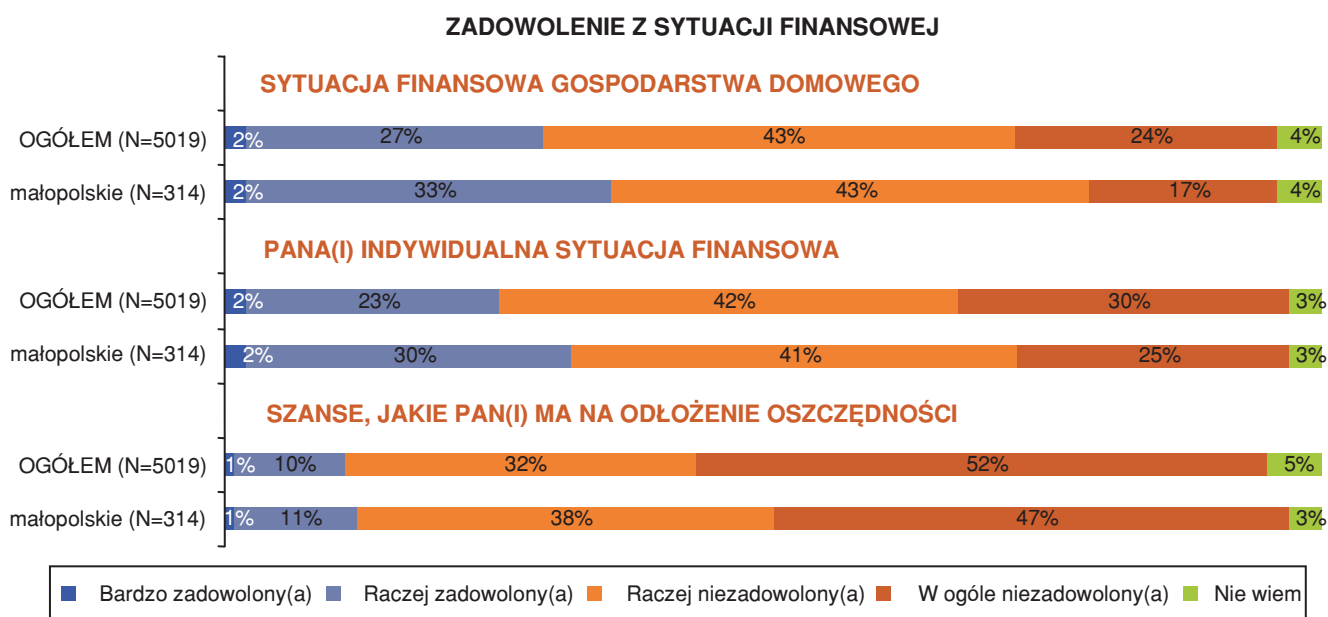
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Brak lub niedostatki środków finansowych stanowią bez wątpienia jeden z głównych problemów, z którym borykają się osoby niepełnosprawne. Jego skala w województwie małopolskim jest jednak nieznacznie niższa, niż w całym kraju. Mniej respondentów ocenia źle własną sytuację finansową – zarówno indywidualną (66% w stosunku do 72% ogółem), jak i całego gospodarstwa domowego (60% w stosunku do 67% ogółem).

Z drugiej jednak strony, osoby niepełnosprawne mają małe szanse na odłożenie jakichkolwiek oszczędności – w skali kraju negatywnie ocenia taką możliwość 84% osób niepełnosprawnych, zaś w województwie małopolskim – 85%.

W każdym z 16 województw odsetek osób niezadowolonych znacznie przekracza połowę populacji. Z najlepszą sytuacją pod względem finansowym mamy do czynienia w północno-zachodniej i centralnej Polsce, z najgorszą zaś na północnym wschodzie, południowym zachodzie kraju oraz w województwie podkarpackim.

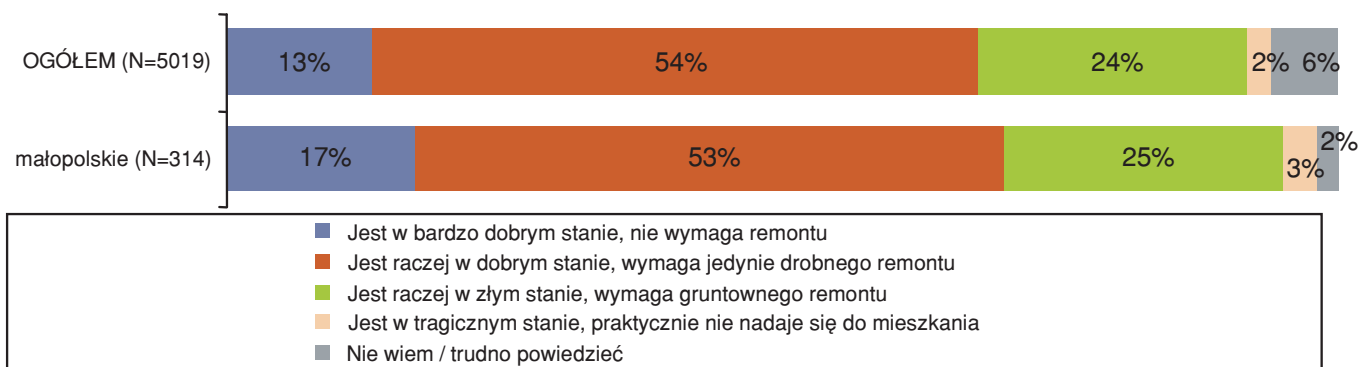
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, samorządy gminne zdecydowanie zaniżają odsetek niepełnosprawnych **borykających się z problemami mieszkaniowymi**. Województwo małopolskie sytuuje się nawet pod tym względem poniżej poziomu krajowego.

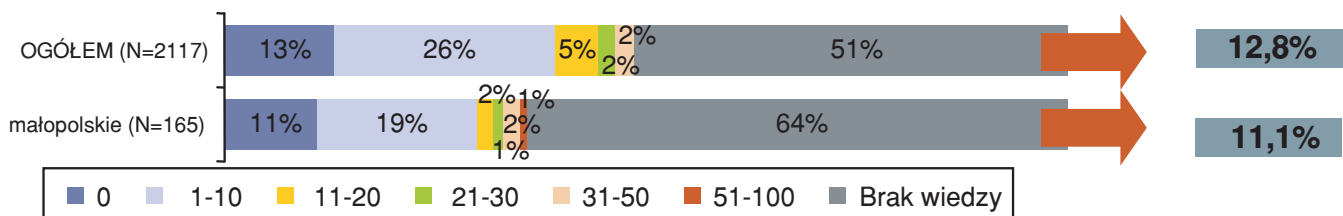
W województwie małopolskim swoje warunki mieszkaniowe jako złe lub tragiczne określa 28% niepełnosprawnych, podczas gdy przedstawiciele samorządów gminnych szacują odsetek osób niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi na 11%. Zauważmy jednak, że w tym regionie, w porównaniu z ogółem kraju, obserwujemy nieco większy odsetek osób, które są bardzo zadowolone ze swoich warunków mieszkaniowych, zaś odsetek osób nimi nieusatysfakcjonowanych utrzymuje się na poziomie ogólnopolskim.

OCENA STANU DOMU/ MIESZKANIA

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

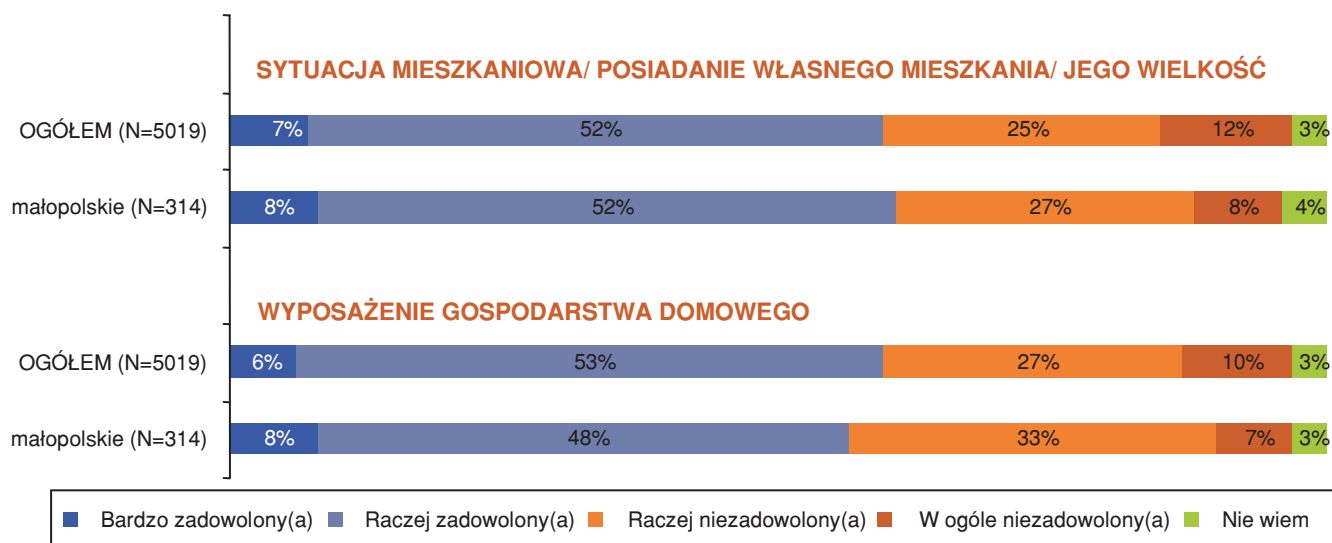
SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI MIESZKANIOWYMI

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

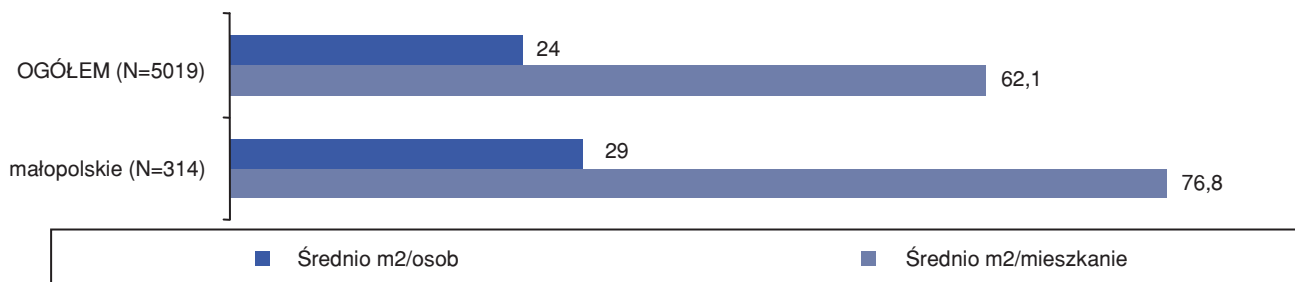
Problemy osób niepełnosprawnych

ZADOWOLENIE Z SYTUACJI MIESZKANIOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

POWIERZCHNIA MIESZKALNA ZAJMOWANA PRZEZ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE (W M2)

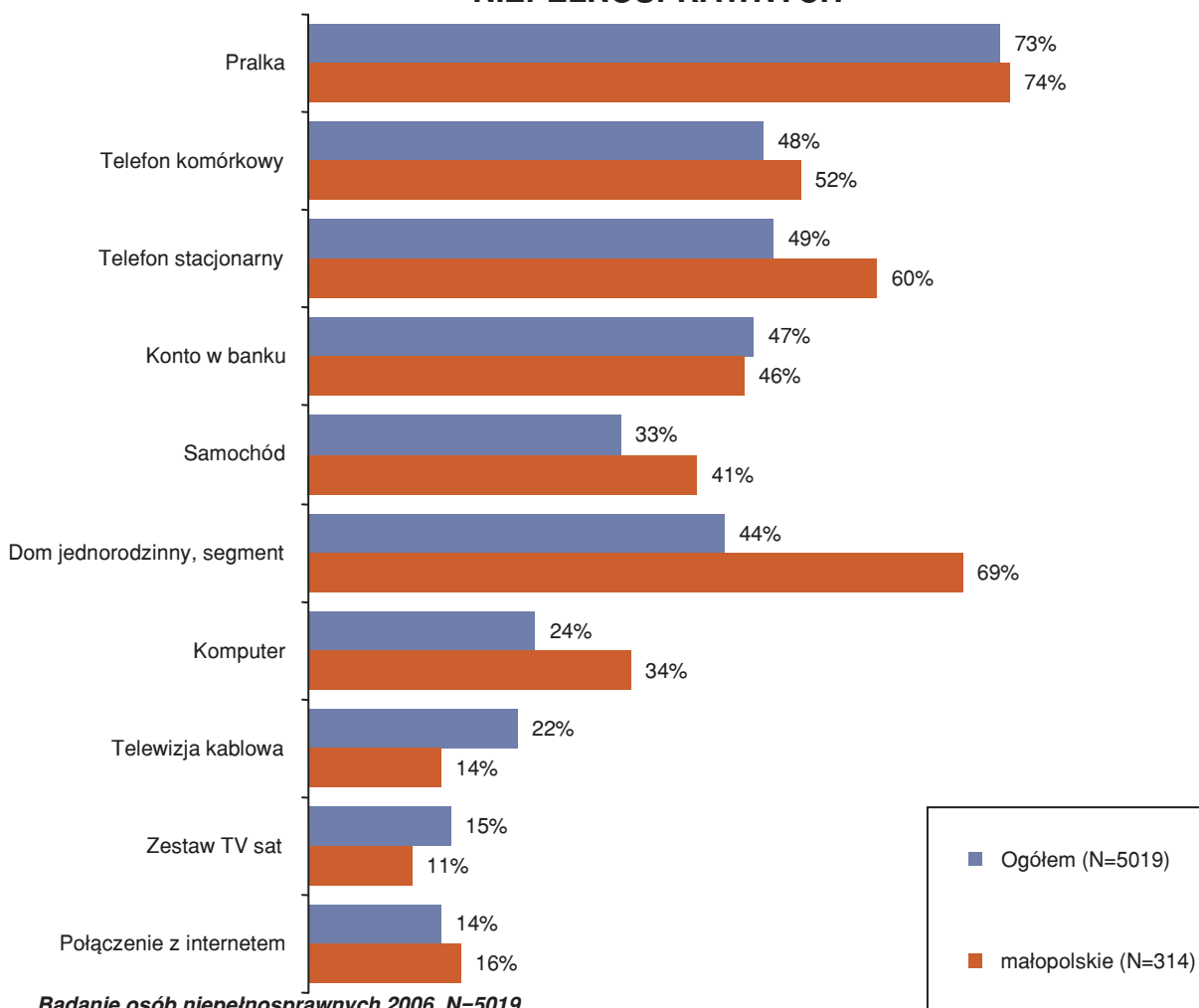
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych nie tylko zajmują mniejszą powierzchnię mieszkaniową w odniesieniu do ogółu Polaków, lecz również są zdecydowanie gorzej wyposażone w sprzęty RTV – AGD, a przede wszystkim w nowe technologie, ułatwiające codzienne funkcjonowanie (szczególnie osobom niepełnosprawnym).

Jedynie co czwarte gospodarstwo domowe (24%) osób niepełnosprawnych ma dostęp do komputera, a niespełna co szóste (14%) do Internetu. Wśród ogółu Polaków odsetki te są dwukrotnie większe. **Dostęp do nowych technologii** nie jest jednakowy na poziomie całego kraju. Możemy mówić o istotnych różnicach na poziomie województw, a także ze względu na typ oraz wielkość gminy. Województwo małopolskie, pod tym względem wypada zdecydowanie lepiej, niż inne regiony kraju. W regionie tym mniejszy jest jednak dostęp do telewizji kablowej oraz satelitarnej. Natomiast posiadanie konta w banku, pralki czy też połączenia z Internetem utrzymuje się na poziomie całego kraju.

STAN POSIADANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

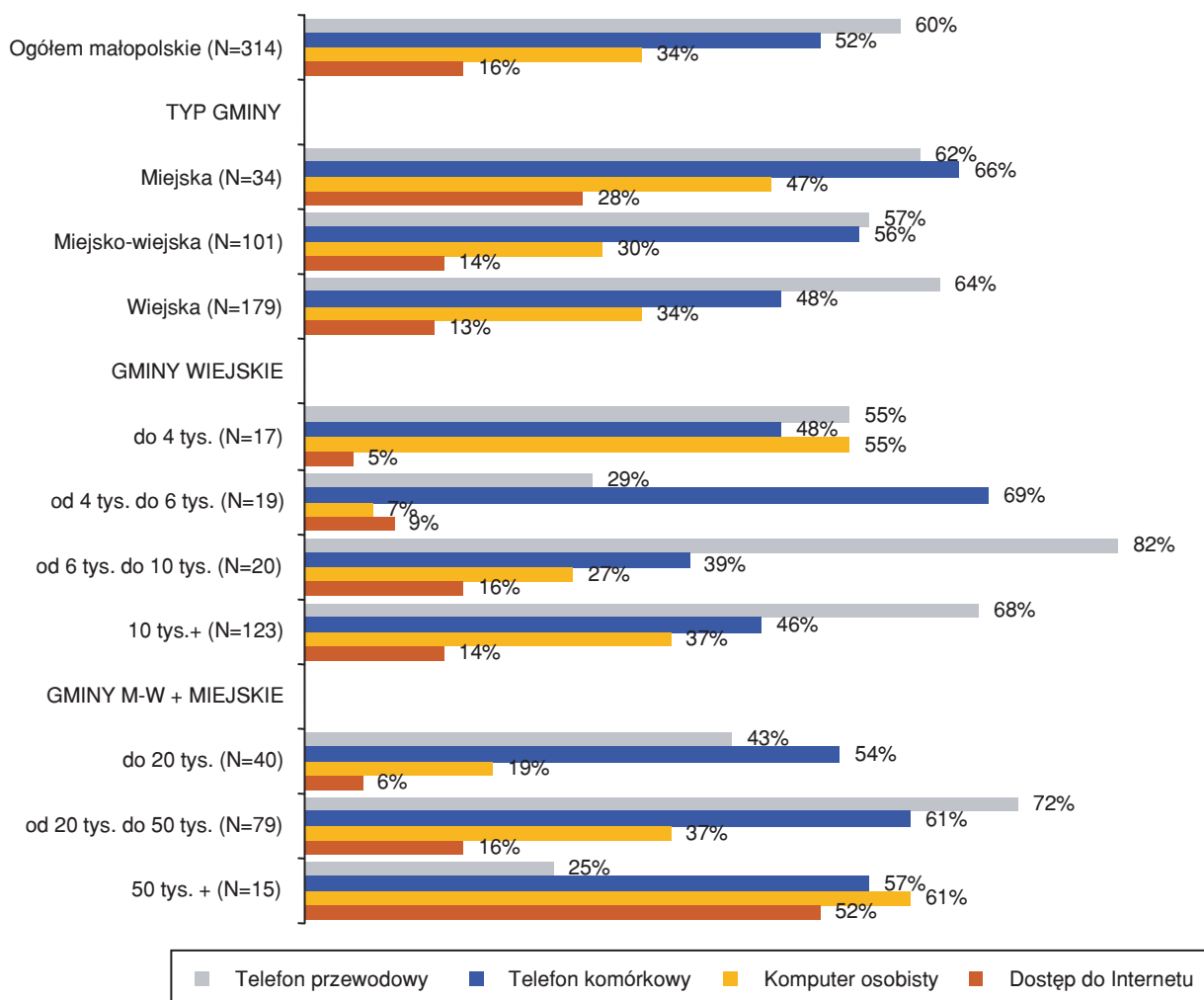

Problemy osób niepełnosprawnych

Na poziomie całego kraju obserwujemy istotne różnice w dostępie do nowych technologii między mieszkańcami gmin wiejskich oraz gmin miejskich. Zależności te występują również w województwie małopolskim. Osoby niepełnosprawne z gmin miejskich częściej posiadają telefony komórkowe, komputery osobiste oraz dostęp do Internetu niż mieszkańcy gmin wiejskich czy miejsko-wiejskich. Jedynie w przypadku wyposażenia gospodarstwa domowego w telefon stacjonarny trudno mówić o powyższej zależności.

Wielkość gminy różnicuje przede wszystkim dostęp do Internetu - najkorzystniej pod tym względem wypadają największe gminy. W przypadku posiadania telefonów (stacjonarnych lub komórkowych) czy komputera zależności te nie są już tak silne. Warto jedynie zauważyć, że dostęp do komputera wzrasta wraz z wielkością gminy miejskiej i miejsko-wiejskiej.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W NOWOCZESNE TECHNOLOGIE

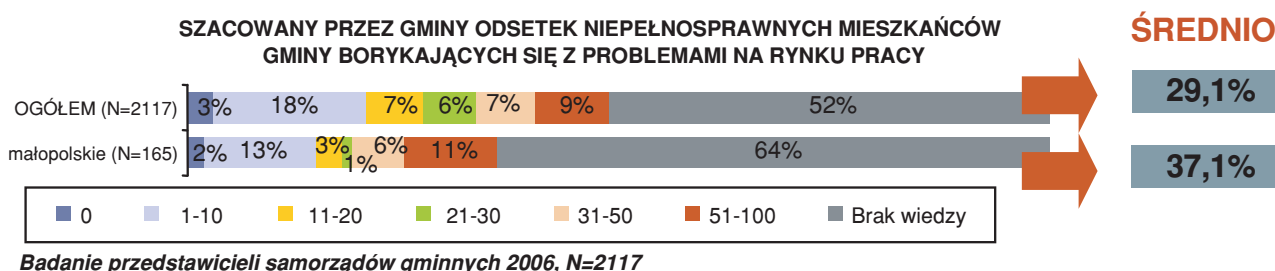
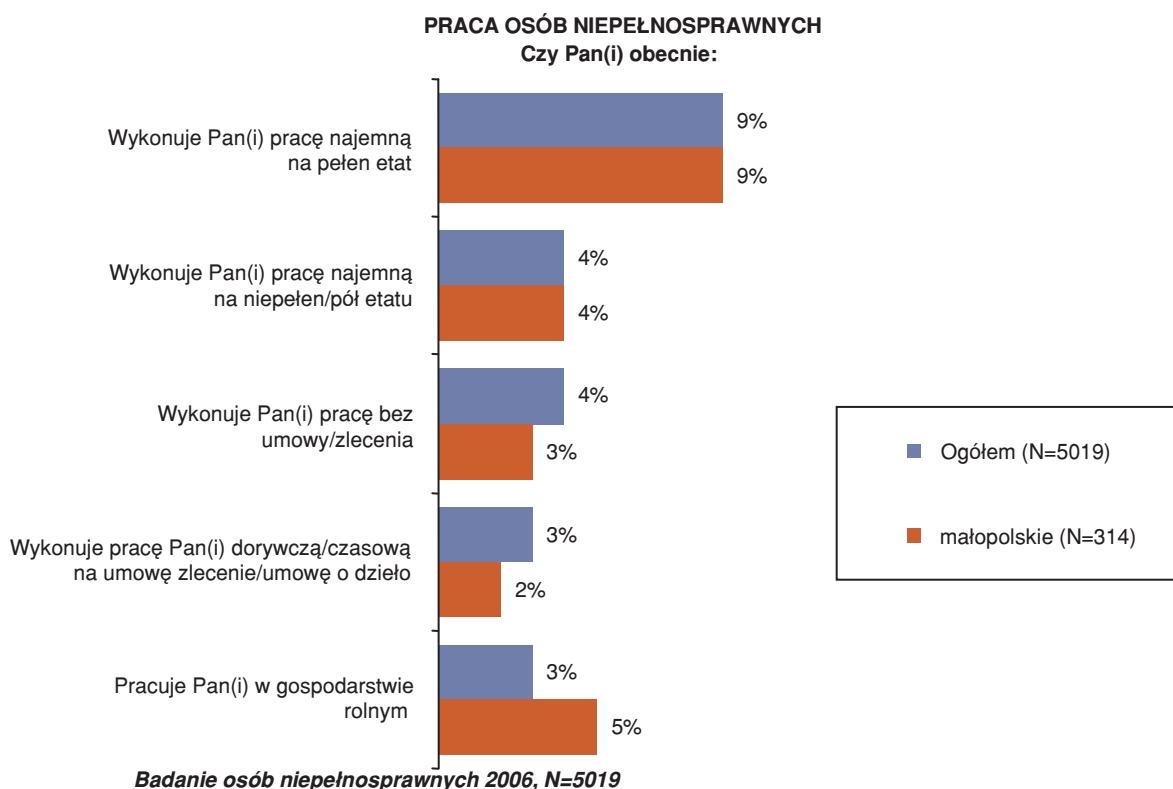

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

Gminy nie do końca zdają sobie sprawę z bardzo trudnego położenia osób niepełnosprawnych **na rynku pracy**. Co więcej, nie potrafią nawet oszacować stopy bezrobocia wśród tej grupy. Podczas gdy samorzady gminne szacowały, iż z problemami na rynku pracy boryka się jedynie 29% niepełnosprawnych, w chwili badania trzech na czterech niepełnosprawnych (77%) w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, a tylko niespełna co dziesiąty badany deklarował posiadanie pracy najemnej na pełen etat.

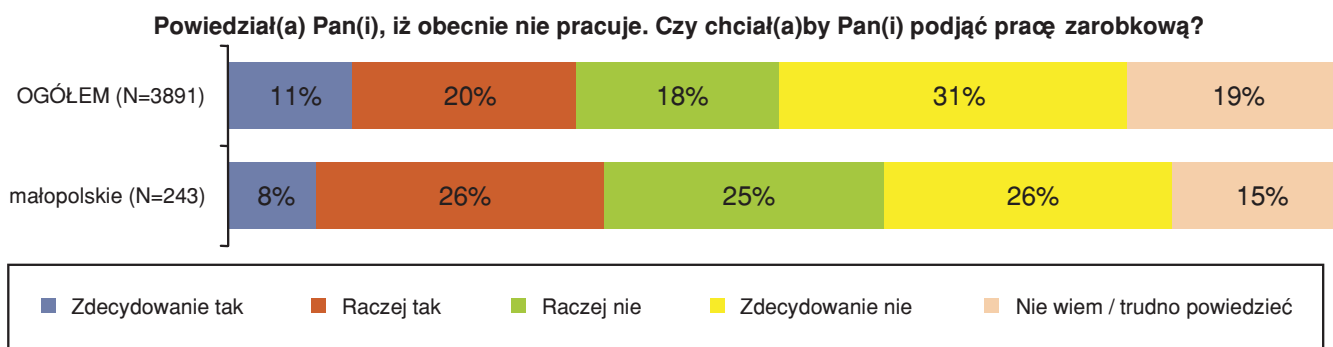
W województwie małopolskim sytuacja pod względem zatrudnienia wygląda podobnie jak w całym kraju. Odsetek osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy kształtował się w dniu badania na poziomie ogólnopolskim - 77%. Pracę na pełen etat wykonywało 9% badanych. Wbrew tym danym, gminy z województwa małopolskiego szacują, iż problemy na rynku pracy dotyczą tylko 40% niepełnosprawnych mieszkańców województwa. Szacunki te choć znacznie wyższe, niż w skali kraju, nadal pozostają jednak dalekie od rzeczywistości.

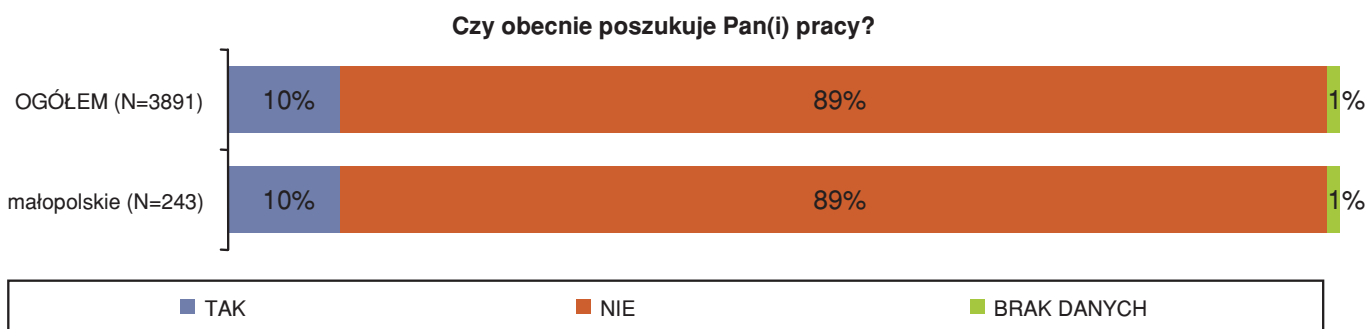
Problemy osób niepełnosprawnych

Skali problemu bezrobocia wśród niepełnosprawnych w żadnym wypadku nie powinien także umniejszać fakt, iż jedynie co trzeci niepracujący (31%) wyraża chęć podjęcia pracy zarobkowej, a tylko co dziesiąty (10%) aktywnie jej poszukuje. Wyniki te świadczą jedynie o bierności i bezradności niepełnosprawnych na rynku pracy, przekonanych (czy raczej wierzących) o swojej niezdolności i niekompetencji. Tym bardziej, konieczne wydają się działania na rzecz aktywizacji tej grupy.

Sytuacja w województwie małopolskim nie odbiega znacząco pod tym względem od sytuacji w całym kraju. Również co trzeci niepełnosprawny z tego województwa deklaruje, iż chciałby podjąć pracę zarobkową. Obecnie aktywnie poszukuje pracy zarobkowej jedynie co dziesiąty badany, zaś połowa niepełnosprawnych nie przejawia zainteresowania jej podjęciem.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

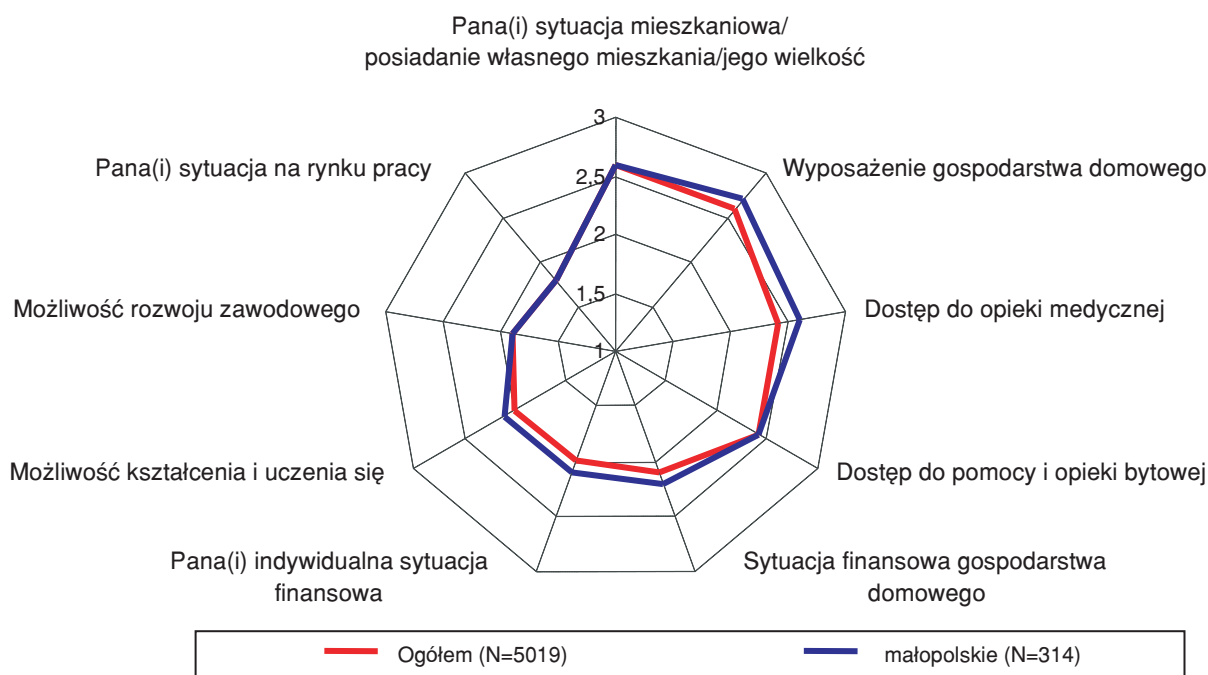

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Problemy osób niepełnosprawnych

Odnosząc satysfakcję z różnych dziedzin życia niepełnosprawnych mieszkańców województwa małopolskiego do odpowiednich danych w skali całego kraju widać, że w przypadku większości dziedzin region ten wypada powyżej średniej. Bardziej pozytywnie oceniano w Małopolsce dostęp do opieki medycznej, sytuację finansową - indywidualną i gospodarstwa domowego, a także możliwość kształcenia i uczenia się oraz wyposażenie gospodarstwa domowego. Na podobnym jak w kraju poziomie utrzymuje zadowolenie z sytuacji mieszkaniowej, sytuacji na rynku pracy oraz możliwości rozwoju zawodowego oraz dostępu do pomocy i opieki bytowej.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

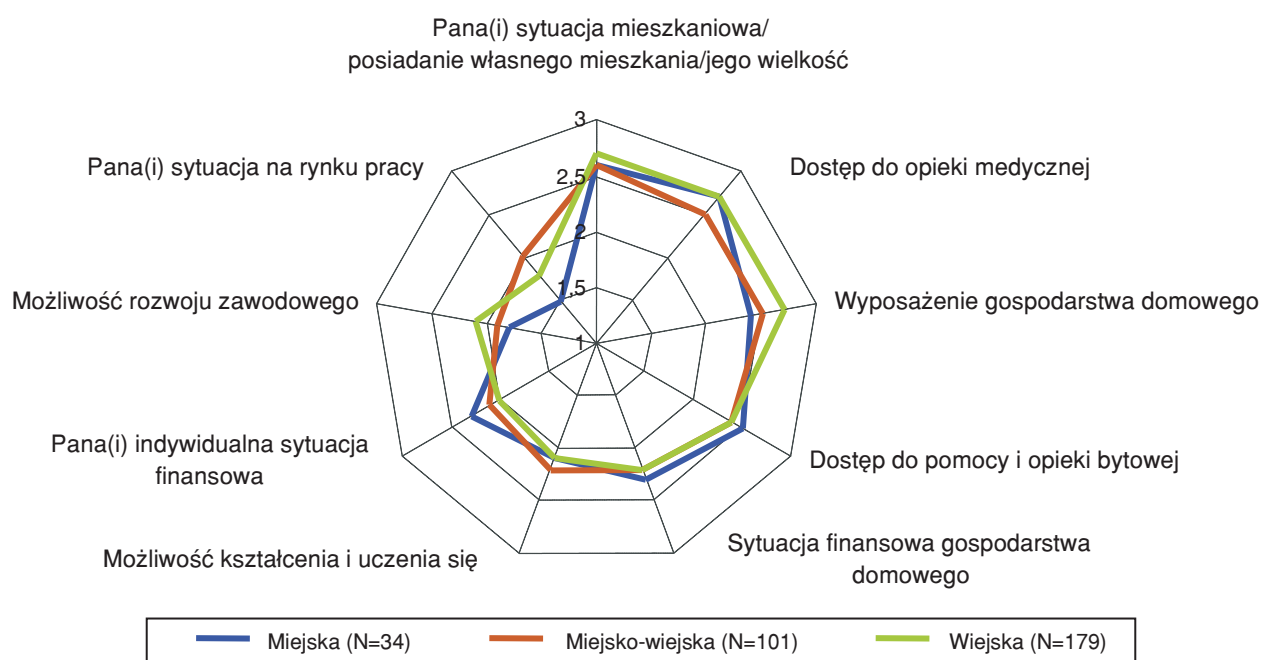
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Mieszkańcy gmin miejskich nieco większą satysfakcję czerpią z dostępu do pomocy i opieki bytowej oraz sytuacji finansowej indywidualnej i gospodarstwa domowego. Natomiast zdecydowanie najgorzej oceniają swoją sytuację na rynku pracy w porównaniu do mieszkańców gmin miejsko-wiejskich i wiejskich.

Niepełnosprawni mieszkańcy gmin wiejskich są bardziej zadowoleni z wyposażenia swojego gospodarstwa domowego oraz z możliwości rozwoju zawodowego. Natomiast najlepsze możliwości kształcenia i uczenia się oraz najlepszą sytuację na rynku pracy mają mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

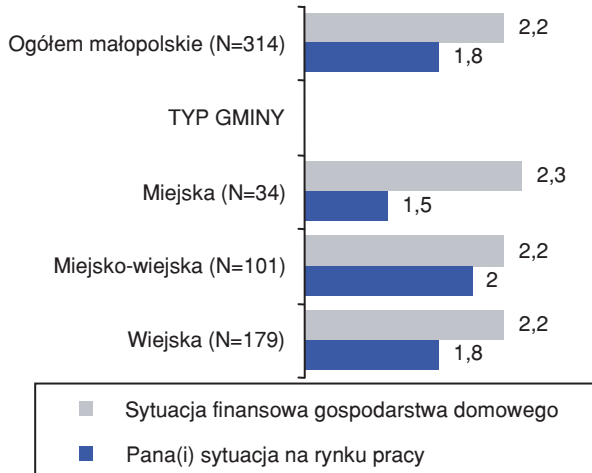
SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

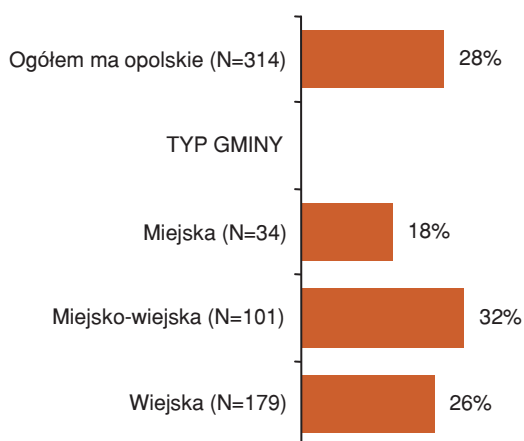
Osoby niepełnosprawne w województwie małopolskim dość negatywnie oceniają swoją sytuację finansową oraz własne szanse na rynku pracy. Również ocena sytuacji mieszkaniowej nie napawa optymizmem – 28% osób niepełnosprawnych określa własne warunki mieszkaniowe jako złe bądź tragiczne. Z najgorszą sytuacją pod tym względem mamy do czynienia w gminach miejsko-wiejskich, gdzie jeden na trzech respondentów uskarża się na warunki mieszkaniowe. W gminach miejskich i wiejskich sytuacja wygląda dużo lepiej, ale nadal pozostawia wiele do życzenia. **Wydaje się, że samorządy gminne, zwłaszcza w przypadku gmin miejsko-wiejskich i miejskich, wyraźnie niedoszacowują skali tych problemów.**

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

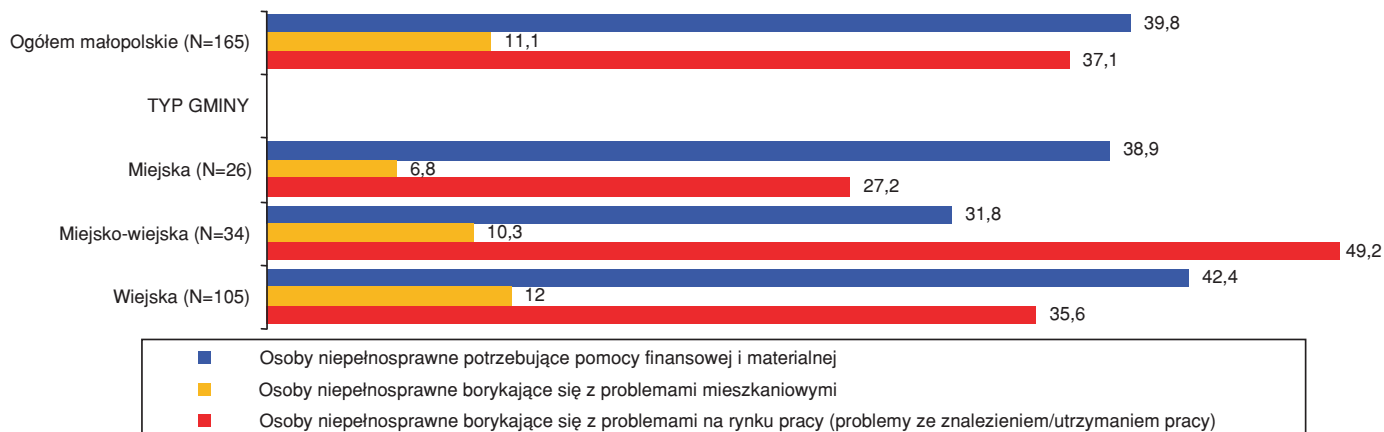
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

OCENA STANU DOMU/MIESZKANIA JEST RACZEJ W ZŁYM STANIE + JEST W TRAGICZNYM STANIE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych mieszkańców gminy borykających się z następującymi problemami - ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

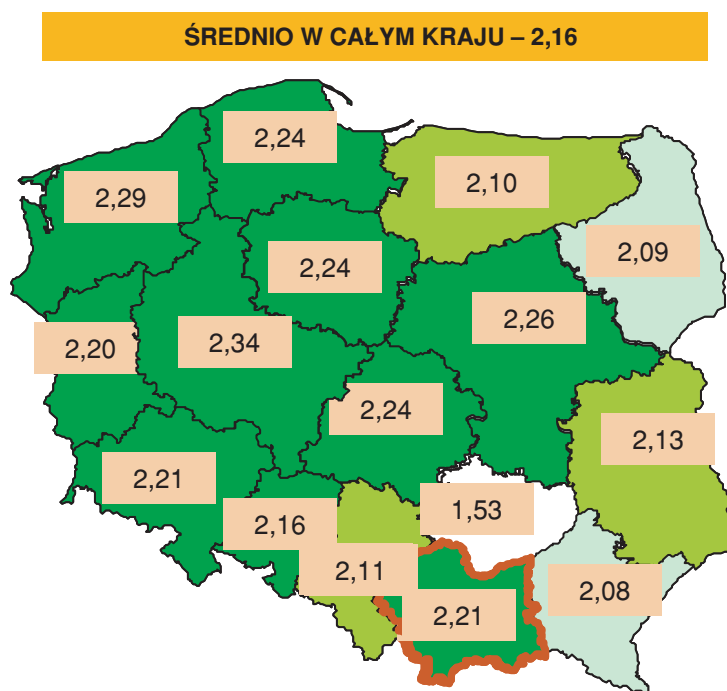
Problemy osób niepełnosprawnych

Biorąc pod uwagę osiem następujących wymiarów, stworzyliśmy ogólny wskaźnik **zadowolenia z jakości życia**. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną zadowolenia wskazywanego przez respondenta w każdym z ośmiu obszarów.

- Wyposażenie gospodarstwa domowego
- Dostęp do opieki medycznej
- Dostęp do pomocy i opieki bytowej
- Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego
- Możliwość kształcenia i uczenia się
- Pana(i) indywidualna sytuacja finansowa
- Możliwość rozwoju zawodowego
- Pana(i) sytuacja na rynku pracy

Poniższa mapa wskazuje na regionalne różnice w ocenie jakości życia w badanych przez nas ośmiu obszarach. Relatywnie największe zadowolenie deklarują niepełnosprawni mieszkańcy Polski północno-zachodniej oraz Polski centralnej. Jakość swojego życia najgorzej oceniają zaś mieszkańcy województw wschodnich oraz województwa świętokrzyskiego. **Województwo małopolskie należy do grupy województw o najwyższym wskaźniku zadowolenia z jakości życia**. Zauważmy jednak, iż nadal jest to wynik poniżej środka skali (w zasadzie w przypadku każdego z województw) – a zatem, świadczy raczej o mniejszym niezadowoleniu, niż o większym zadowoleniu.

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z JAKOŚCI ŻYCIA - ŚREDNIE W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

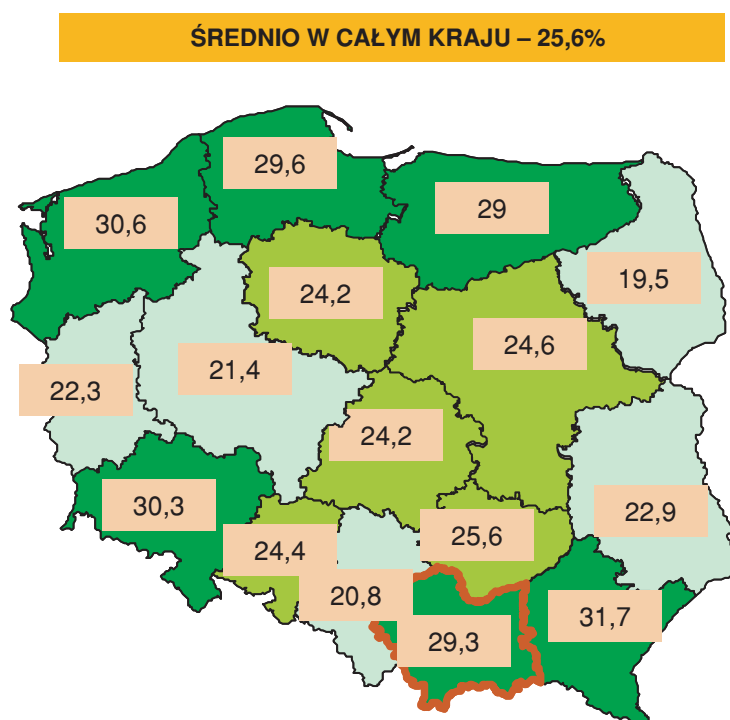
Problemy osób niepełnosprawnych

Obserwowane między województwami różnice w jakości życia osób niepełnosprawnych nie wszędzie przekładają się również na przekonania samorządów gminnych w tym zakresie. W szczególności dotyczy to województwa podlaskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego oraz śląskiego. Podczas gdy mieszkańcy tych województw relatywnie najgorzej oceniają jakość swojego życia, samorządowcy relatywnie najniżej szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy.

Ze złej sytuacji życiowej swoich mieszkańców dość dobrze zdają sobie sprawę gminy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz podkarpackiego.

W województwie małopolskim szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy jest wyższy, niż przeciętnie. Region ten należy, obok województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz dolnośląskiego, do grupy województw o najwyższej świadomości problemów osób niepełnosprawnych i jednocześnie najwyższym zadowoleniu niepełnosprawnych.

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI FINANSOWYMI, MIESZKANIOWYMI I PROBLEMAMI NA RYNKU PRACY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W kontekście skali problemów, szczególnie w przypadku gmin wiejskich, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, dostępność i jakość oferowanego wsparcia, a zarazem system informowania o nim, wydają się zdecydowanie niewystarczające. Wnioski te dotyczą zarówno całej Polski, jak również województwa małopolskiego. Wyniki badań wskazują na niedostosowanie obecnego systemu organizacji wsparcia osób niepełnosprawnych do ich potrzeb i możliwości.

- ❑ Po pierwsze, podkreślić należy, iż **osoby niepełnosprawne mają dość niską świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją.** W województwie małopolskim świadomość ta jest nieznacznie wyższa, niż w całym kraju.
- ❑ Po drugie, **instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Z drugiej strony natomiast **samorządy gminne nie radzą sobie z ciężarem spływających na nie obowiązków.** Choć same często chwalą się swoimi dokonaniem w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, to w oczach niepełnosprawnych jest to tylko kropla w morzu ich potrzeb.
- ❑ Wreszcie, **niedoceniona pozostaje rola organizacji pozarządowych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w skali całego kraju (przede wszystkim w gminach wiejskich i we wschodniej części) nadal działa ich niewiele.

Mówiąc o instytucjach pomocy, osoby niepełnosprawne z Małopolski, tak jak w całym kraju, swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im **Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia – do tego stopnia, iż osoby niepełnosprawne często przypisują pomoc uzyskaną z innych źródeł miejskim i gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej.

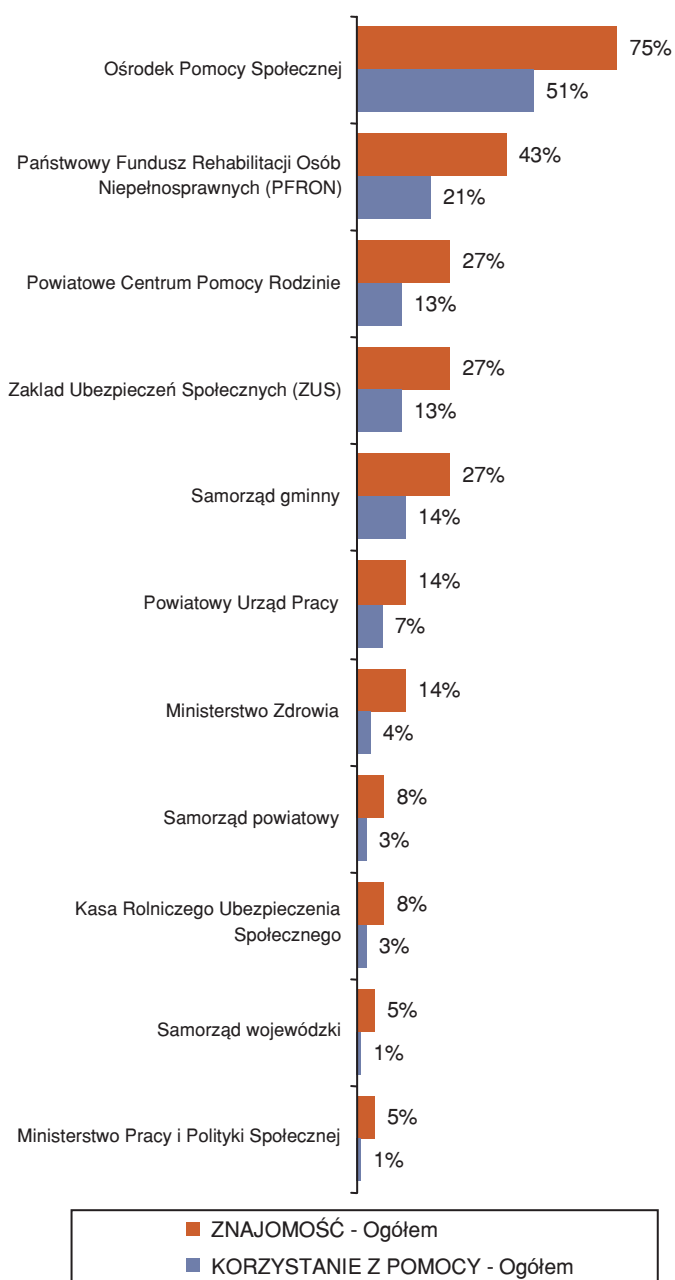
W drugiej kolejności osoby niepełnosprawne z Małopolski wymieniają **PFRON**. Natomiast samorządy gminne, a także **ZUS oraz Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie** kojarzone są z pomocą w dalszej kolejności, daleko za OPS czy PFRON. PCPR'y swoją ofertę kierują również do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich, pozostając praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin wiejskich. **Instytucje centralne i wojewódzkie**, poza Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, pozostają praktycznie niedostępne dla osób niepełnosprawnych.

Jak pokazują wyniki badań, w województwie małopolskim **podmioty niepubliczne** – organizacje pozarządowe, parafie, czy wreszcie osoby prywatne odgrywają nadal dość ograniczoną, choć niezwykle ważną, rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Nie dotyczy to jednak **rodzin osób niepełnosprawnych**, które wydają się niezastąpionym źródłem pomocy dla tej grupy.

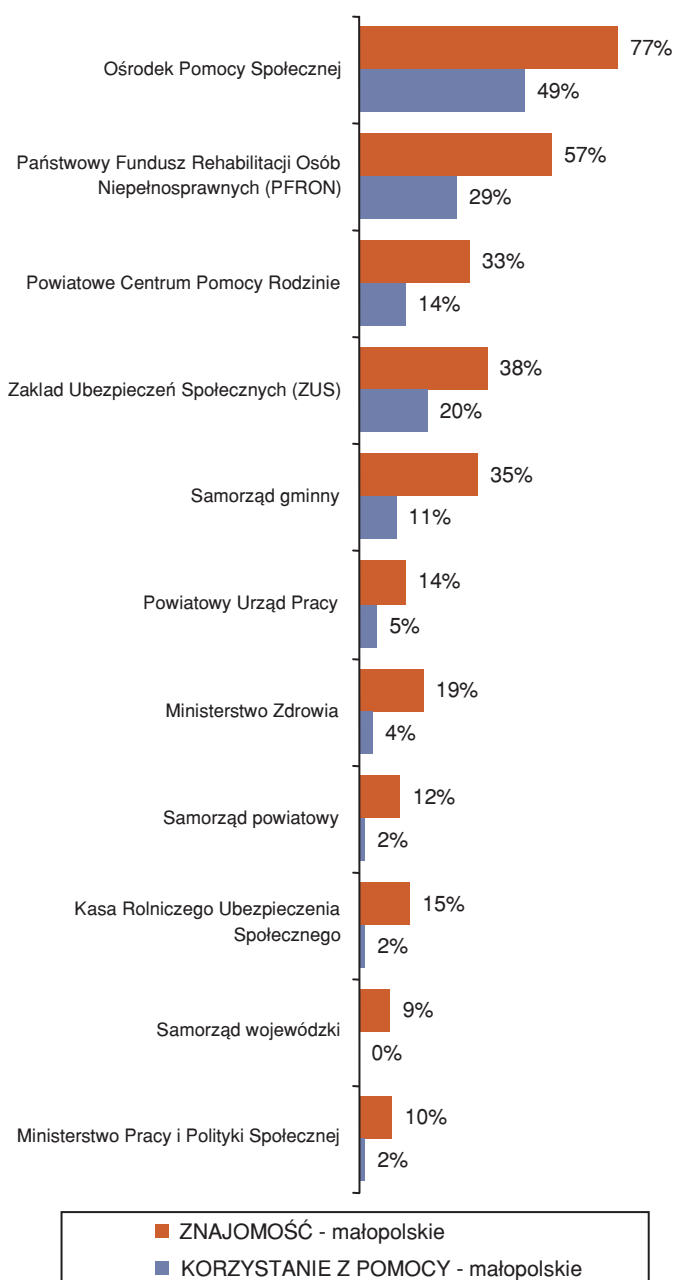
Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa małopolskiego posiadają lepszą, niż przeciętnie, znajomość instytucji wsparcia.

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

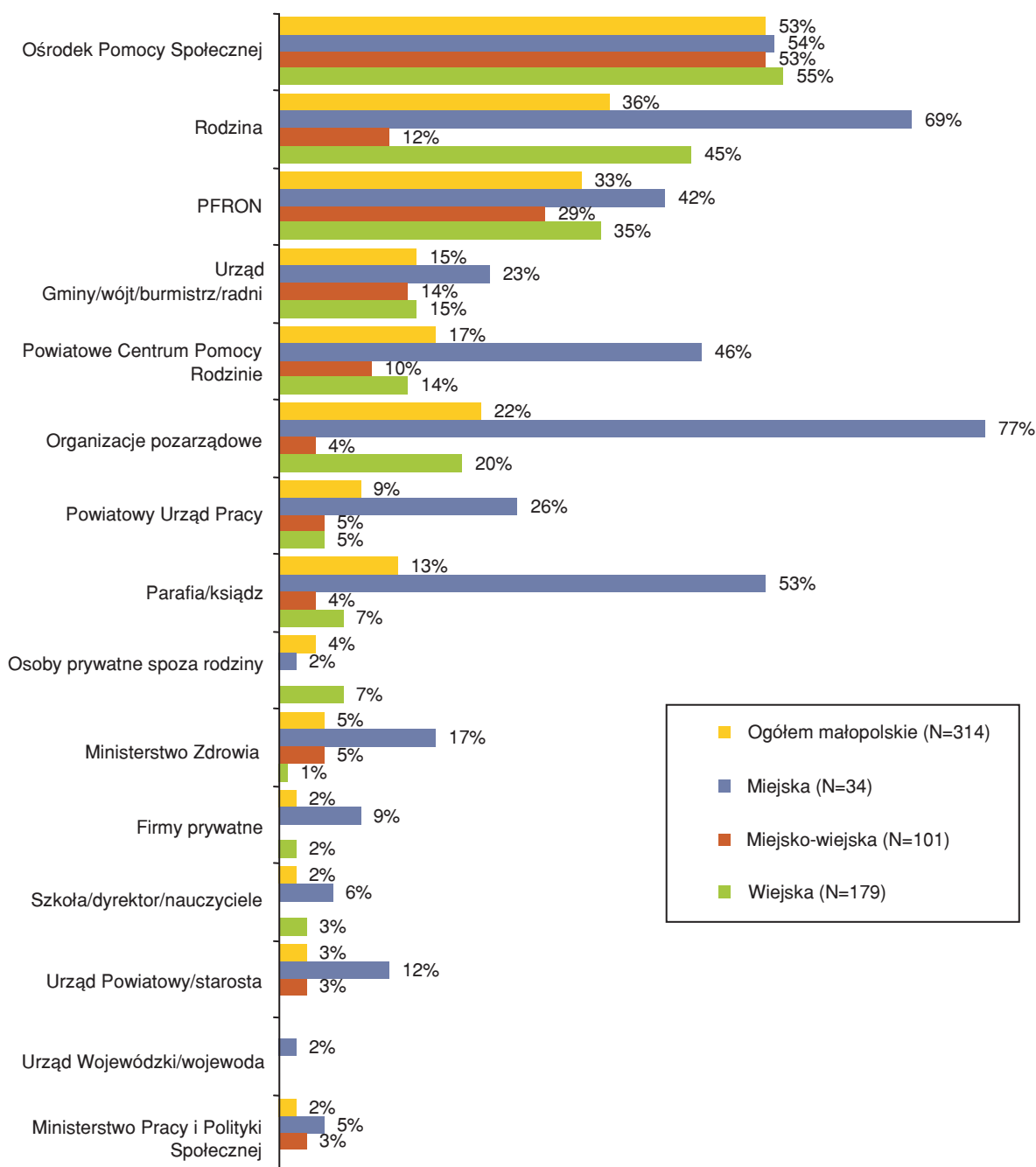
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo małopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W Małopolsce największy dostęp do pomocy udzielanej przez różne instytucje wsparcia mają przede wszystkim mieszkańcy gmin miejskich – dotyczy to przede wszystkim podmiotów niepublicznych a także PCPR-ów. Niepełnosprawni z gmin wiejskich korzystają natomiast przede wszystkim z pomocy OPS-ów oraz rodziny.

**KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT
ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY**

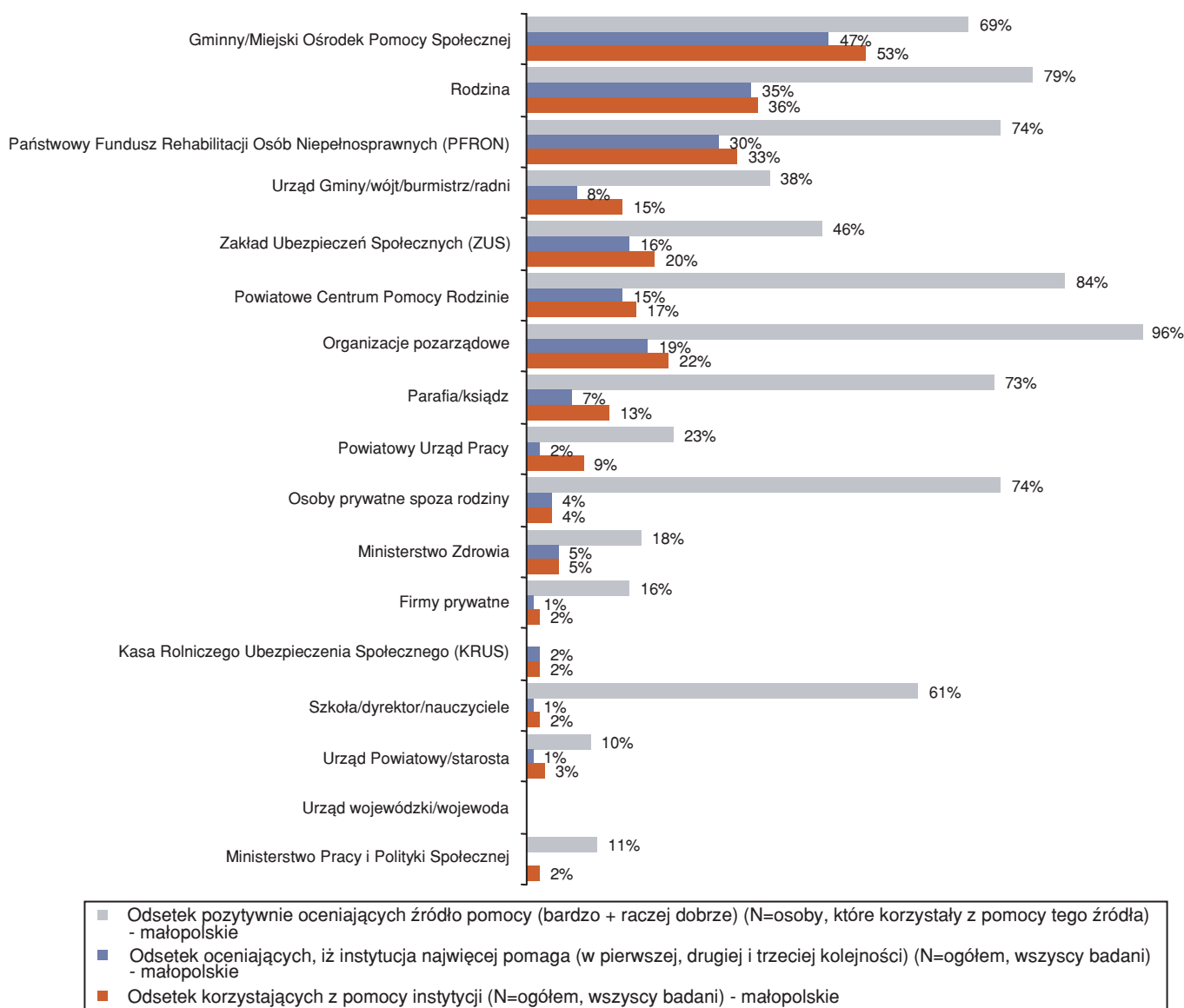

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie małopolskim, podobnie jak w skali całego kraju, obserwujemy duże rozbieżności pod względem oceny ilości i jakości otrzymanej pomocy. W największym stopniu dotyczy to podmiotów niepublicznych, a przede wszystkim organizacji pozarządowych, osób prywatnych i parafii. Pomoc z tych źródeł, choć bardzo dobrze oceniana, relatywnie rzadko trafia do niepełnosprawnych. Z podobną sytuacją, choć w mniejszej skali, mamy do czynienia w przypadku dość dobrze ocenianych PCPR-ów oraz PFRON-u. Na tym tle **bezkonkurencyjna wydaje się rola rodziny oraz Ośrodków Pomocy Społecznej, które to w największym stopniu wypełniają dwa podstawowe warunki skutecznego wsparcia – dostępność i jakość pomocy.**

ZESTAWIENIE KORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI Z ODSETKIEM DOBRZE OCENIAJĄCYCH DANĄ INSTYTUCJĘ (WŚRÓD OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z JEJ POMOCY) ORAZ ODSETKIEM OSÓB UWAŻAJĄCYCH, IŻ DANĄ INSTYTUCJĄ NAJWIĘCEJ POMAGA

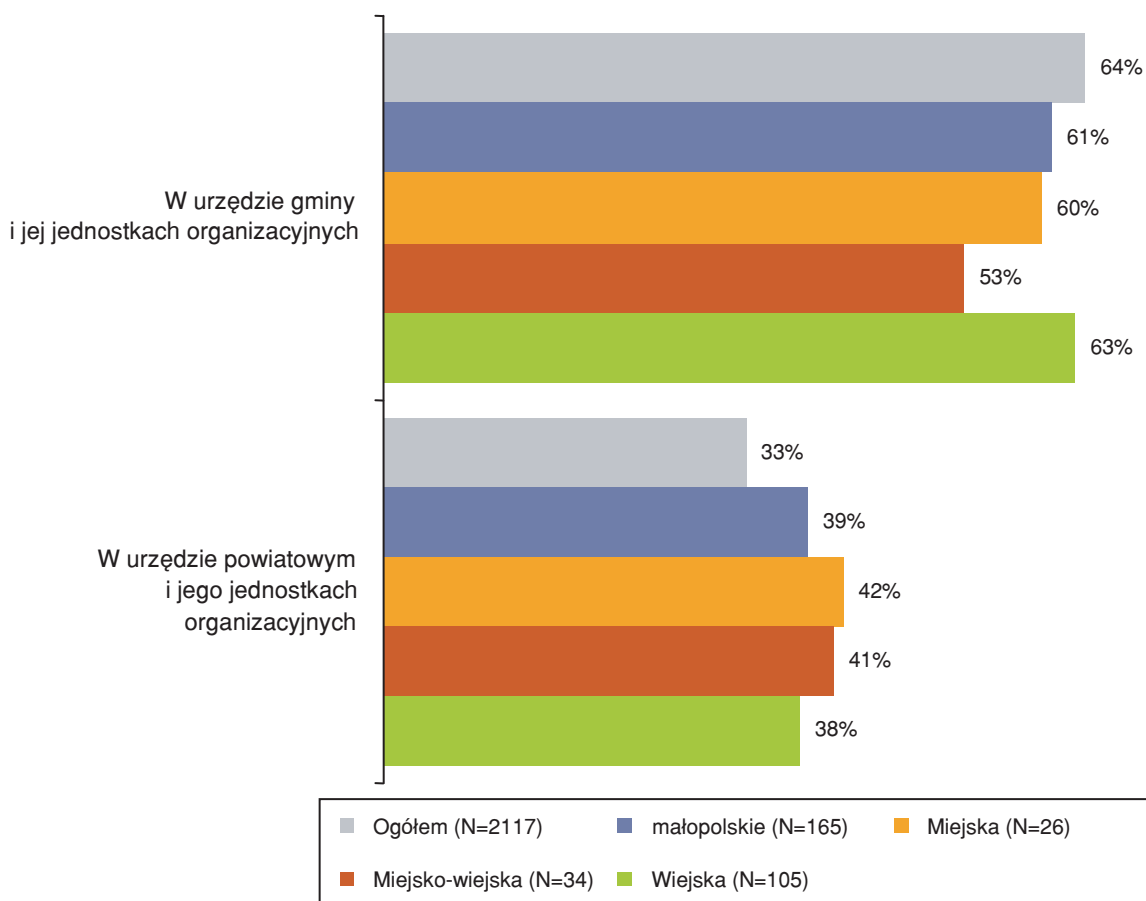
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Znaczenie urzędu gminy i jej jednostek administracyjnych dla osób niepełnosprawnych bez wahania potwierdzają również samorządy gminne. W województwie małopolskim szacują one, iż 61% niepełnosprawnych pomocy i wsparcia szuka właśnie u nich, a nie w samorządach powiatowych. **W przypadku gmin wiejskich odsetek ten jest nieco wyższy i wynosi 63%.**

Samorządy gminne wykazują jednak tendencję do znacznego przeszacowywania instytucji na szczeblu powiatowym jako wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Dane w sposób dobitny pokazują, że osoba niepełnosprawna szukając pomocy poza rodziną pierwsze kroki kieruje zwykle do urzędu gminnego, a znacznie rzadziej dociera aż do szczebla powiatowego.

**Gdzie zgłaszają się niepełnosprawni mieszkańcy Pana(i) gminy szukając pomocy i wsparcia?
Proszę zaznaczyć jaki procent niepełnosprawnych szuka pierwszego wsparcia w gminie,
a jaki w powiecie?**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ze względu na niedokładność szacunków dostarczonych przez gminy odsetki niepełnosprawnych szukających pomocy w urzędach gminy oraz urzędach powiatów nie dają łącznie 100%. Pozbawieni wiedzy w tym zakresie, nie mogliśmy arbitralnie przypisać liczb tak, aby sumowały się do pełnych 100%.

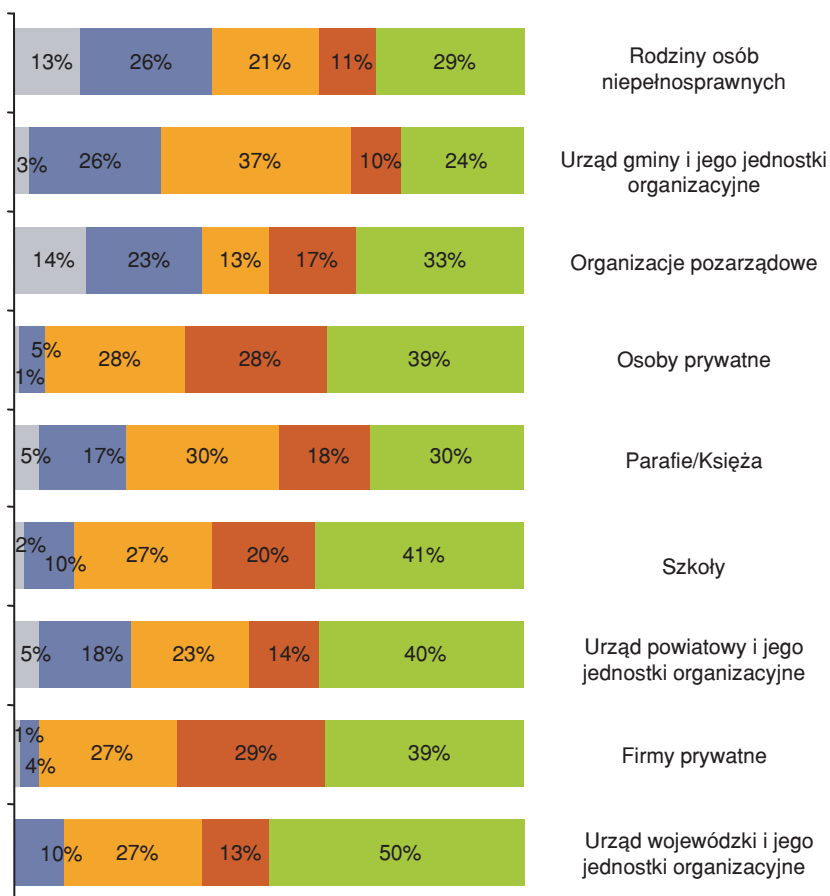
Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Choć samorządy gminne, zarówno w skali kraju, jak również w skali województwa małopolskiego, są bez wątpienia najważniejszym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla niepełnosprawnych, to na pewno nie są źródłem idealnym. Przedstawiciele samorządów gminnych wydają się być jednak innego zdania. Podczas gdy pozytywne oceny wystawia im prawie co trzeci niepełnosprawny, same nie wahają się znacznie bardziej chwalić swoimi sukcesami. Samorządy gminne oceniając swą pomoc, stawiają ją nawet wyżej, niż pomoc świadczoną przez rodzinę osoby niepełnosprawnej.

Widać wyraźnie, że samorządy gminne w przypadku niemal wszystkich ocenianych źródeł mają skłonność do przeszacowywania pomocy jaką otrzymują osoby niepełnosprawne. Szczególnie duże rozbieżności widać w przypadku oceny roli jednostek powiatowych, a także parafii i księży.

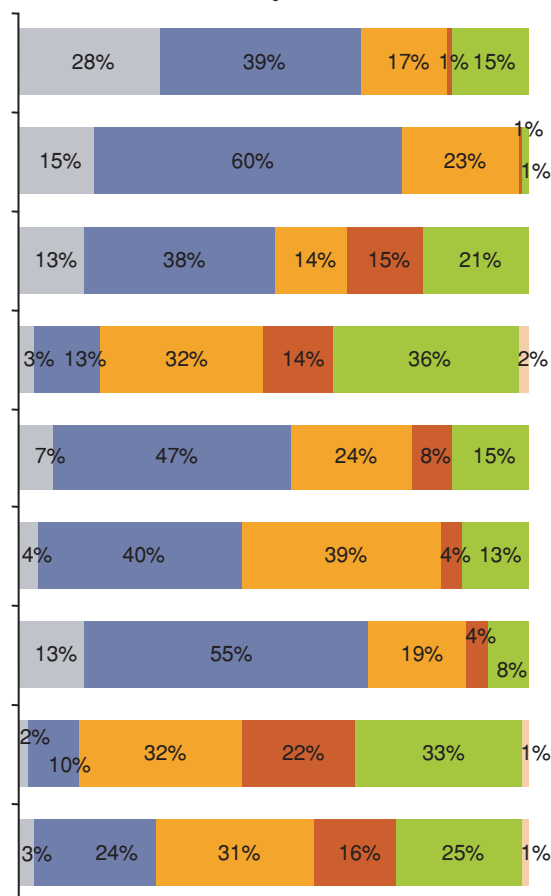
Kto na terenie Pana(i) gminy pomaga osobom niepełnosprawnym? Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

SAMORZĄDY GMINNE

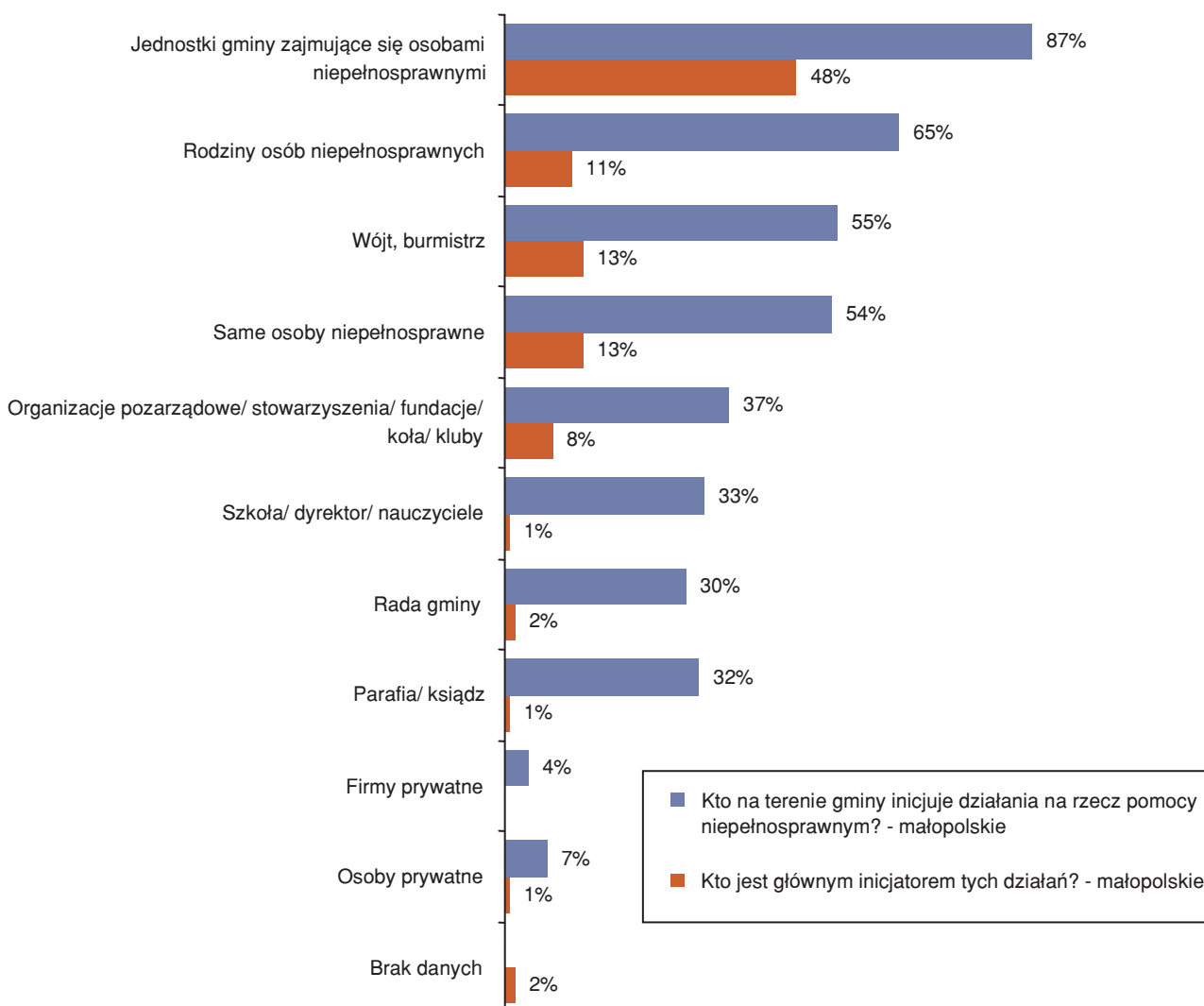
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

■ Bardzo dużo ■ Raczej dużo ■ Raczej niewiele ■ Praktycznie nic ■ Nie wiem ■ Brak danych

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W świetle opinii samych osób niepełnosprawnych zdecydowanie przesadzona wydaje się również, przypisywana sobie przez samorzady gminne, rola w inicjowaniu działań na rzecz tej grupy. W województwie małopolskim tendencja ta utrzymuje się na poziomie przeciętnym. 48% samorządów gminnych z Małopolski twierdzi, że są głównymi inicjatorami działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zaś kolejne 13% wskazuje, iż rolę tę pełni wójt lub burmistrz (w skali kraju odsetki te wynoszą odpowiednio 46% i 17%).

INICJATORZY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Należy zaznaczyć, że dostęp do instytucji i organizacji wsparcia jest silnie zróżnicowany ze względu na typ gminy. Województwo małopolskie nie odbiega tutaj od całego kraju. Obserwujemy ogromne dysproporcje pod tym względem między gminami miejskimi, a gminami miejsko-wiejskimi i wiejskimi. W najgorszej sytuacji są niepełnosprawni mieszkańcy gmin wiejskich, w szczególności tych najmniejszych, którzy praktycznie korzystają jedynie z pomocy najbliższych im instytucji - rodziny i Ośrodków Pomocy Społecznej. Takim osobom dodatkowo wsparcia udzielają instytucje szczebla centralnego – PFRON i ZUS.

Inne źródła pomocy, jeżeli w ogóle są dostępne, to przede wszystkim dla mieszkańców gmin miejskich. Dotyczy to przede wszystkim organizacji pozarządowych, a także jednostek powiatowych - PCPR, PUP i PFRON. Zauważmy zatem, że pomoc, jaką mogą uzyskać mieszkańcy gmin miejskich, zwłaszcza tych największych, jest dużo bardziej różnorodna. Jednocześnie jej skala może być większa dzięki wielości źródeł.

Tabela 1. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na typ i wielkość gminy.

	Ogółem małopolskie (N=314)	TYP GMINY			GMINY WIEJSKIE				GM. M-W I MIEJSKIE		
		Miejska (N=34)	Miejsko-wiejska (N=101)	Wiejska (N=179)	do 4 tys. (N=17)	od 4 tys. do 6 tys. (N=19)	od 6 tys. do 10 tys. (N=20)	10 tys.+ (N=123)	do 20 tys. (N=40)	od 20 tys. do 50 tys. (N=79)	50 tys.+ (N=15)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	53%	54%	53%	55%	11%	25%	67%	64%	43%	63%	34%
Rodzina	36%	69%	12%	45%	34%	51%	37%	46%	16%	18%	95%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	33%	42%	29%	35%	0%	34%	0%	46%	27%	37%	19%
Organizacje pozarządowe /stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	22%	77%	4%	20%	0%	0%	34%	23%	5%	25%	52%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	20%	7%	20%	27%	0%	31%	54%	26%	45%	6%	4%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	17%	46%	10%	14%	5%	0%	29%	14%	9%	28%	0%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	15%	23%	14%	15%	16%	0%	5%	19%	24%	16%	0%
Parafia/ksiądz	13%	53%	4%	7%	0%	21%	0%	7%	6%	14%	55%
Powiatowy Urząd Pracy	9%	26%	5%	5%	5%	14%	0%	5%	0%	15%	16%
Ministerstwo Zdrowia	5%	17%	5%	1%	0%	0%	0%	2%	1%	7%	32%
Osoby prywatne spoza rodziny	4%	2%	0%	7%	0%	0%	0%	10%	0%	1%	0%
Urząd Powiatowy/starosta	3%	12%	3%	0%	0%	0%	1%	0%	3%	7%	0%
Firmy prywatne	2%	9%	0%	2%	0%	0%	0%	2%	0%	4%	0%
Szkoła/dyrektor/nauczyciele	2%	6%	0%	3%	0%	0%	0%	4%	0%	2%	5%
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	2%	0%	2%	2%	0%	10%	0%	2%	6%	0%	0%
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	2%	5%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	11%
Urząd wojewódzki/wojewoda	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy geograficzne zróżnicowanie liczby osób korzystających z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia niepełnosprawnym.

Największy odsetek niepełnosprawnych zgłasza się do poszczególnych instytucji/organizacji w następujących województwach:

- Gminne/Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej:** świętokrzyskie, dolnośląskie, łódzkie, zachodniopomorskie.
- Rodzina:** mazowieckie, pomorskie, łódzkie.
- PFRON:** dolnośląskie, małopolskie, opolskie, pomorskie, zachodniopomorskie
- Urząd gminy:** świętokrzyskie, podkarpackie, lubelskie, kujawsko-pomorskie.
- PCPR:** wielkopolskie, opolskie, kujawsko-pomorskie.
- Organizacje pozarządowe:** małopolskie, wielkopolskie, opolskie.
- Parafie, księża:** świętokrzyskie, opolskie, dolnośląskie.
- Powiatowy Urząd Pracy:** dolnośląskie, śląskie.

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa małopolskiego, na tle innych regionów kraju, częściej korzystają z różnych instytucji wsparcia. Stosunkowo wysokie odsetki niepełnosprawnych zgłaszają się do PFRON i organizacji pozarządowych. Relatywnie rzadko (w odniesieniu do województw pozostałych) niepełnosprawni korzystają z pomocy rodziny, urzędów gminy oraz OPS-ów.

Tabela 2. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na województwo.

	dolnośląskie (N=314)	kujawsko-pomorskie (N=315)	lubelskie (N=314)	lubuskie (N=314)	łódzkie (N=314)	małopolskie (N=314)	mazowieckie (N=314)	opolskie (N=314)	podkarpackie (N=314)	podlaskie (N=314)	pomorskie (N=314)	śląskie (N=314)	świętokrzyskie (N=314)	warmińsko-pomorskie (N=314)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=314)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	47%	51%	50%	60%	53%	53%	46%	35%	50%	47%	49%	84%	54%	52%	60%
Rodzina	24%	38%	28%	21%	40%	36%	71%	33%	25%	38%	44%	33%	39%	32%	35%	29%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	13%	19%	19%	17%	33%	14%	29%	21%	25%	29%	14%	21%	15%	22%	29%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	24%	24%	10%	23%	15%	18%	16%	23%	10%	11%	16%	56%	15%	12%	15%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	10%	19%	12%	20%	15%	22%	9%	21%	27%	21%	15%	9%	19%	19%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	21%	11%	11%	12%	17%	6%	24%	14%	17%	18%	17%	9%	8%	31%	11%
Organizacje pozarządowe /stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	13%	9%	6%	8%	11%	22%	10%	16%	7%	7%	14%	11%	5%	4%	18%	8%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	4%	5%	6%	8%	9%	10%	11%	7%	11%	8%	17%	11%	7%	9%	8%
Parafia/ksiądz	17%	6%	11%	3%	7%	13%	12%	17%	8%	5%	9%	5%	21%	3%	3%	5%

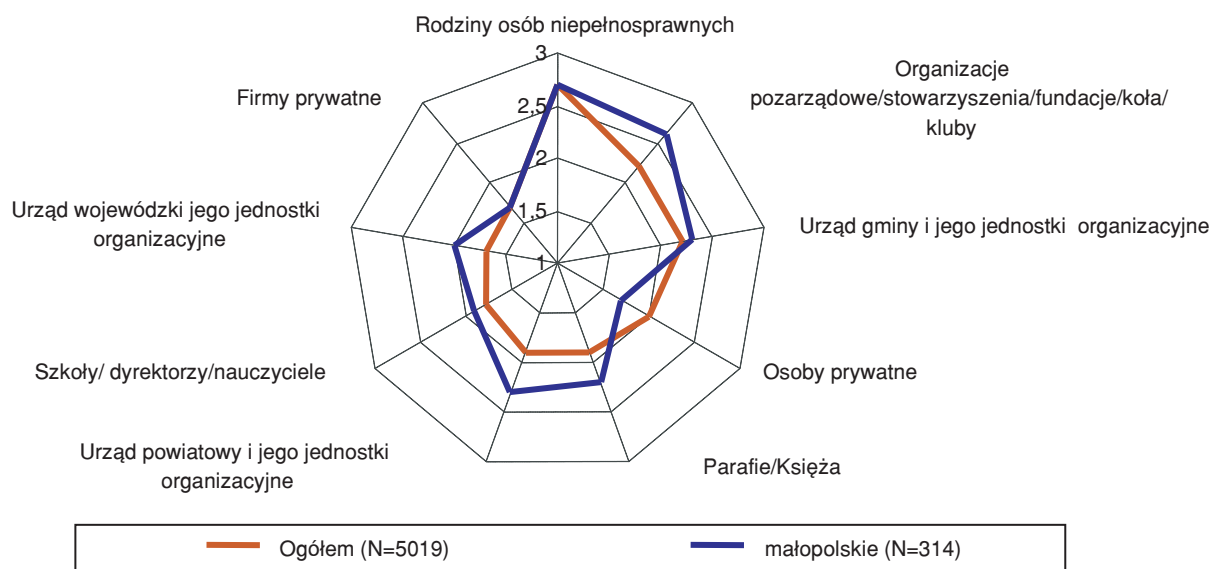
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W przypadku województwa małopolskiego zdecydowanie lepiej, niż przeciętnie oceniana jest pomoc uzyskiwana od większości instytucji i organizacji. W szczególności dotyczy to organizacji niepublicznych, a także instytucji powiatowych i wojewódzkich.

Urzędy gminne, a także rodziny i firmy prywatne oceniane są w Małopolsce na poziomie podobnym jak w całym kraju. Zdecydowanie mniejsze znaczenie, niż przeciętnie mają natomiast osoby prywatne.

Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

SKALA: 4=Bardzo dużo, 3=Raczej dużo, 2=Raczej niewiele, 1=Praktycznie nic

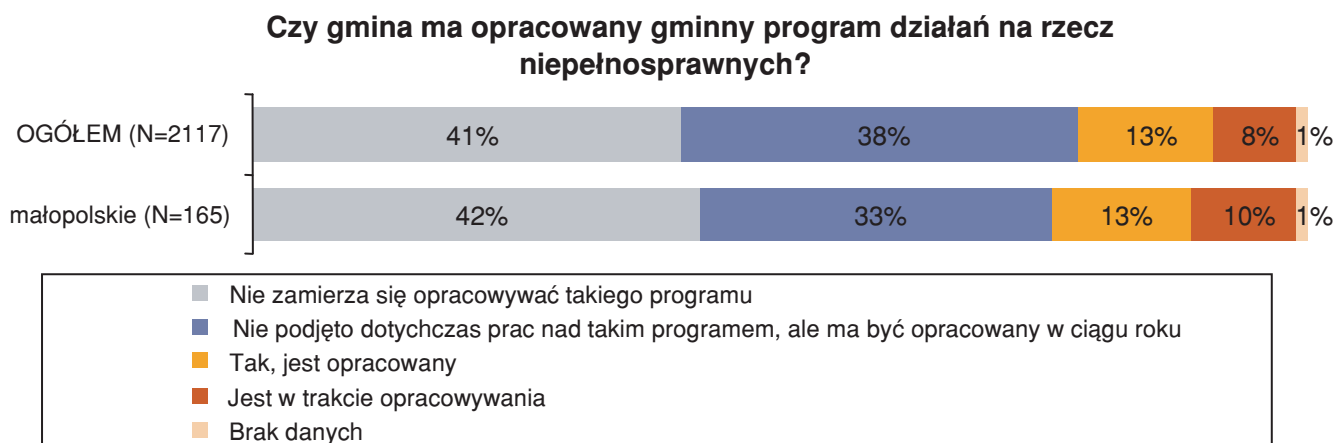
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jednym ze wskaźników, które pozwalają ocenić działalność samorządów gminnych w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, jest istnienie opracowanego gminnego programu działań na rzecz tej grupy.

W województwie małopolskim podobnie, jak w skali kraju, co piąta gmina ma opracowany lub jest w trakcie opracowywania gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Ponad 40% deklaruje, że taki program ma być opracowany w ciągu najbliższego roku. Kwestią otwartą pozostaje to, czy rzeczywiście tak się stanie, czy też są to tylko pożądane społecznie deklaracje – na potrzeby badania.

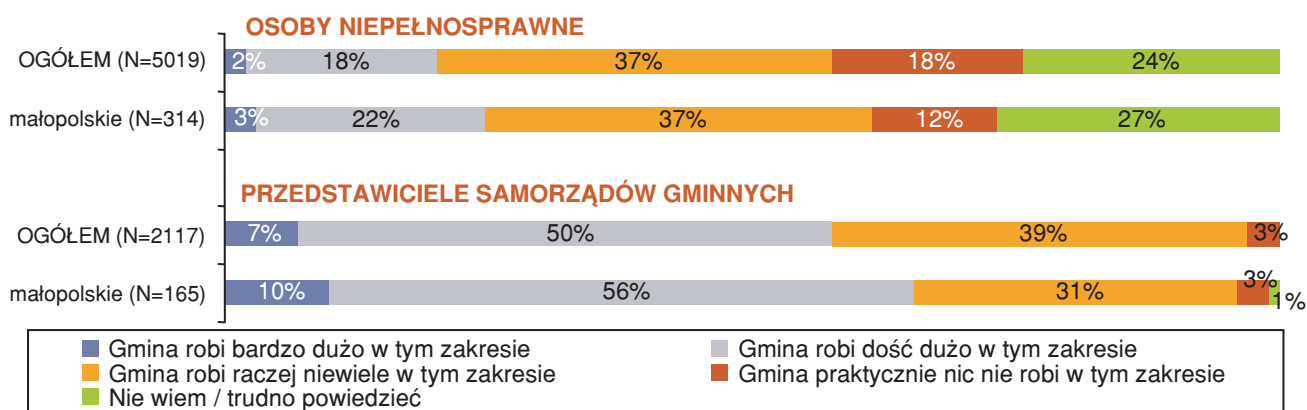
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

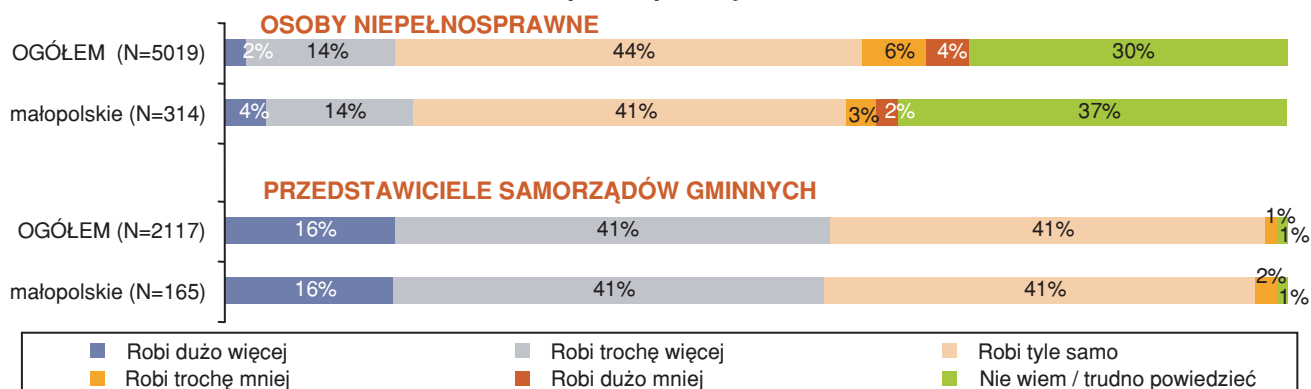
Opisane we wcześniejszej części syntezy rozbieżności w ocenie jakości pomocy świadczonej przez gminy osobom niepełnosprawnym stają się szczególnie widoczne przy bardziej wnikliwej analizie. **Osoby niepełnosprawne z dużo większą rezerwą wypowiadają się o działalności władz gminy na rzecz ich grupy, niż czynią to przedstawiciele samorządów gminnych.** Prawidłowość ta dotyczy w równym stopniu województwa małopolskiego, jak i całego kraju. Warto jednak podkreślić, że zarówno niepełnosprawni, jak i przedstawiciele samorządów gminnych z tego regionu są nieco bardziej zadowoleni z działalności gminy w tym zakresie, niż ogół badanych.

Co czwarty niepełnosprawny mieszkaniec województwa małopolskiego w pozytywnym świetle postrzega działania gminne na rzecz niepełnosprawnych, podczas gdy większość (66%) przedstawicieli samorządów gminnych uważa, że gmina robi dużo w tym zakresie. Jednak co gorsza, osoby niepełnosprawne rzadko dostrzegają pozytywne zmiany w kontekście działań podejmowanych na ich rzecz przez gminę. Jedynie co piąty przedstawiciel niepełnosprawnych mieszkańców województwa małopolskiego deklaruje, że gmina robi więcej obecnie, niż 3 lata temu. Pod tym względem przedstawiciele władz gminnych wyrażają zdecydowanie bardziej entuzjastyczne opinie.

Jak ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

Jak z perspektywy trzech ostatnich lat ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

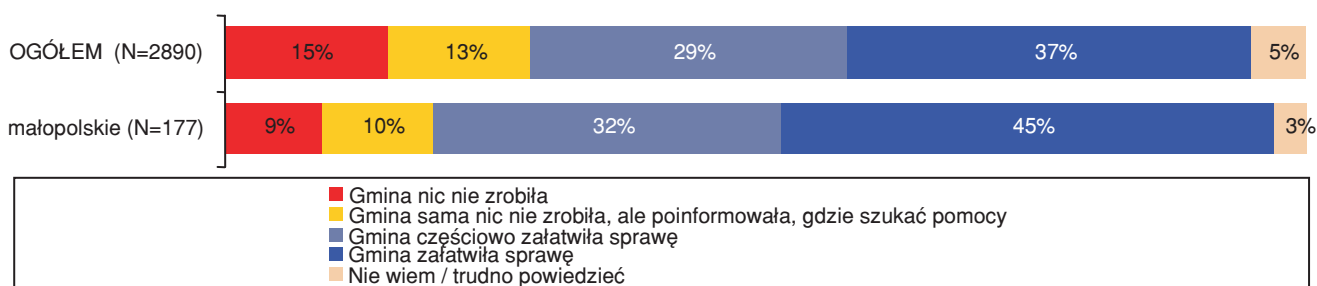
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Indywidualna satysfakcja niepełnosprawnych z pomocy uzyskanej w gminie (niezależnie od problemu), jest wyższa od ogólnej oceny wystawianej samorządom gminnym. Pod tym względem województwo małopolskie plasuje się powyżej średniej. 77% respondentów korzystających z pomocy jednostek organizacyjnych samorządu gminnego (w skali kraju 66%) deklaruje, iż w ich sprawie gmina coś zrobiła, jeżeli nie w całości załatwiła sprawę, to przynajmniej w części. Gminy podtrzymują tę opinię twierdząc, iż udaje im się załatwić 70% spraw, z jakimi zgłaszają się do nich niepełnosprawni mieszkańcy.

Przedstawiciele małopolskich władz gminnych wystawiają sobie również nieznacznie lepszą, niż przeciętnie ocenę w kwestii załatwiania spraw, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, niż czyni to ogół gmin – 82% gmin w Małopolsce ocenia swoją działalność w tym zakresie pozytywnie, w porównaniu z 77% w skali kraju.

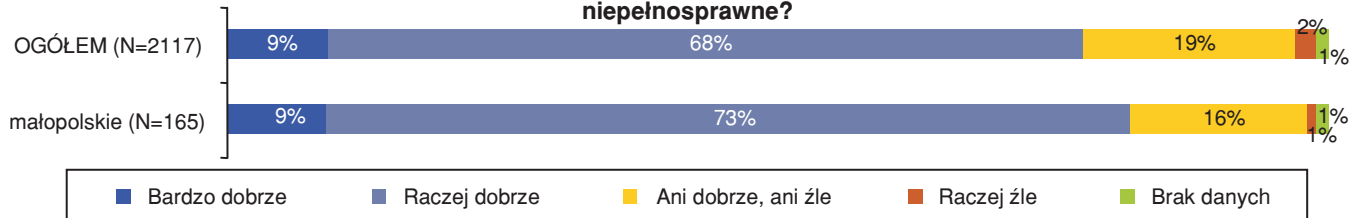
Warto zauważyć, że w województwie małopolskim jedynie 19% niepełnosprawnych zgłaszających się do gminy o pomoc, pomocy takiej nie uzyskało – gmina nie zrobiła nic lub wskazała tylko, gdzie szukać pomocy. Jest to wynik znacznie lepszy, niż w skali całego kraju.

W jaki sposób gmina załatwiła sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(niezależnie od problemu)

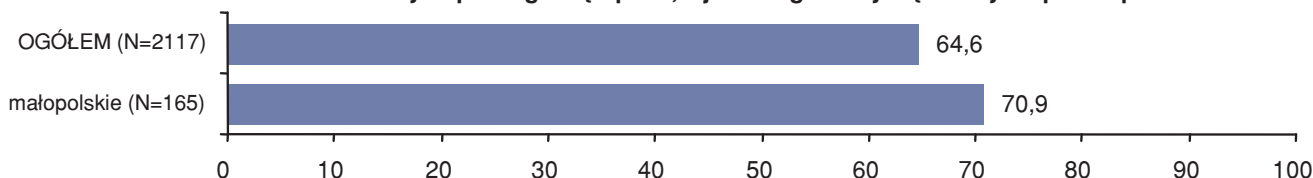
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2890

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Średni odsetek załatwionych przez gminę spraw, z jakimi zgłaszały się osoby niepełnosprawne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Ocena sposobu załatwiania przez gminy poszczególnych spraw, w przypadku badania przedstawicieli małopolskich samorządów gminnych, podobnie jak w skali całego kraju, pokazuje ich bezradność przede wszystkim wobec problemów związanych z rehabilitacją zawodową (o czym będzie mowa w następnym rozdziale) oraz z likwidowaniem barier architektonicznych. Mimo iż gminy podejmują inicjatywy w tym obszarze, nie zawsze mogą sprostać partykularnym oczekiwaniom niepełnosprawnych, z powodu ograniczonych możliwości w tym zakresie. Z drugiej jednak strony, w województwie małopolskim, w przeciwieństwie do pozostałych regionów, opinia ta nie zyskuje potwierdzenia w badaniu osób niepełnosprawnych.

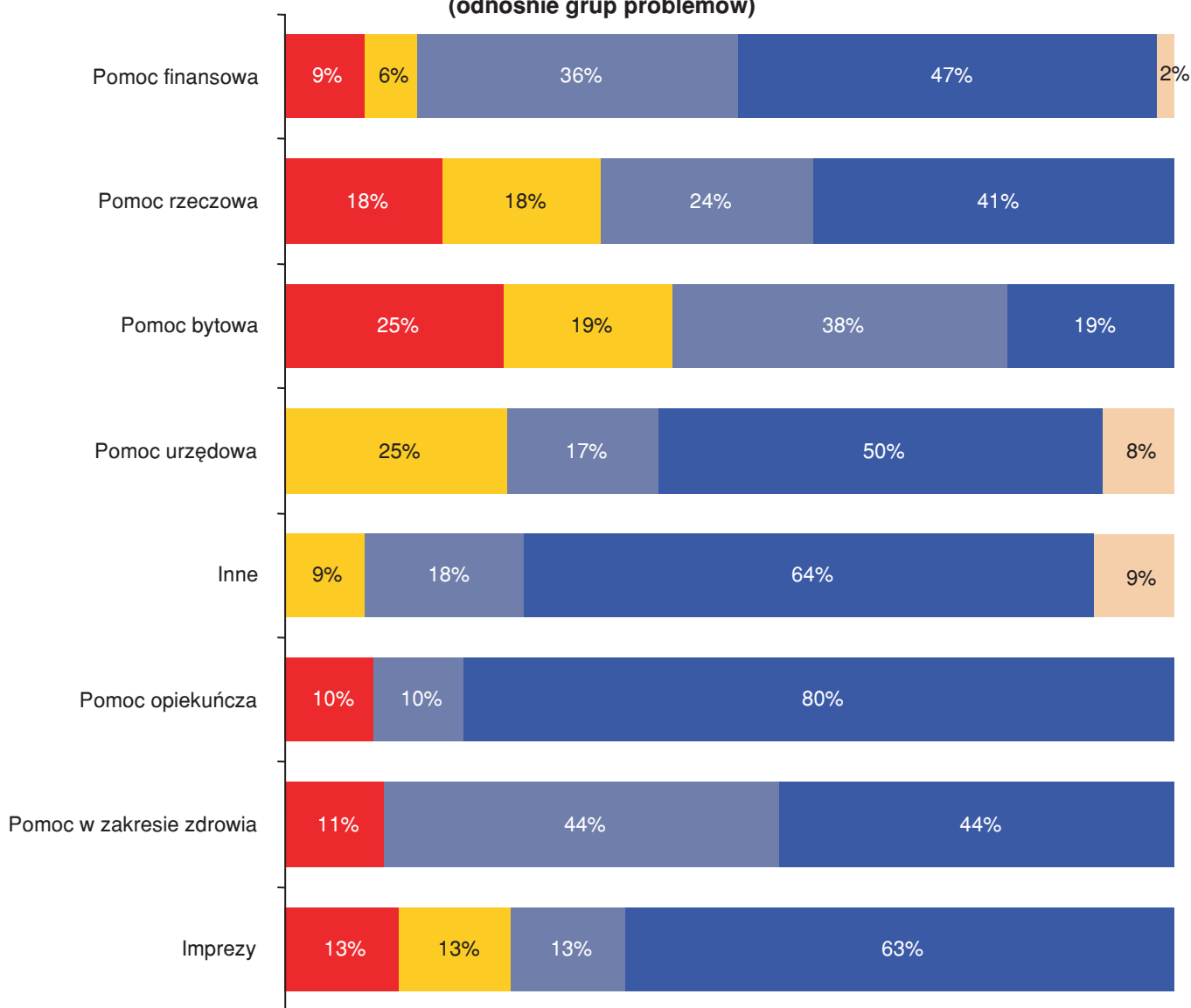
Osoby niepełnosprawne skarżą się, iż istotnym problemem dla gminy jest, przede wszystkim, udzielanie podstawowej pomocy - bytowej, rzeczowej oraz organizowanie imprez. Same gminy wskazują również, że tego rodzaju działania sprawiają im trudności, ale w zdecydowanie mniejszym zakresie. Dodatkowo, w przeciwieństwie do przedstawicieli samorządów gminnych, niepełnosprawni oceniają, że gminy nie radzą sobie z pomocą urzędową. Warto również zaznaczyć, że niepełnosprawni mieszkańcy Małopolski, nie wskazywali w swoich opiniach na problemy związane z rehabilitacją zawodową czy likwidowaniem barier architektonicznych, których załatwienie - w opinii samorządów gminnych - stwarza największe trudności.

Wyniki badań przedstawicieli małopolskich samorządów gminnych wskazują, iż gminy najlepiej radzą sobie z najbardziej powszechnymi problemami, ze sprawami, z którymi najczęściej zgłaszają się do nich niepełnosprawni. W dalszej części syntezy pokażemy, że są to też najczęściej podejmowane przez gminy działania - stąd też najlepsze przygotowanie i możliwości samorządów w tym zakresie. Dotyczy to przede wszystkim udzielania pomocy finansowej, urzędowej, rzeczowej oraz opiekuńczej. W przypadku wymienionych rodzajów udzielanego niepełnosprawnym wsparcia, gminy dysponują największymi środkami oraz możliwościami, by móc je realizować.

Opinie niepełnosprawnych potwierdzają to tylko w części. Badani uważają, że gminy relatywnie najlepiej radzą sobie z pomocą w zakresie dziennej opieki oraz w zakresie zdrowia, a także z pomocą finansową.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W jaki sposób gmina załatwiała sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(odnośnie grup problemów)

- Gmina nic nie zrobiła
- Gmina sama nic nie zrobiła, ale poinformowała, gdzie szukać pomocy
- Gmina częściowo załatwiła sprawę
- Gmina załatwiła sprawę
- Nie wiem / trudno powiedzieć

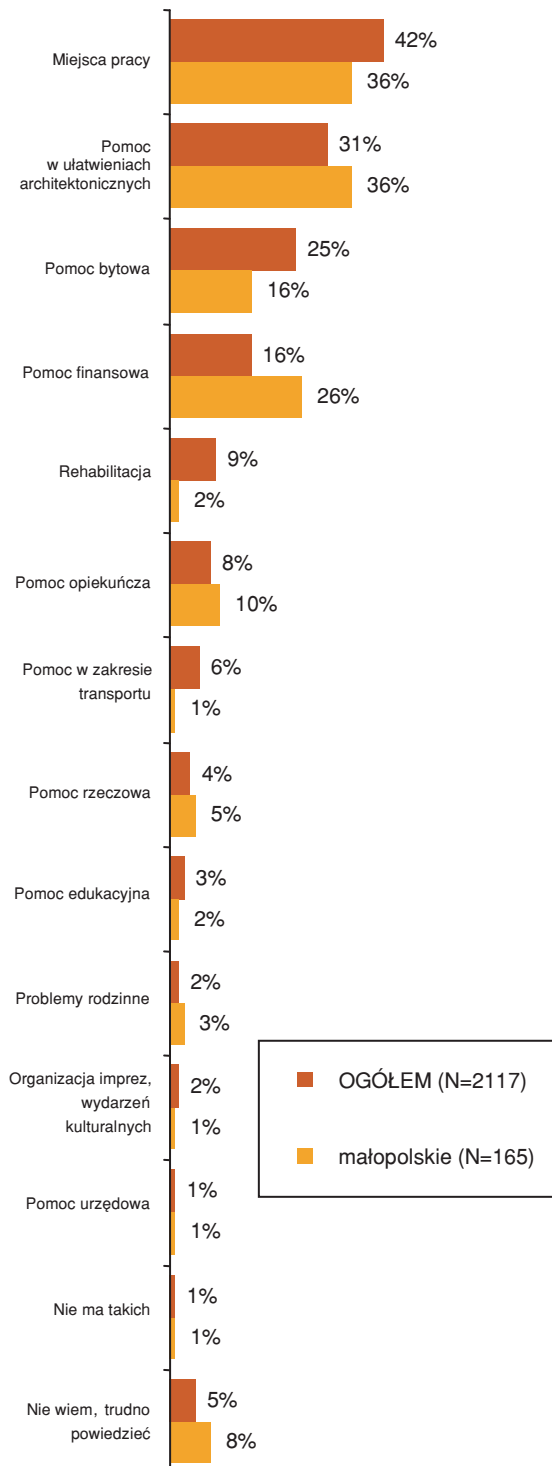
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo małopolskie. Procentowanie odnośnie problemów. N=276 problemów

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najłatwiejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najtrudniejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

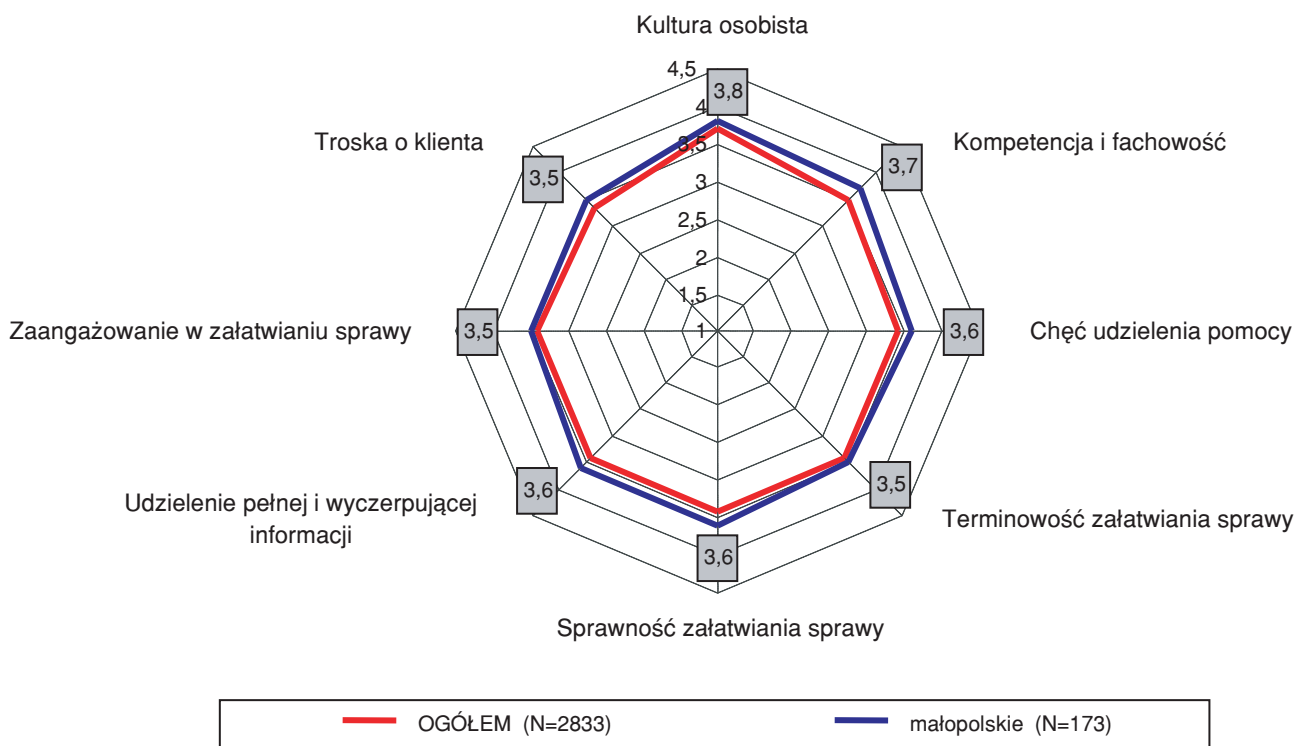
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W województwie małopolskim w parze z dość pozytywną oceną sposobu załatwienia przez gminę spraw, z jakimi zgłaszali się niepełnosprawni, idzie pozytywna opinia na temat funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy. Warto zaznaczyć, że pod tym względem Małopolska wypada nieco lepiej, w porównaniu z wynikami uzyskanymi w skali kraju. Badani niepełnosprawni wyrażają przede wszystkim zadowolenia z kultury osobistej urzędników oraz doceniają ich kompetencję i fachowość. Pozytywnie oceniana jest również chęć niesienia pomocy, sprawność załatwiania spraw oraz udzielenie wyczerpującej informacji. Nieco gorzej oceniono natomiast troskę o klienta, zaangażowanie oraz terminowość w załatwianiu spraw.

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) poziom obsługi w urzędzie gminy i jej jednostkach pod względem następujących aspektów:

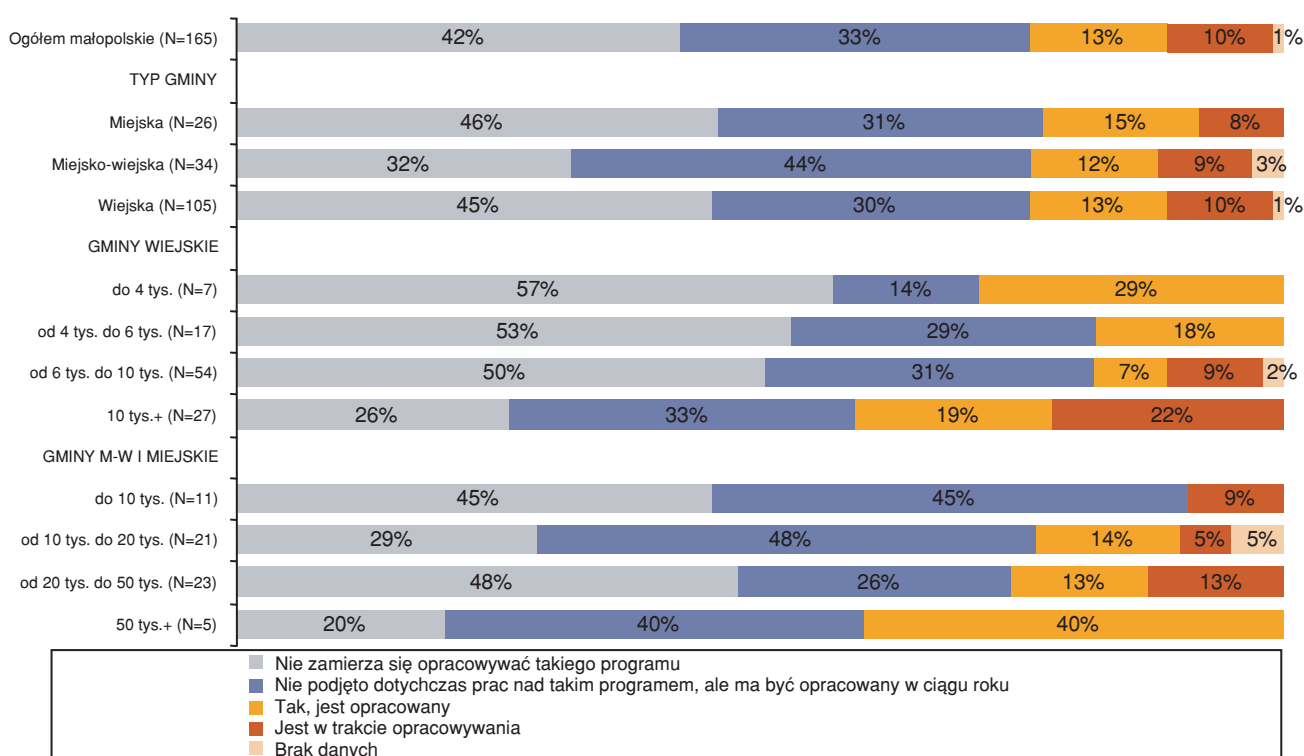
SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2833

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

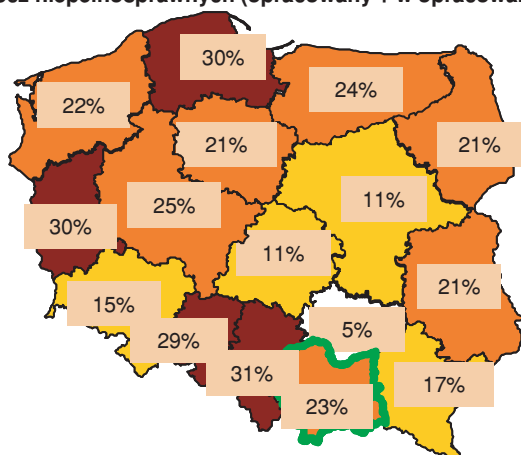
Posiadanie gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim nie jest w sposób znaczący związane z typem gminy – w przeciwieństwie do całego kraju. Jedyne zależności dotyczą wielkości gminy, szczególnie w przypadku gmin miejskich i miejsko-wiejskich. Relatywnie częściej program taki mają opracowany lub są w trakcie opracowywania największe gminy.

Czy gmina ma opracowany gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Odsetek gmin posiadających gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych (opracowany + w opracowaniu)

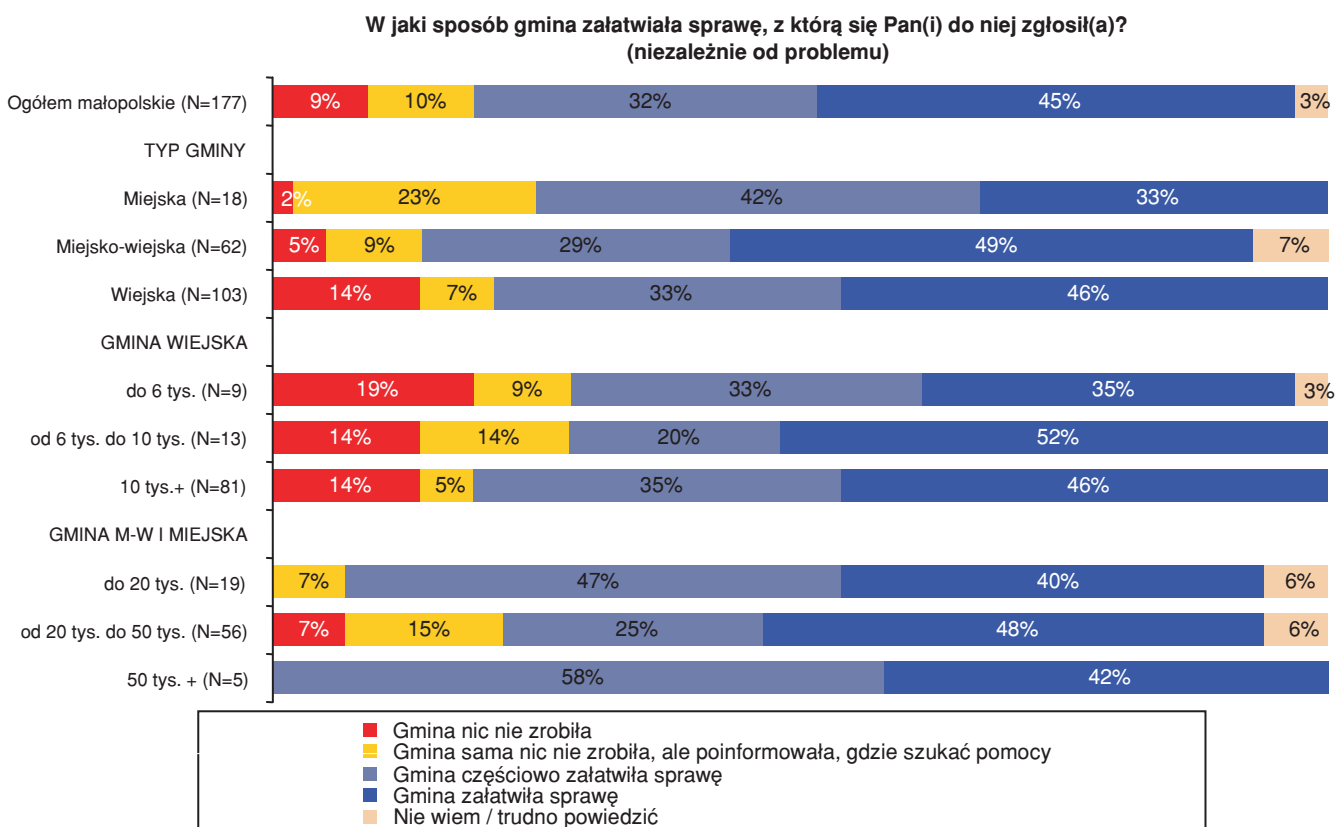
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych relatywnie częściej posiadają gminy z zachodniej części kraju niż ze wschodniej. Województwo małopolskie plasuje się pod tym względem wśród województw charakteryzujących się średnim odsetkiem gmin posiadających taki plan.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Z deklaracji osób niepełnosprawnych wynika, że w województwie małopolskim największą liczbę spraw w zakresie udzielania im pomocy załatwiają największe oraz najmniejsze gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Dość dobrze pod tym względem wypadają również największe gminy wiejskie. Najczęściej odsyłanie osób niepełnosprawnych z przysłowiowym kwitkiem, bądź odsyłanie do innej instytucji praktykowane jest w najmniejszych i średnich gminach wiejskich. W przypadku tych gmin w ponad co czwartej sytuacji, gmina nic nie zrobiła lub odesłała petenta do innej instytucji.

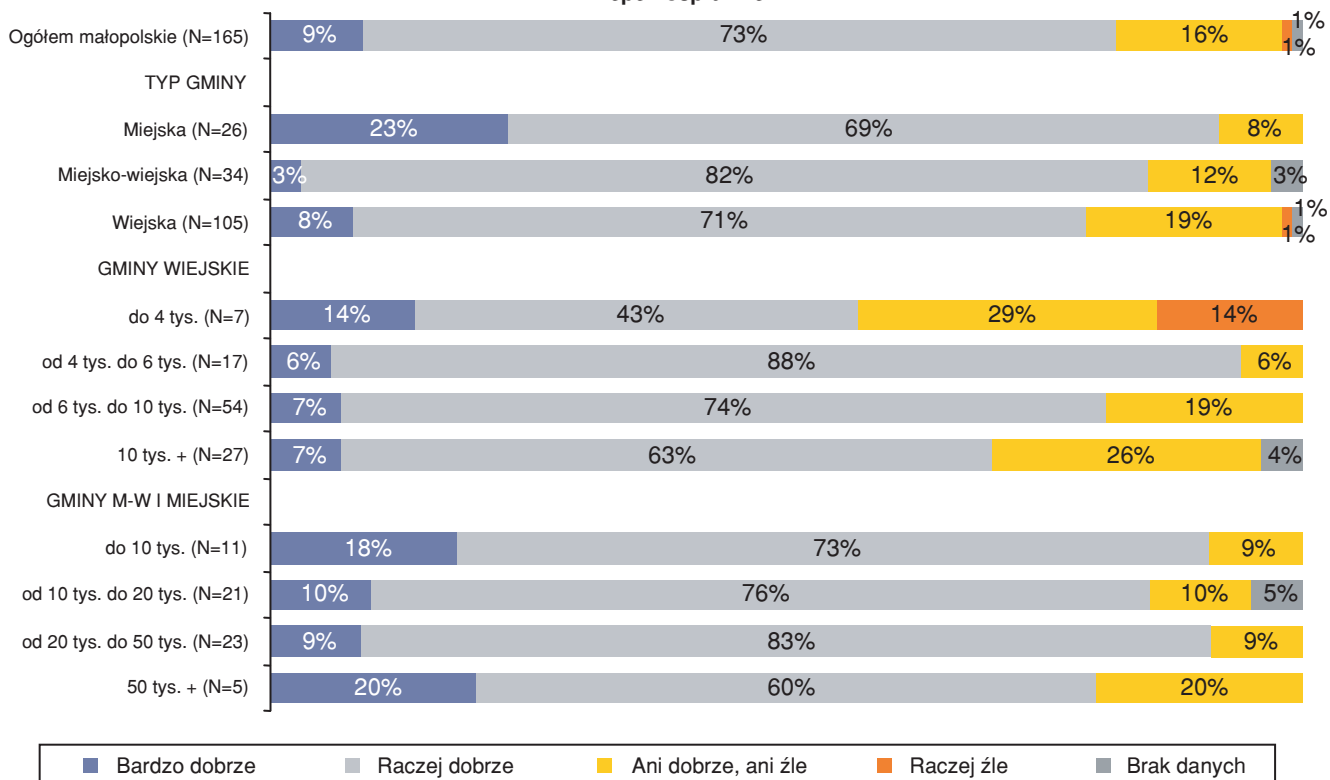
Deklaracje przedstawicieli samorządów gminnych nie do końca korespondują z opiniami osób niepełnosprawnych. W swojej wymowie są nieco bardziej optymistyczne. Samorządowcy deklarują, że 71% spraw z jakimi zgłaszają się do nich osoby niepełnosprawne udaje się załatwić pozytywnie. Swoją działalność najlepiej pod tym względem oceniają gminy miejskie i wiejskie. O ile w przypadku gmin miejskich deklaracje samorządów znajdują swoje potwierdzenie w opiniach osób niepełnosprawnych, o tyle w odniesieniu do gmin wiejskich nie możemy mówić już o takiej zależności.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=177

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Jaki średnio odsetek spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, udaje się pozytywnie załatwić? - ŚREDNIE (%)

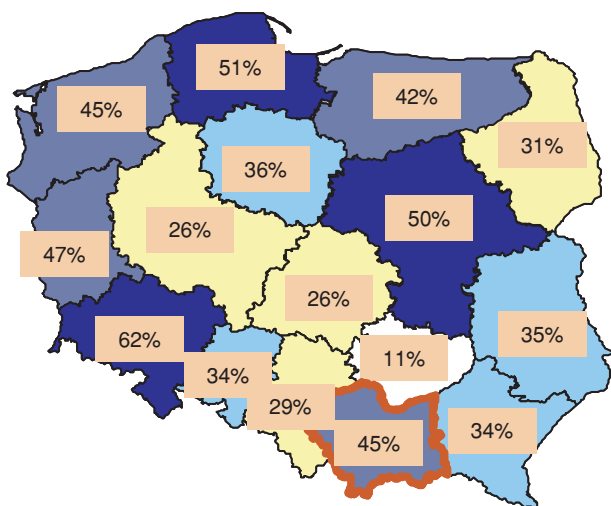

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Obok Mazowsza, województw Polski północnej i zachodniej Małopolska bez wątpienia należy do regionów najlepiej radzących sobie z obsługą osób niepełnosprawnych.

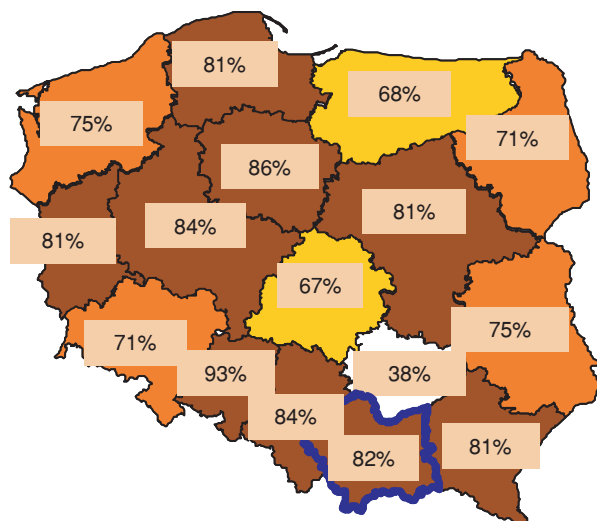
Odsetek niepełnosprawnych deklarujących, iż gmina „załatwiła sprawę”

Świadczą o tym, zarówno głosy samych osób niepełnosprawnych, jak i przekonania wyrażane przez samorządy gminne. Choć w opiniach obu badanych przez nas grup obserwujemy pewien rozdzźwięk, nie zmienia to jednak faktu, iż niepełnosprawni mieszkańcy tego regionu mogą liczyć na dość dużą skuteczność w rozwiązywaniu zgłaszanych problemów.

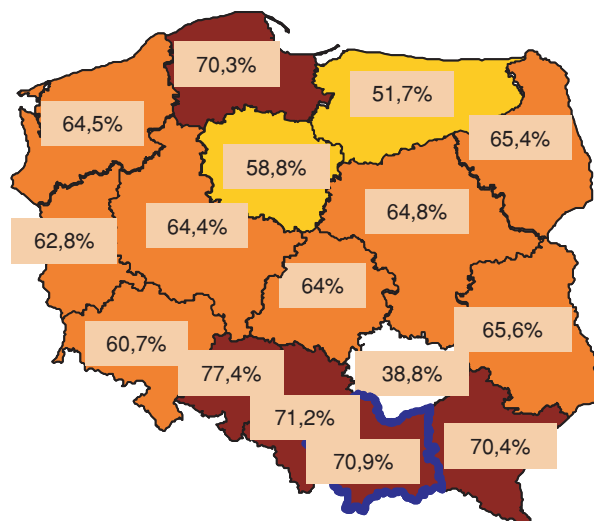
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Odsetek deklarujących, iż gmina „radzi sobie z załatwianiem spraw” osób niepełnosprawnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Średni odsetek załatwionych spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

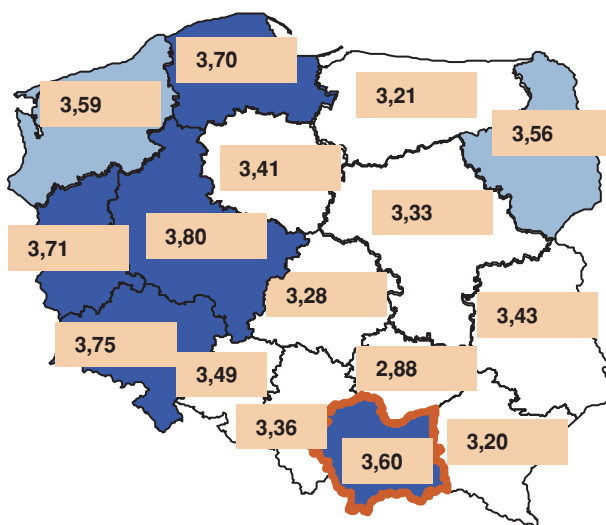
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Biorąc pod uwagę 8 następujących aspektów satysfakcji z jakości obsługi i pracy urzędników w urzędach gminnych, stworzyliśmy **wskaźnik oceny pracy urzędów gminnych**.

- Kultura osobista
- Kompetencja i fachowość
- Chęć udzielenia pomocy
- Terminowość załatwiania sprawy
- Sprawność załatwiania sprawy
- Udzielenie pełnej i wyczerpującej informacji
- Zaangażowanie w załatwianiu sprawy
- Troska o klienta

Nie obserwujemy istotnych różnic w poziomie zadowolenia ze względu na typ i wielkość gminy. Widoczne są natomiast pewne zróżnicowania regionalne. Relatywnie większą satysfakcję z funkcjonowania urzędów gminnych wyrażają mieszkańcy województw Polski północno-zachodniej. Najmniej zadowoleni są zaś mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej. **Województwo małopolskie należy pod tym względem do województw najlepiej ocenianych.**

WSKAŹNIK OCENY PRACY URZĘDÓW GMINNYCH
ŚREDNIA OCENA W BADANYCH 8 ASPEKTACH

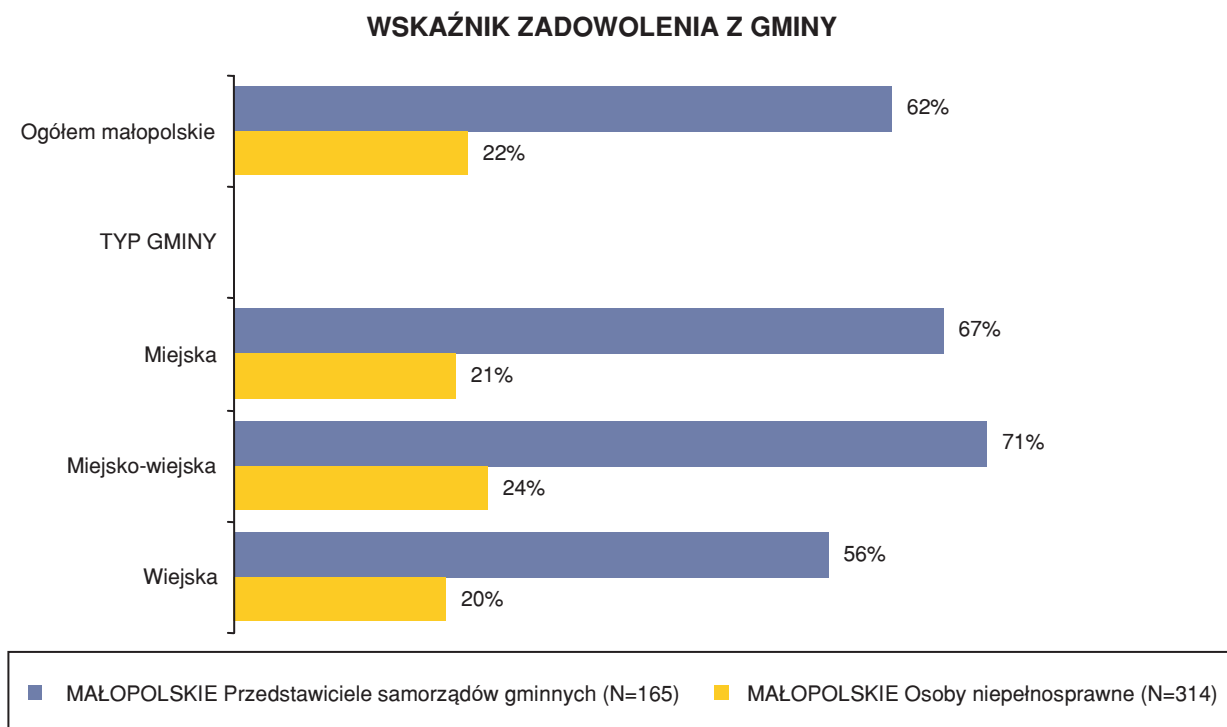
SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podsumowując tę część wyników badań dla osób niepełnosprawnych, jak i dla samorządów gminnych stworzyliśmy sumaryczny wskaźnik **zadowolenia z gminy**. W tym pierwszym przypadku, pokazuje on, jak osoby niepełnosprawne postrzegają gminę, w drugim zaś, jak gmina postrzega samą siebie. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną odsetka odpowiedzi pozytywnych w dwóch badanych aspektach:

- ❑ Oceny działań władz samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi bardzo dużo + gmina robi dość dużo)
- ❑ Oceny z perspektywy czasu działań samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi dużo więcej + robi trochę więcej)

W województwie małopolskim zadowolenie gminy z jej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych największe jest w gminach miejsko-wiejskich i miejskich. Dużo gorzej oceniają siebie gminy wiejskie. Częściowo, chociaż nie aż tak wyraziście, znajduje to swoje odzwierciedlenie w opiniach samych niepełnosprawnych, którzy największe zadowolenie wyrażają z gmin miejsko-wiejskich.

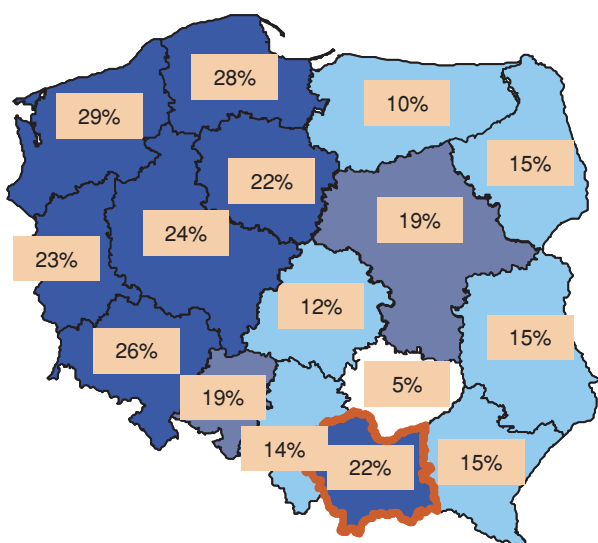
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadowolenie osób niepełnosprawnych z działalności gmin rozkłada się w sposób systematyczny (poniekąd zgodny z ekonomicznymi podziałami kraju) – dzieli Polskę na dwie części. Relatywnie bardziej zadowolony, zachód kraju i bardziej pokrzywdzony, wschód. Większość samorządów gminnych, mówiąc o swojej aktywności dobrze wpasowuje się w tę konwencję, choć należy zwrócić uwagę na pewne wyjątki. Niewspółmiernie dobre oceny, w stosunku do opinii samych osób niepełnosprawnych wystawiają sobie gminy z województwa warmińsko-mazurskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

Województwo małopolskie pod względem obydwu wskaźników należy do grupy województw wypadających najlepiej.

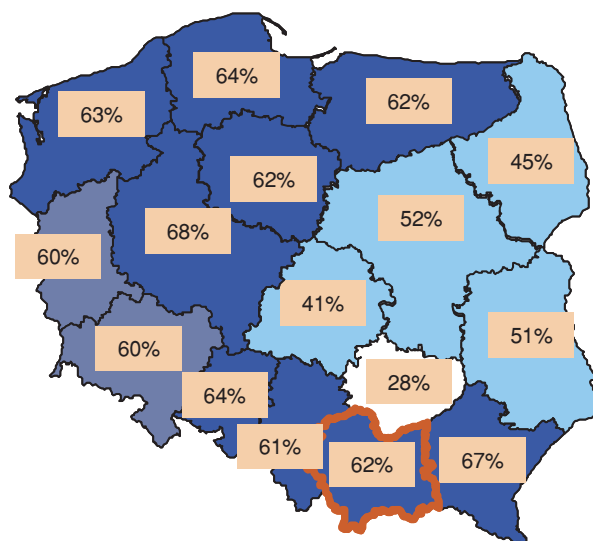
Wskaźnik zadowolenia z gminy

Osoby niepełnosprawne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 18%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 57%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

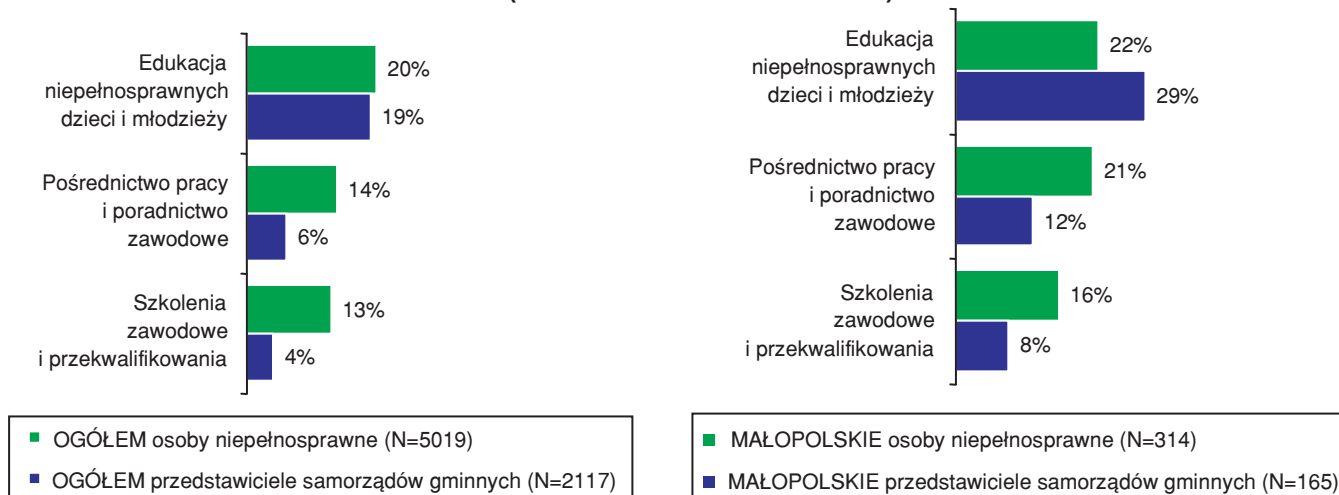
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie małopolskim, podobnie jak w innych regionach kraju, samorzady gminne rzadko angażują się w działania na rzecz aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Podobnie jak w skali całego kraju, 22% gmin w Małopolsce **wspiera (finansuje lub dofinansowuje) edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży**. Kwestią otwartą jest jednak, na ile gminy wskazywały tu wyłącznie działania skierowane do osób niepełnosprawnych, a na ile ogólne zadania w zakresie edukacji (np. remont szkoły).

Działania związane z pośrednictwem pracy, poradami zawodowymi, szkoleniami i kursami przekwalifikującymi są wśród małopolskich gmin zdecydowanie rzadsze. W porównaniu do innych regionów kraju podejmuje się je dwukrotnie częściej.

Czy gmina podejmuje/finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

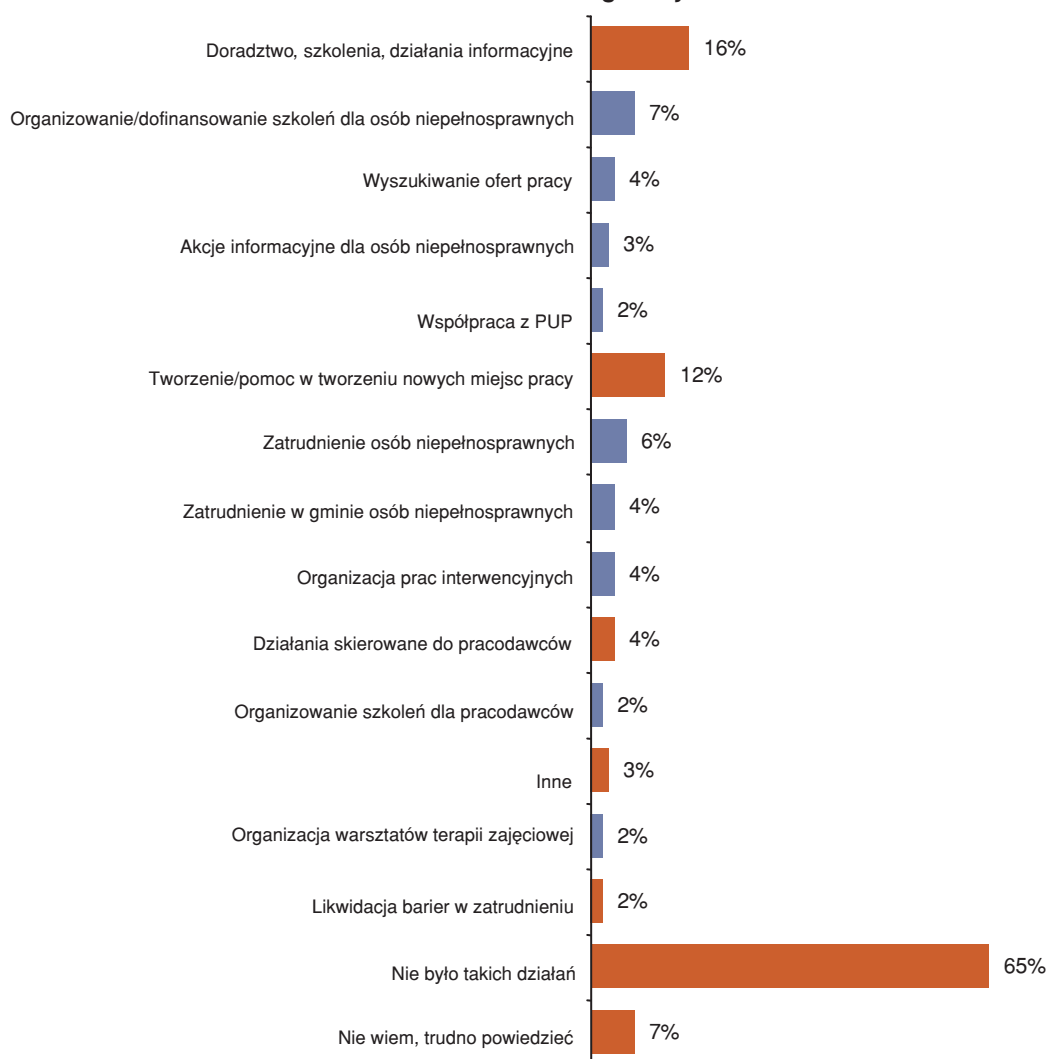
W konsekwencji małej aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie małopolskim, 86% niepełnosprawnych miało problem ze wskazaniem działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia bezrobocia w tej grupie. Co czwarty badany wyraził przekonanie, iż w jego gminie takich działań w ogóle nie było. Same samorzady gminne nie zaprzeczają tym opiniom. Zdecydowana większość badanych przez nas gmin (72%) nie podała żadnych przykładów dobrych praktyk realizowanych na rzecz zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych - 65% wręcz twierdzi, iż takich działań nie podejmowano.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

28% małopolskich gmin może pochwalić się realizowanymi działaniami na rzecz zmniejszenia bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych. 16% samorządów gminnych zaangażowało się w działania dotyczące doradztwa, szkoleń. Wskazywano na różne praktyki – przede wszystkim samorzady dofinansowywały szkolenia, ale również wyszukiwały oferty pracy i prowadziły akcje informacyjne. Nieco mniejszy odsetek – 12% gmin – podjęło działania związane z tworzeniem lub pomocą w tworzeniu miejsc pracy.

Inne inicjatywy, takie jak np. działania skierowane do pracodawców lub likwidacja barier w zatrudnieniu podejmowane były przez pojedyncze samorzady.

Przykłady działań lub inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych? - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

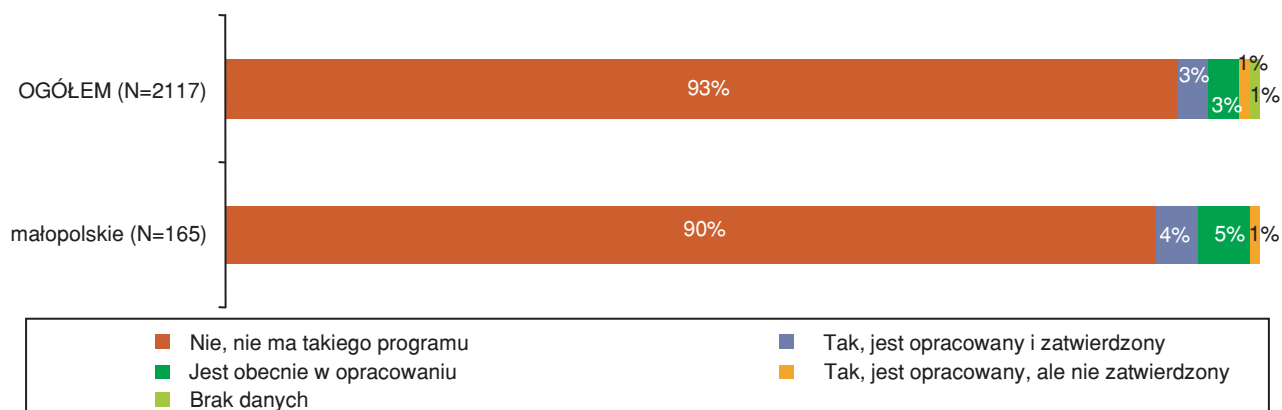

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W porównaniu z aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej jeszcze mniejsze jest zaangażowanie gmin w tworzenie instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych. W Małopolsce tego typu programy (opracowane lub w trakcie opracowania) posiada jedynie 10% gmin. Jest to wynik nieco lepszy, niż w skali kraju.

Czy gmina opracowała program walki z bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych?

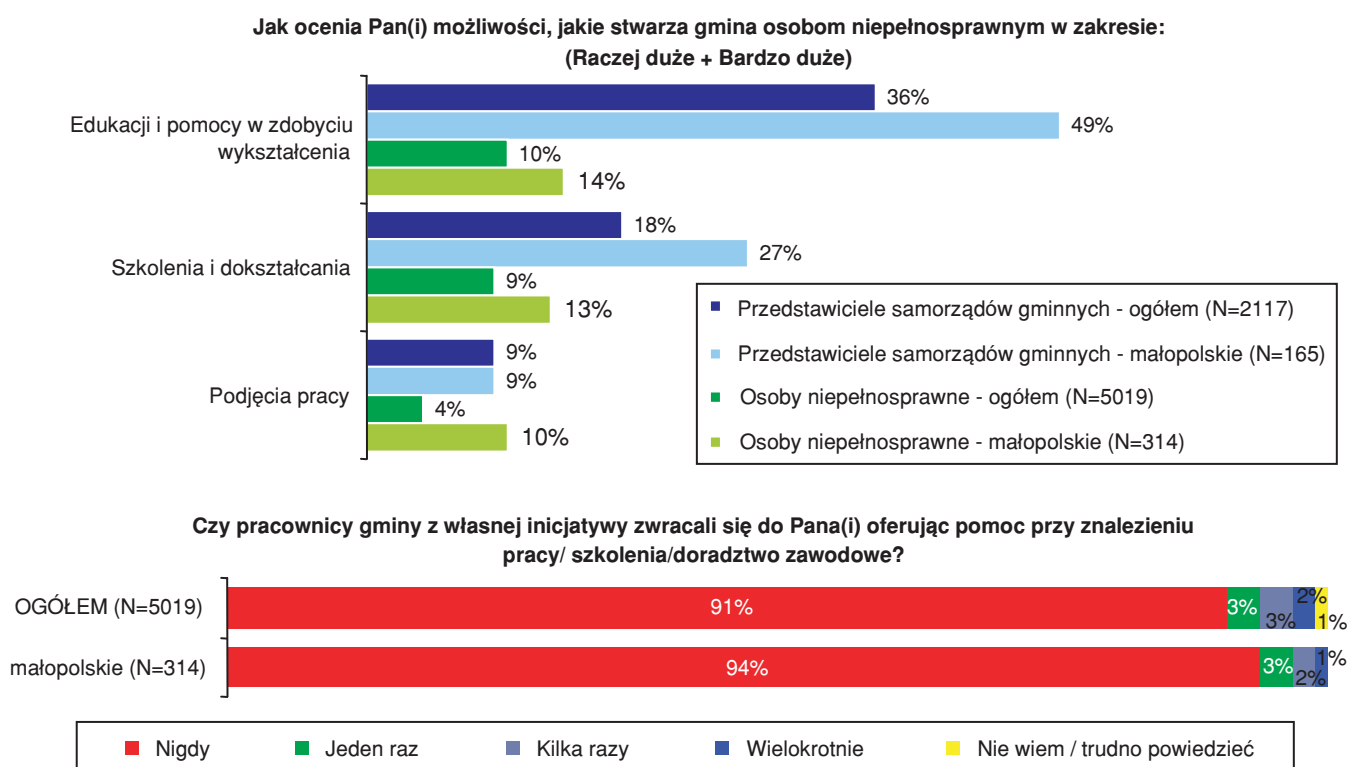

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W stosunku do oczekiwań osób niepełnosprawnych aktywność małopolskich samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej jest bezspornie za mała. Osoby niepełnosprawne w zdecydowanej większości negatywnie oceniają możliwości, jakie stwarza im gmina w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wyrównywania szans na rynku pracy. Same samorzady gminne podzielają te opinie, choć nie są aż tak krytyczne wobec siebie. W szczególności dotyczy to oceny działań w zakresie edukacji niepełnosprawnych dzieci i młodzieży. O małym zaangażowaniu małopolskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie. 94% niepełnosprawnych twierdzi, iż nikt nigdy nie zwracał się do nich oferując pomoc przy znalezieniu pracy, szkoleń lub doradztwa zawodowego.

Wcześniej zaznaczaliśmy, iż samorzady gminne z Małopolski relatywnie częściej, w porównaniu do innych regionów kraju, podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej. Nie pozostaje to niezauważone przez niepełnosprawnych, którzy nieco lepiej, na tle innych regionów kraju, oceniają stwarzane im możliwości rozwoju zawodowego.

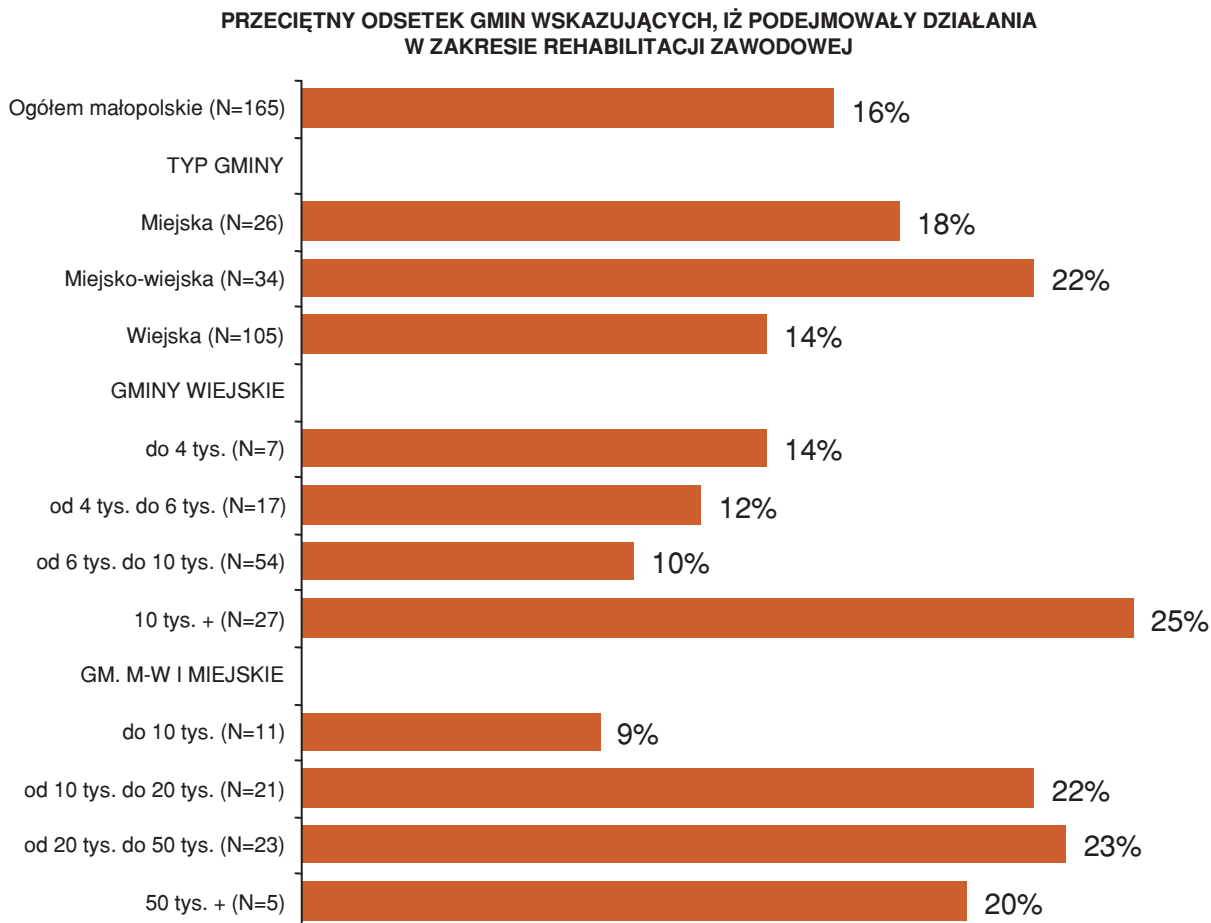

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Aktywność w zakresie rehabilitacji zawodowej w dużej mierze wiąże się z typem i wielkością gminy. W województwie małopolskim, nieco inaczej niż w skali całego kraju, działania w na rzecz aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych najczęściej podejmują gminy miejsko – wiejskie, a nieco rzadziej gminy miejskie. Tak jak w całej Polsce najmniej powszechne są one w gminach wiejskich.

W działalność na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy angażują się w województwie małopolskim przede wszystkim największe gminy wiejskie i oraz średniej wielkości gminy miejskie i miejsko – wiejskie.

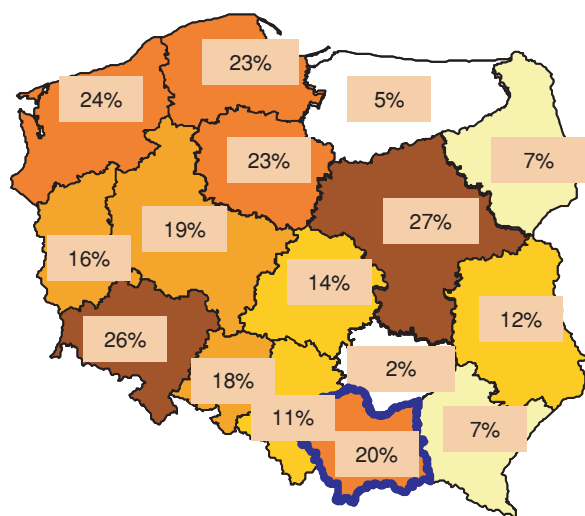
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Samorzady gminne z województwa małopolskiego wykazują największą aktywność w skali całego kraju w zakresie działań na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Zauważają to same osoby niepełnosprawne, które ponadprzeciętnie dobrze oceniają stwarzane im możliwości w zakresie rehabilitacji zawodowej. Częściej też, niż mieszkańcy innych regionów dostrzegają konkretne przykłady działalności samorządów.

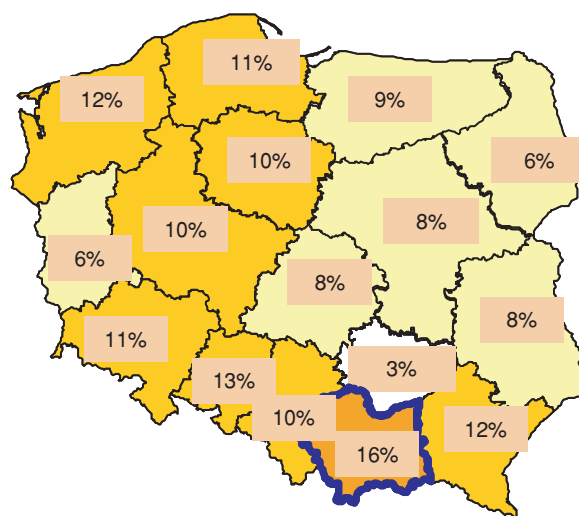
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 16%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 10%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Samorządy gminne z województwa małopolskiego przejawiają dużo większą aktywność na polu rehabilitacji społecznej, niż zawodowej. Zaangażowanie gmin w tej dziedzinie nie jest zjawiskiem marginalnym. Wręcz przeciwnie, gminy bardzo często biorą na siebie wiele zadań przypisanych instytucjom powiatowym. Jednocześnie, na tle całego kraju, skala tych działań (co zgodnie potwierdzają osoby niepełnosprawne i samorządy gminne) jest dużo większa.

Zaznaczyć jednak należy, iż wsparcie najczęściej udzielane przez małopolskie samorządy gminne, tak jak i w innych regionach kraju, ma charakter pomocy podstawowej. Zaliczyć do niej możemy pomoc w formie finansowej, materialnej oraz pomoc opiekuńczą i bytową (które oferuje odpowiednio 79%, 68%, 66% gmin). Tego typu pomoc bez wątpienia nie jest specyficznie adresowana do osób niepełnosprawnych. Pod względem obsługi petenta i źródła finansowania, pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). Te najprostsze działania nie wymagają od gmin zaangażowania, dobrej organizacji czy specjalnych kompetencji. I chociaż niewątpliwie osoby niepełnosprawne kwalifikują się do udzielenia im tego typu pomocy, odbywa się to kosztem innych osób – niekoniecznie niepełnosprawnych, które w podobnej sytuacji bytowej lub materialnej również uzyskałyby wsparcie. Warto dodać, iż na te najbardziej powszechne, podstawowe działania, z których jednocześnie korzysta najwięcej osób, przeznaczonych jest najwięcej pieniędzy.

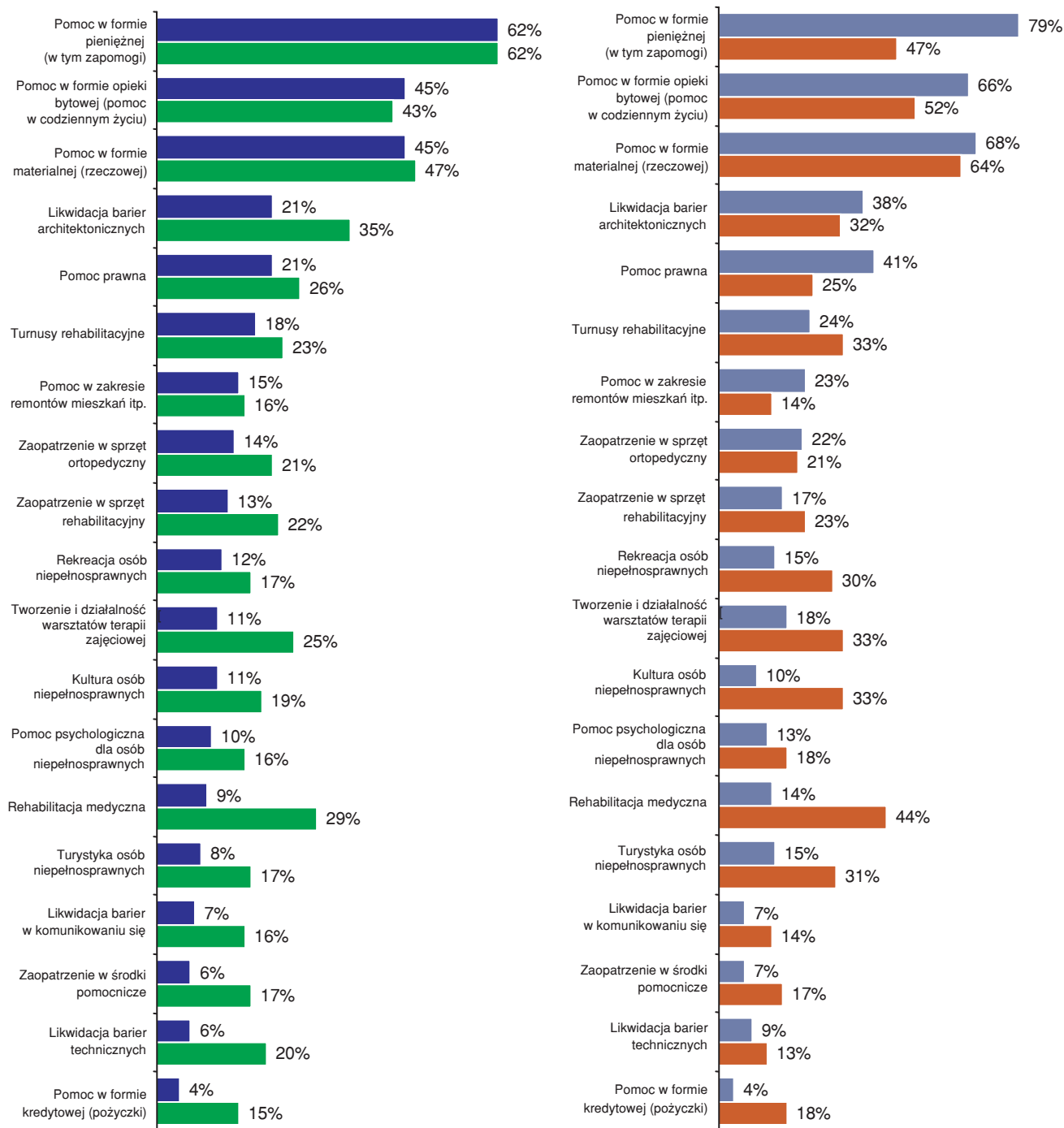
Znacznie mniej powszechne (choć nie aż w takim stopniu, jak w innych regionach kraju) są działania skierowane wyłącznie do osób niepełnosprawnych. 38% gmin z województwa małopolskiego podejmowało działania w zakresie likwidacji barier architektonicznych, blisko co czwarta gmina organizowała turnusy rehabilitacyjne, 22% gmin oferowało zaś niepełnosprawnym pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt ortopedyczny. Duże braki w ofercie małopolskich samorządów gminnych dotyczą natomiast działań w zakresie pomocy psychologicznej, rehabilitacji medycznej, kultury oraz turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych.

Wyniki badań pokazują, iż oferta pomocy skierowana do osób niepełnosprawnych przez samorządy gminne z Małopolski jest dużo bogatsza, niż w innych regionach kraju. Gminy z Małopolski dużo częściej angażują się w pomoc socjalną, jak i w działania pomocowe skierowane specyficznie do osób niepełnosprawnych. W regionie tym dużo częściej finansowano likwidacje barier architektonicznych, warsztaty terapii zajęciowej, turystykę osób niepełnosprawnych.

Można podejrzewać, że gdyby samorządy gminne otrzymały dodatkowe środki finansowe i wsparcie w realizacji zadań w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawiłaby się nie tylko pomoc osobom niepełnosprawnym, ale także pozostałym mieszkańcom gminy w trudnej sytuacji materialnej lub bytowej. Część środków, które obecnie gminy przeznaczają na pomoc niepełnosprawnym – nie tylko na zapomogi, ale też na dofinansowanie leczenia czy sprzętu – mogłaby bowiem być przeznaczona dla innych osób. Natomiast gminy mogłyby w większym zakresie dotrzeć do osób niepełnosprawnych z pomocą adresowaną specyficznie do tej grupy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych (N=2117)
■ Osoby niepełnosprawne (N=5019)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - małopolskie (N=165)
■ Osoby niepełnosprawne - małopolskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

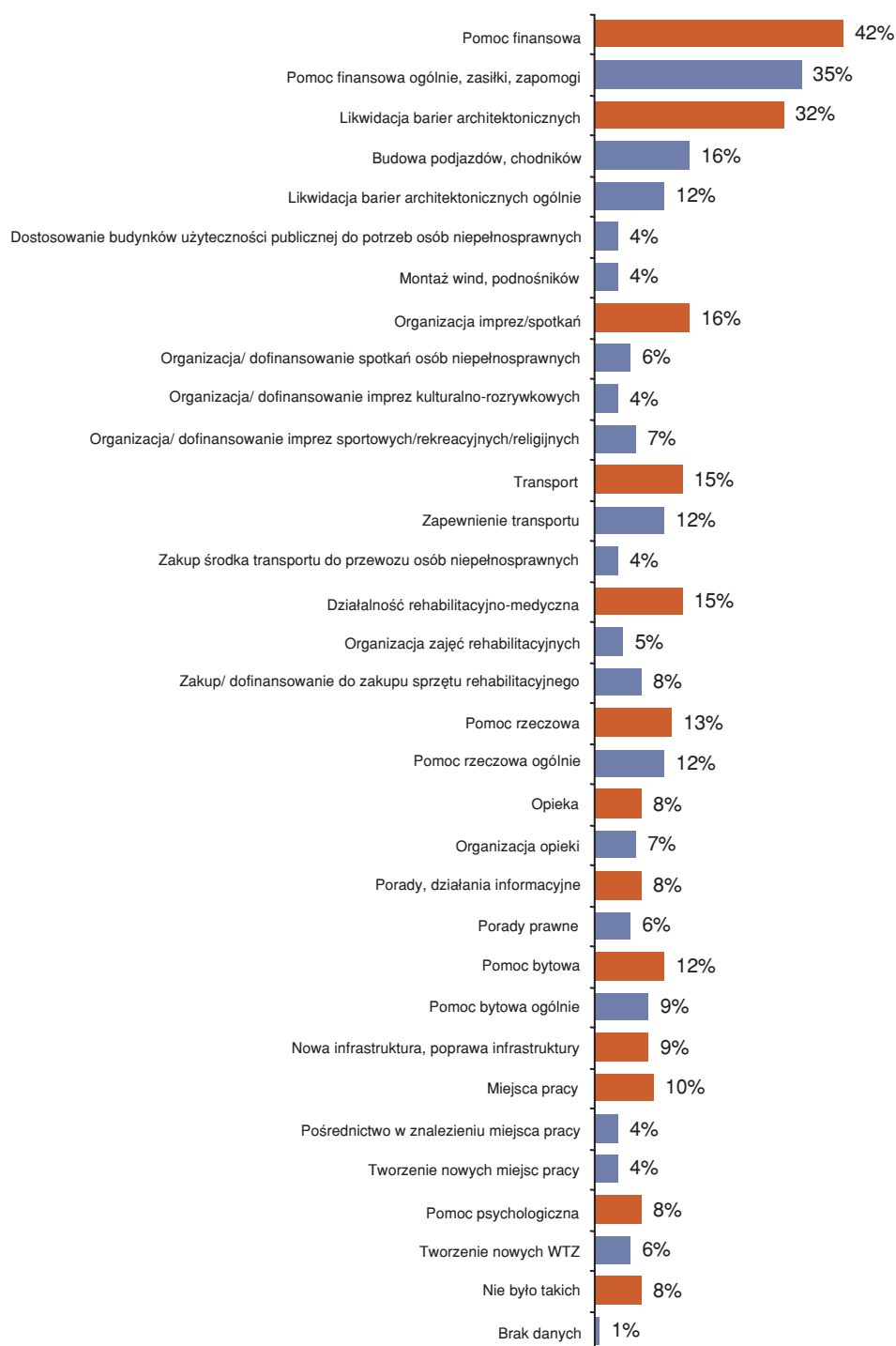
O dość dużym zaangażowaniu samorządów gminnych z województwa małopolskiego w działalność na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie świadczą także spontaniczne wymieniane przez samorzady przykłady inicjatyw zrealizowanych na rzecz tej grupy w 2005 i 2006 roku. Jedynie 8% gmin (w porównaniu do 20% w skali całego kraju) twierdzi, iż w ogóle nie podejmowało tego typu działań.

Choć część wymienianych przez małopolskie gminy **inicjatyw podejmowanych przez gminy na rzecz osób niepełnosprawnych wpisuje się we wspomnianą wcześniej pomoc najprostszą, a więc finansową, rzeczową i opiekuńczą**, to dość znaczny (na tle całego kraju) odsetek gmin może pochwalić się działaniami skierowanymi specyficznie do osób niepełnosprawnych. Co trzecia gmina wymienia działania związane z likwidacją barier architektonicznych, 16% gmin organizowało różne imprezy i spotkania dla osób niepełnosprawnych, 15% tworzyło ułatwienia w transporcie, 15% zaangażowało się w działalność na rzecz rehabilitacji medycznej osób niepełnosprawnych.

Opisana powyżej aktywność samorządów nie pozostaje całkowicie niezauważona, jak ma to miejsce w innych województwach, przez niepełnosprawnych. Prawie co drugi niepełnosprawny (w skali kraju jedynie 35%) dostrzega różne inicjatywy podejmowane przez gminę na rzecz poprawy jakości życia. Wskazywano przede wszystkim na działania w zakresie likwidacji barier architektonicznych, organizację imprez, prowadzenie działań w zakresie terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

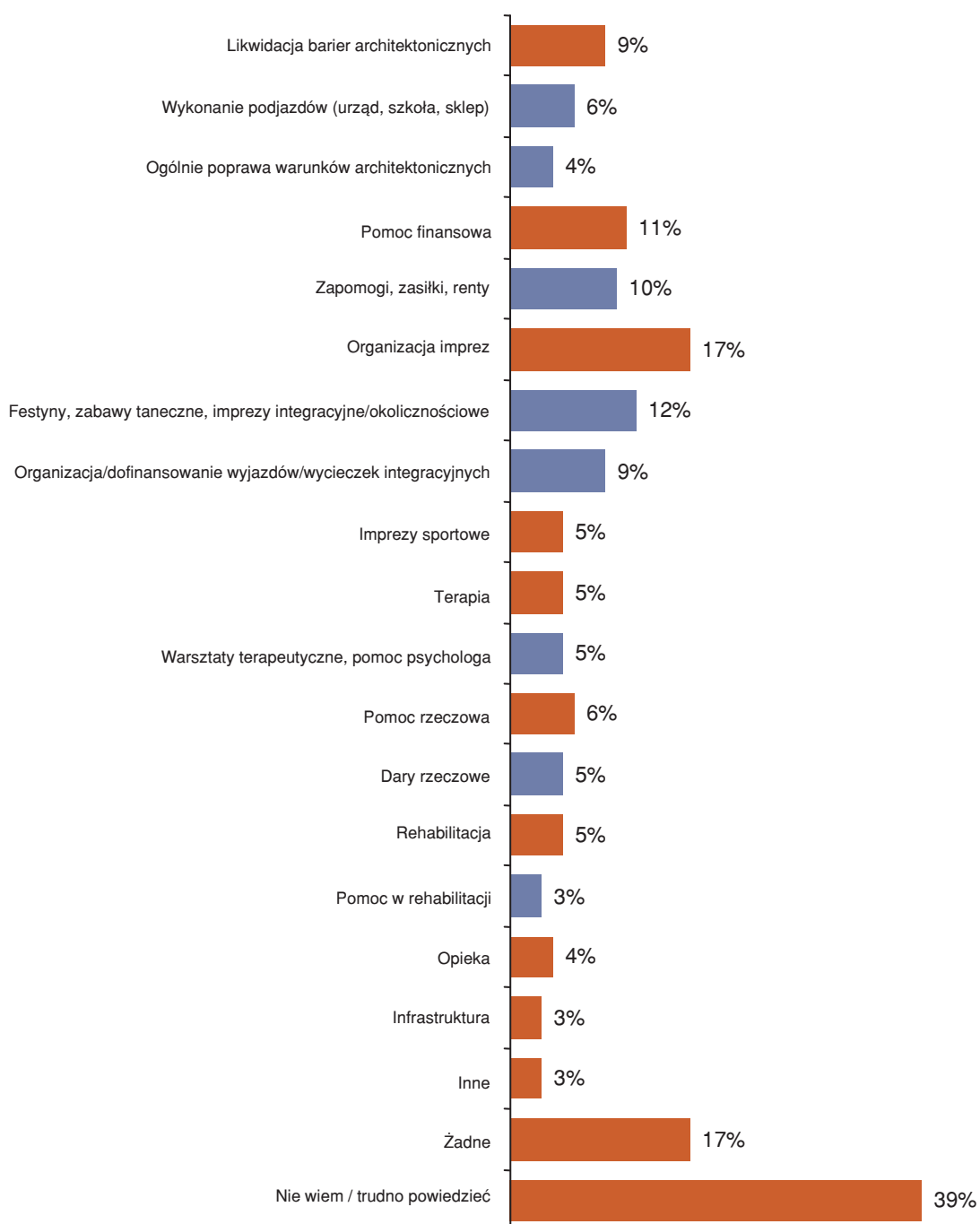
Przykłady działań i inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Proszę podać przykłady działań, czy inicjatyw zrealizowanych w Pana(i) gminie na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne osób niepełnosprawnych

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie małopolskim, podobnie jak w innych regionach kraju, **obserwujemy duże rozbieżności pomiędzy deklaracjami gmin i osób niepełnosprawnych w kwestii kontaktu z urzędnikami gminy.**

Podczas gdy większość przedstawicieli samorządów gminnych (82%) wskazuje, iż pracownicy socjalni kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi przynajmniej raz w miesiącu, osoby niepełnosprawne powszechnie (67%) skarżą się na brak kontaktów z pracownikami gminy. Dodatkowo, większość niepełnosprawnych deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich w z własnej inicjatywy pytając o jakość życia i potrzeby, oferując pomoc finansową, bytową, czy materialną.

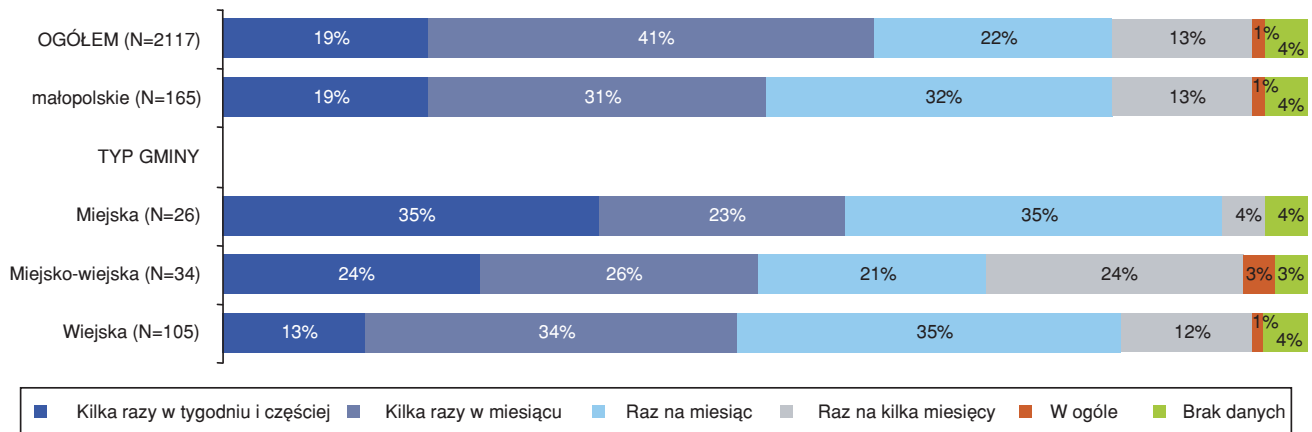
Wyniki badań pokazują, iż największą troskę o swoich niepełnosprawnych mieszkańców wykazują gminy miejskie, najmniejszą zaś gminy miejsko – wiejskie. Z jednej strony, sami niepełnosprawni mieszkańcy gmin miejsko - wiejskich skarżą się na brak kontaktów ze strony gminy, z drugiej zaś, samorzady tych gmin wskazują na mniejszą częstotliwość wizyt w gospodarstwach domowych osób niepełnosprawnych.

Pod względem zainteresowania losem osób niepełnosprawnych małopolskie nie odbiega znacząco od innych regionów kraju.

Zauważmy, iż powyżej opisane prawidłowości pokazują, że to na osobach niepełnosprawnych spoczywa główny wysiłek i inicjatywa w uzyskaniu pomocy od urzędu gminy. Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, większość zaś czeka, aż potrzebujące pomocy osoby same się do nich zwrócą. Sytuacja, w której główny wysiłek i inicjatywa leży po stronie niepełnosprawnego, dla wielu potrzebujących (zwłaszcza o znacznym stopniu niepełnosprawności, osób unieruchomionych w domu, niezdolnych zatroszczyć się o siebie) oznacza odcięcie od jakichkolwiek możliwości uzyskania wsparcia.

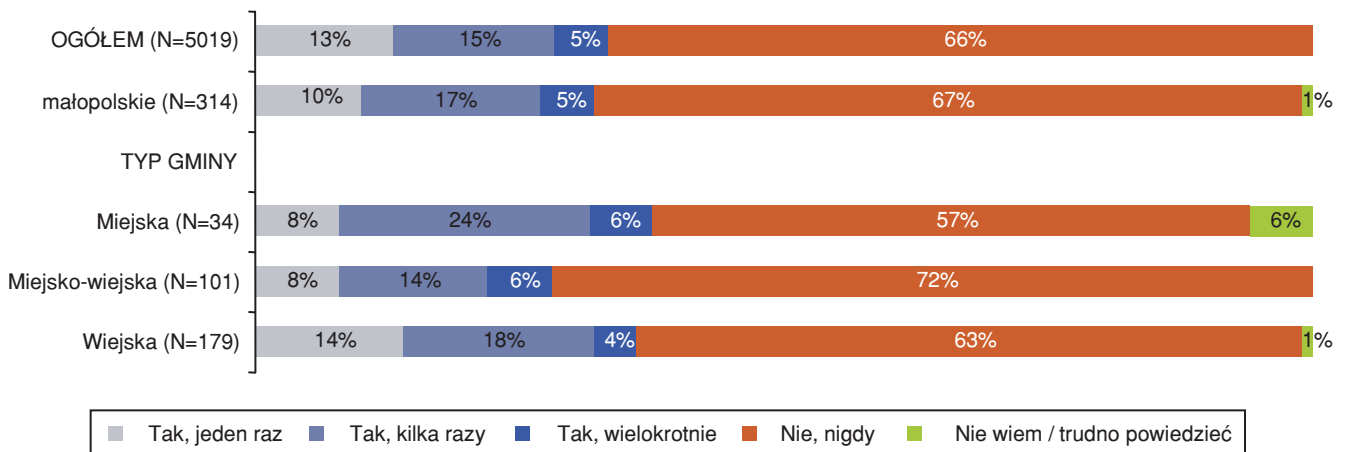
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak często pracownicy socjalni gminy kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi?

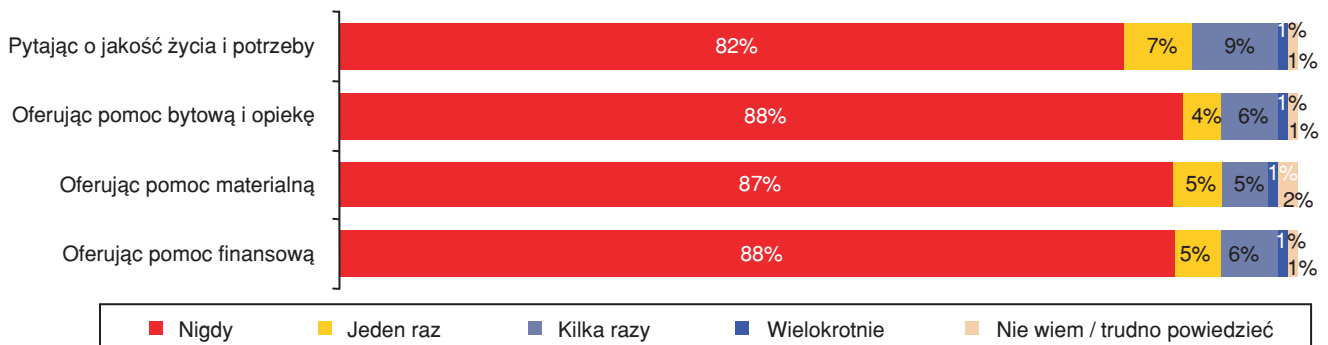
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Czy pracownicy gminy byli u Pana(i) w domu, żeby ocenić Pana(i) sytuację i potrzeby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i)?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo małopolskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne w województwie małopolskim raczej negatywnie oceniają działalność gmin dotyczącą rehabilitacji społecznej.

Bardziej wnikliwa analiza ujawnia w tym regionie dość nietypowe, w skali całego kraju, wzorce. Z jednej strony, w prawie wszystkich obszarach związanych z działalnością samorządów w zakresie rehabilitacji społecznej osoby niepełnosprawne formułują lepsze oceny, w stosunku do innych regionów kraju. Z drugiej zaś, zupełnie inaczej, niż w innych województwach, niepełnosprawni wyżej oceniają pomoc specyficzną skierowaną do nich (możliwości w zakresie rehabilitacji i leczenia, integracji i spotkań, uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych), niż najbardziej powszechną pomoc o charakterze socjalnym (pomoc finansową, materialną i bytową). Inaczej postrzegają to same samorządy gminne, które chwalą się przede wszystkim swoją aktywnością na polu pomocy socjalnej, rzadziej natomiast podkreślają swoje zasługi w zakresie bardziej wyspecjalizowanych działań pomocowych.

O pewnej „nietypowości” województwa małopolskiego świadczą również dość małe (w skali całego kraju) rozbieżności w ocenach formułowanych przez samorządy gminne i same osoby niepełnosprawne. Dotyczy to jednak tylko działań samorządów skierowanych wyłącznie do osób niepełnosprawnych – przede wszystkim możliwości stwarzanych w zakresie rehabilitacji i leczenia, integracji i spotkań oraz uczestnictwa w różnego typu imprezach kulturalnych. W przypadku oceny możliwości uzyskania pomocy o charakterze socjalnym osoby niepełnosprawne i samorządy gminne nie są już tak zgodne. I tak, 74% gmin i jedynie 25% niepełnosprawnych pozytywnie ocenia stwarzane przez gminę możliwości uzyskania pomocy finansowej.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

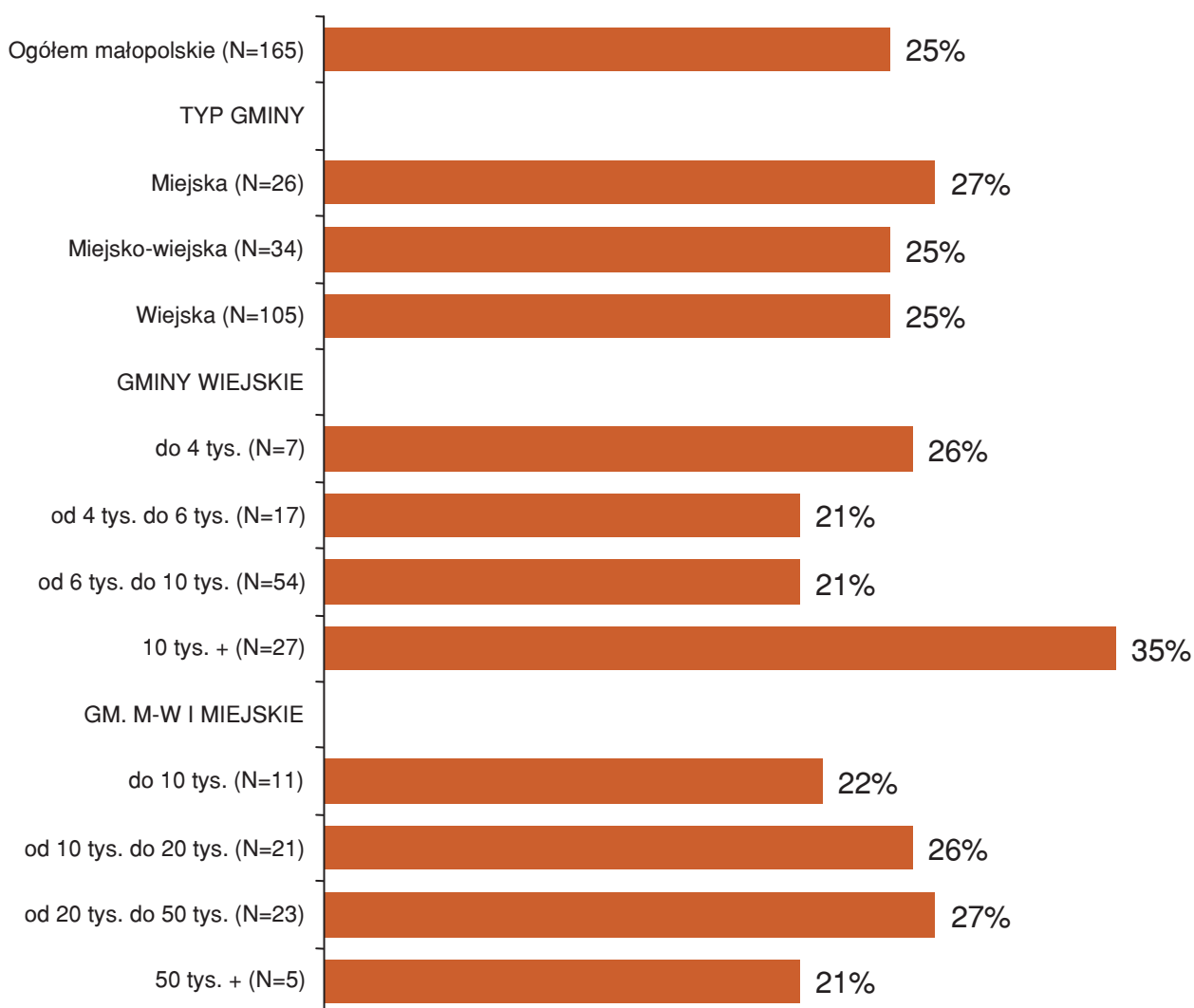

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - ogółem (N=2117)
■ Przedstawiciele samorządów gminnych - małopolskie (N=165)
■ Osoby niepełnosprawne - ogółem (N=5019)
■ Osoby niepełnosprawne - małopolskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie małopolskim, inaczej niż w większości regionów kraju, nie obserwujemy znaczących rozbieżności pomiędzy trzema typami gmin pod względem aktywności podejmowanej w zakresie rehabilitacji społecznej. W niewielkim stopniu zaangażowanie gmin na tym polu różnicuje również wielkość miejscowości.

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

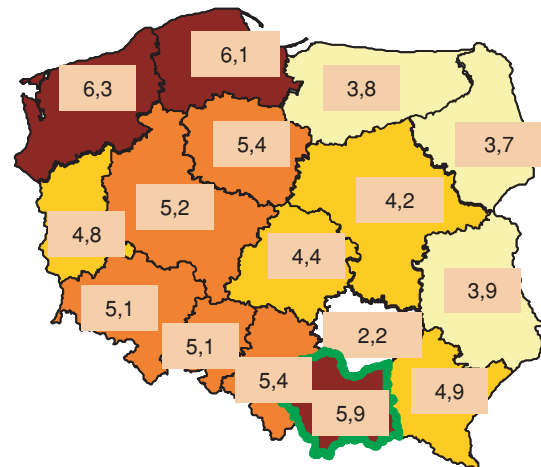
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Województwo małopolskie, obok województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego i kujawsko-pomorskiego należy do regionów, w których zaangażowanie gmin w działania na rzecz rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych należy do jednych z największych w skali kraju. Potwierdzają to zarówno same osoby niepełnosprawne, jak i przedstawiciele samorządów gminnych.

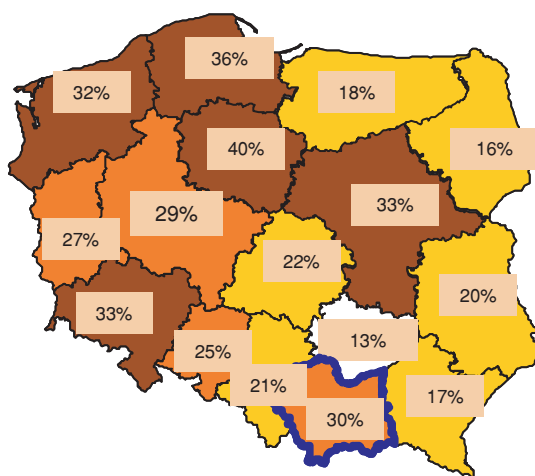
Zauważmy jednak, iż niepełnosprawni z województwa małopolskiego, podobnie jak respondenci z innych województw, mieli tendencję do przeszacowywania aktywności gmin w zakresie rehabilitacji społecznej. Nie zmienia to jednak faktu, iż wedle deklaracji samorządowców, gminy z tego regionu relatywnie najczęściej podejmowały działania w zakresie rehabilitacji społecznej, a także liczba tych działań była największa.

ŚREDNIA LICZBA PODEJMOWANYCH PRZEZ GMINĘ DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

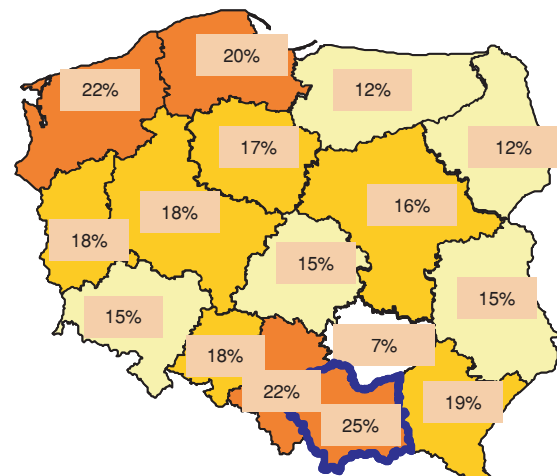
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 26%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 17%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W województwie małopolskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie obserwujemy te same co w innych województwach zależności, pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy, a sytuacją (wielkością, organizacją, zasobami) gminy.

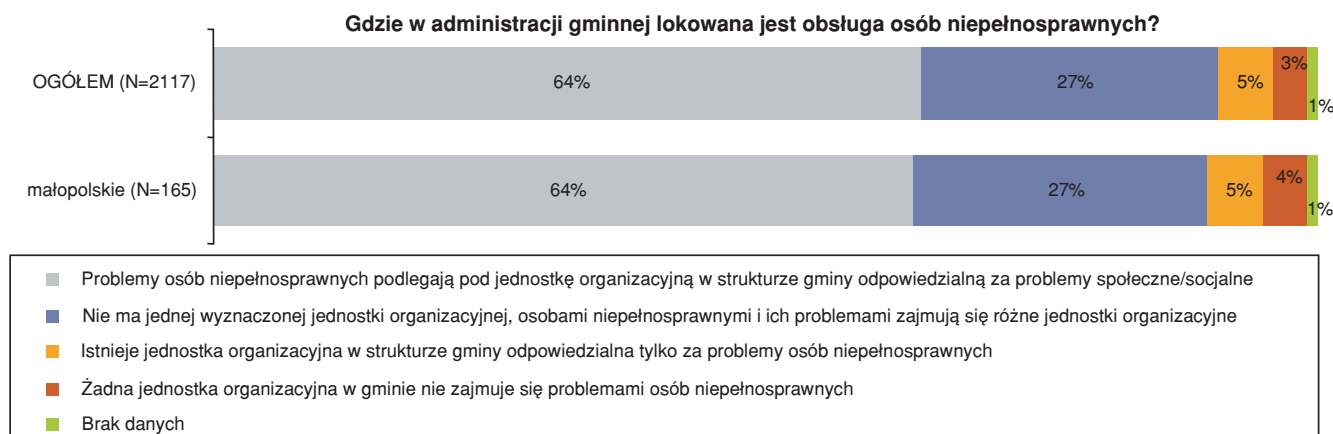
Samorzady gminne w większości nie są dobrze przygotowane do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym:

- W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.
- Większość samorządów gminnych dysponuje małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.
- Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.**

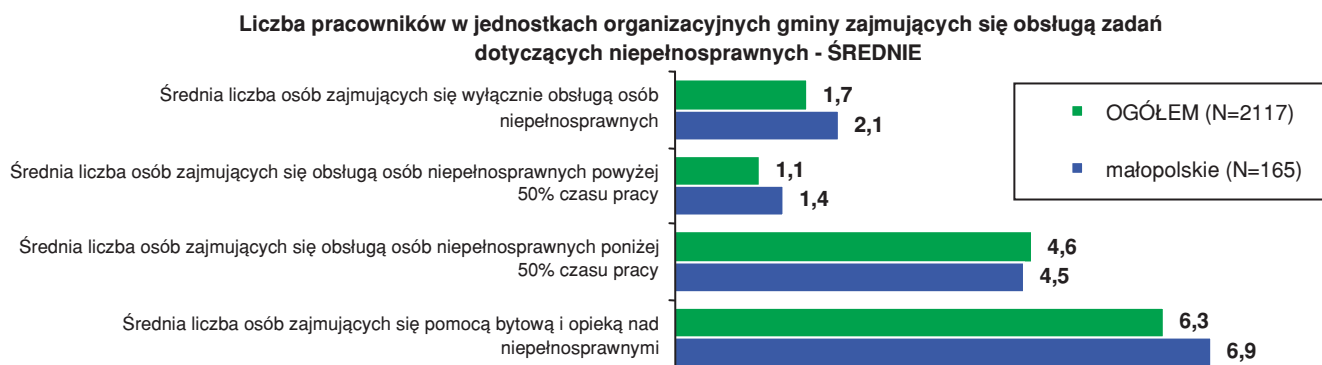
Pod względem organizacji pomocy dla osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim mamy do czynienia z sytuacją identyczną, jak w skali kraju. Do zadań związanych z obsługą osób niepełnosprawnych najczęściej wyznaczane są jednostki odpowiedzialne za pomoc socjalną (64%). W 27% urzędów gmin niepełnosprawnymi zajmują się pracownicy różnych komórek organizacyjnych. Jedynie 5% gmin ma wyznaczone jednostki odpowiedzialne tylko za pomoc osobom niepełnosprawnym. Takie rozdrobienie kompetencji zapewne utrudnia udzielanie kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym i w pewnym sensie spycha ich problemy na dalszy plan.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

➡ **Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.**

Na tle całego kraju Małopolska wypada pod tym względem nieco lepiej. Gminy z tego regionu dysponują większą, niż przeciętnie, liczbą pełnoetatowych pracowników do obsługi osób niepełnosprawnych – średnio 2,1 etaty, a także pracowników zajmujących się pomocą bytową i opieką nad niepełnosprawnymi (7 osób w porównaniu z ponad sześcioma w skali kraju).

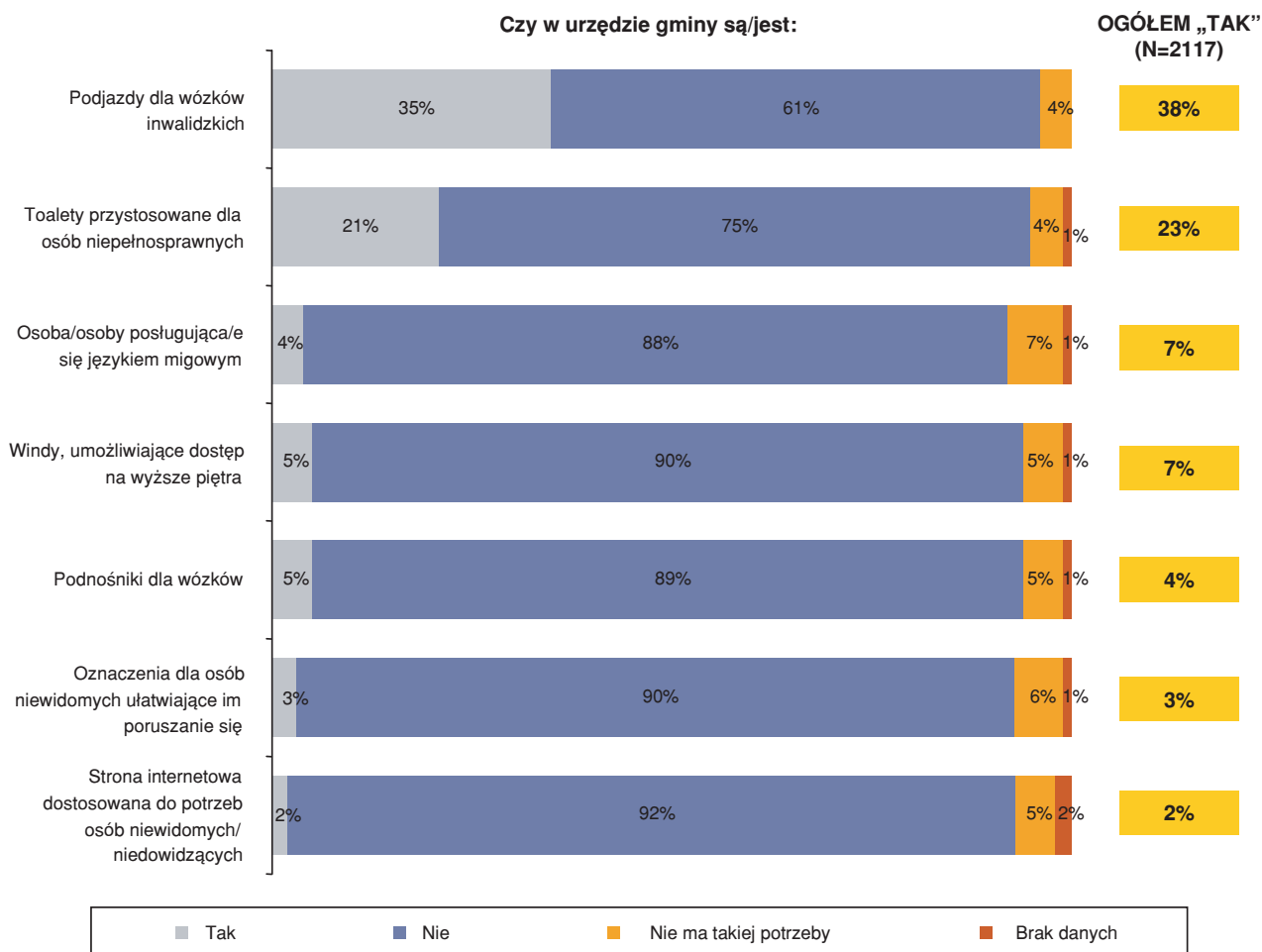
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☞ Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Województwo małopolskie nie odbiega pod tym względem od innych regionów. Również i tutaj większość urzędów gmin nie posiada podstawowych usprawnień dla niepełnosprawnych pententów.

Jedynie nieco ponad co trzecia gmina w Małopolsce posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich. W co czwartej zaś, niepełnosprawni mogą korzystać ze specjalnie przystosowanych toalet. Ale już do rzadkości należą osoby posługujące się językiem migowym oraz windy. Natomiast podnośniki dla wózków, oznaczenia dla niewidomych i dostosowane do ich potrzeb strony internetowe w zasadzie są niemal nieobecne.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117. Województwo małopolskie, N=165

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ Brak jest w większości gmin szczegółowego planowania wydatków czy zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie małopolskim 45% samorządów gminnych w ogóle nie planuje wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych w budżecie, ale wygospodarowuje środki w miarę potrzeb. Co trzecia gmina (31%) częściowo uwzględnia wydatki przeznaczone na ten cel w budżecie. Jednocześnie tylko 22% małopolskich gmin planuje pełną kwotę wydatków.

W jaki sposób planowane są wydatki na rzecz osób niepełnosprawnych?

- W budżecie w ogóle nie planuje się wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych. Wszystkie przeznaczone na ten cel środki wygospodarowywane są na bieżąco
- W budżecie planowana jest tylko część wydatków, reszta wygospodarowywana jest na bieżąco
- Pełna kwota planowanych wydatków zapisywana jest w budżecie
- Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

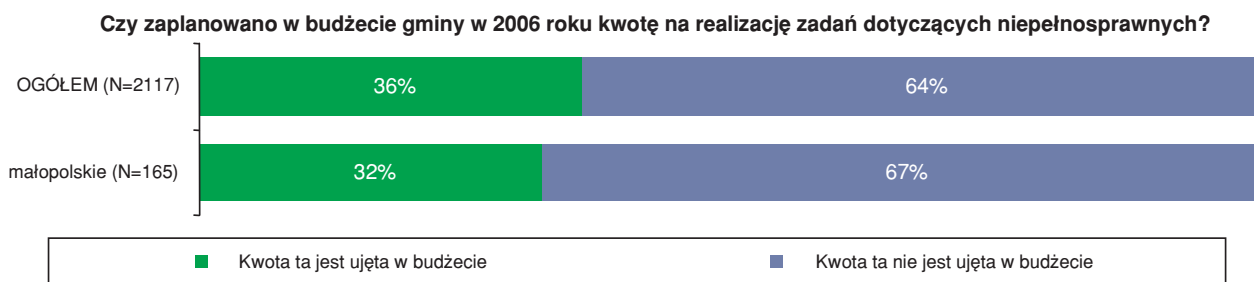
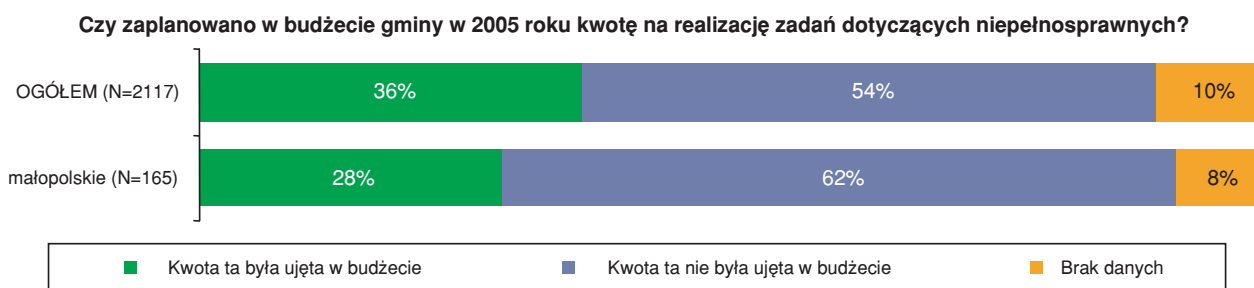
Jak wspomniano w rozdziale poświęconym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość małopolskich gmin nie posiada opracowanego gminnego programu walki z bezrobociem wśród tej grupy osób. Jedynie co czwarta gmina w tym regionie ma opracowany (lub jest w trakcie opracowywania) gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Brak szczegółowego planowania wydatków i działań dotyczących osób niepełnosprawnych zapewne w znacznym stopniu utrudnia realizację jakichkolwiek zadań w tym zakresie, a w przypadku podejmowanych działań nie sprzyja ich efektywności.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

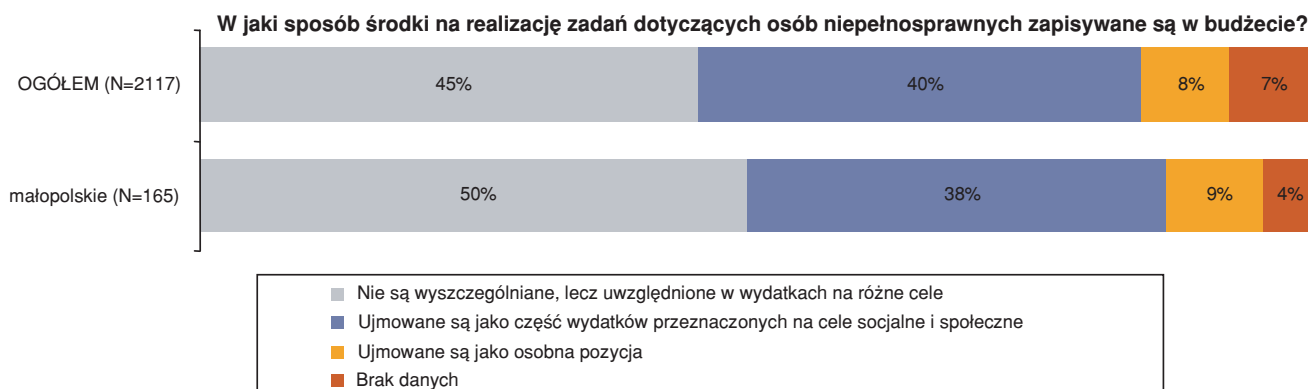
➡ Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji.

W skali kraju jedynie 36% gmin ujmowało tego typu wydatki w budżecie na 2005 lub 2006 rok. W Małopolsce praktyka ta jest jeszcze rzadsza.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie małopolskim podobnie, jak w całym kraju, w zasadzie niespotykana jest praktyka ujmowania środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobnej pozycji w budżecie. Połowa gmin w ogóle nie wyszczególnia takich wydatków, ale włącza je w wydatki na różne cele. Natomiast 38% gmin środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych ujmuje jako część wydatków przeznaczonych na cele społeczne i socjalne.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☛ Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

W województwie małopolskim mamy do czynienia z podobną, jak w skali kraju, strukturą źródeł środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych. Zdecydowaną część ciężaru pomocy biorą na siebie gminy – przeciętnie 48% środków pochodzi z ich budżetu. Drugim co do udziału w wydatkach źródłem finansowania są, podobnie jak w innych regionach, dotacje celowe budżetu państwa (21% środków). W Małopolsce, nieco częściej niż w innych regionach, gminy sięgają natomiast po środki powiatowe (15%).

Tabela 1. Z jakich źródeł pochodziły w 2005 roku środki finansowe gminy na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych?
PRZECIĘTNA STRUKTURA ŹRÓDEŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH (W %)

	OGÓLEM (N=1704)	dolnośląskie (N=95)	kujawsko-pomorskie (N=60)	lubelskie (N=143)	lubuskie (N=38)	łódzkie (N=126)	małopolskie (N=150)	mazowieckie (N=258)	opolskie (N=47)	podkarpackie (N=121)	podlaskie (N=82)	pomorskie (N=81)	śląskie (N=129)	świętokrzyskie (N=50)	warmińsko-pomorskie (N=151)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=83)
Ze środków własnych gminy	51,82	52,97	52,3	58,55	46,97	48,03	47,55	48,12	56,83	47,43	40,98	44,12	57,45	59,92	57,8	59,81	53,72
Ze środków powiatu	8,06	5,34	5,92	6,03	0,79	8,37	15,32	6,81	2,53	5,15	7,33	7,35	8,3	9,82	12,83	7,17	13,93
Ze środków województwa	11,12	6,47	12,52	13,91	11,58	16,83	8,17	10,05	14,36	15,13	9,87	12,17	8,18	9,72	9,09	10,81	10,19
Z dotacji celowych budżetu państwa	19,78	23,93	21,2	15,36	25,45	21,9	21,43	22,67	17	25,23	26,65	25,35	14,44	9,46	14,1	13,59	16,92
Z subwencji z budżetu państwa	5,56	8,28	2,27	2,5	11,16	1,38	4,38	9,63	0,68	6,28	11,62	6,98	5,34	5,6	3,92	3,59	3,57
Ze środków sponsorów (np. darowizny)	1,13	0,92	1,2	0,35	0,16	1,83	0,58	0,73	2,66	0,33	0,12	1,2	1,2	2,74	0,43	3,34	1,17
Z funduszy Unii Europejskiej	0,51	1,24	0,33	0,21	0	0,24	1,09	0,51	1,74	0,04	1,46	0,49	0,33	0,4	0	0,33	0,3
Z kredytów, pożyczek	0,21	0,32	0	0	0	0,75	0,03	0,14	0,47	0	0	0	0,43	0,2	0,8	0,2	0,12
Z innych źródeł	1,27	0,06	3,55	2,05	1,92	0	1,43	0,26	1,55	0,88	1,95	2,31	4,29	0,1	0,94	0,75	0,18
Brak danych	20%	33%	43%	18%	30%	16%	9%	13%	23%	10%	16%	16%	18%	23%	12%	29%	19%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Podobnie jak w innych województwach, działalność gmin na rzecz osób niepełnosprawnych, o czym była też mowa wcześniej, najczęściej ograniczona jest do najprostszego wsparcia w formie pomocy materialnej, finansowej lub bytowej. Pomoc ta nie jest jednak adresowana specyficznie do osób niepełnosprawnych, ale wpisuje się w zadania społeczne i socjalne realizowane przez gminy w ramach ich ustawowych obowiązków. Oznacza to, że w pewnym sensie pomoc ta jest udzielana kosztem innych mieszkańców – co jednak nie znaczy, że nie należy się ona niepełnosprawnym (spełniają oni warunki udzielenia tej pomocy).

Przy odpowiednim finansowaniu działań, aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych mogłaby być większa, ale należy docenić obecny wysiłek w udzielaniu wsparcia tej grupie osób.

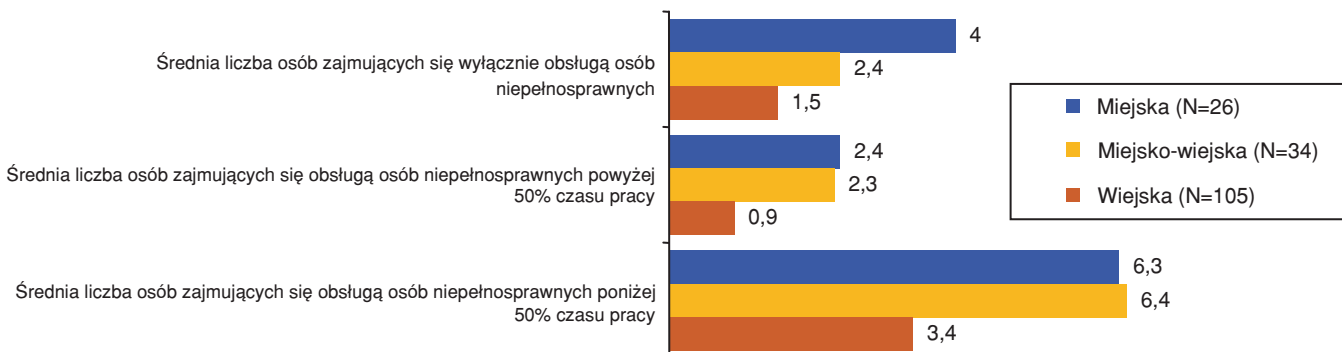
Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Podobnie jak w skali kraju, również w województwie małopolskim przygotowanie i możliwości świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym są silnie związane z typem i wielkością gminy. Relatywnie najgorzej przygotowane są gminy wiejskie.

☐ Obsługa osób niepełnosprawnych i liczba etatów

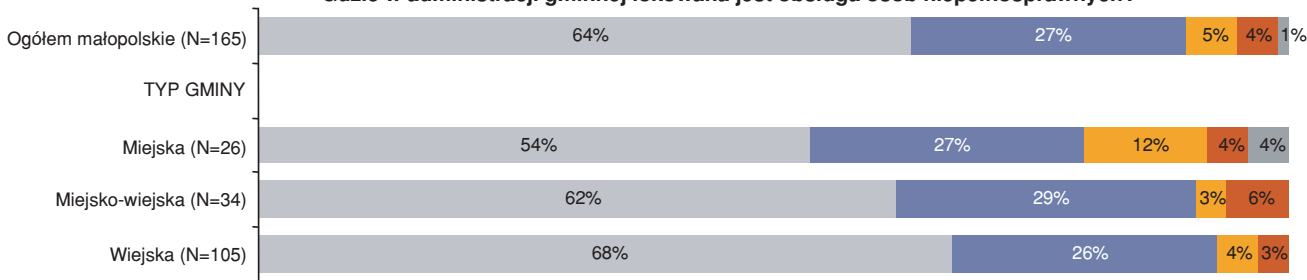
Samorządy gminne z województwa małopolskiego tylko sporadycznie do obsługi osób niepełnosprawnych wyznaczają specjalne jednostki. Tak jak w innych regionach kraju, praktyka taka bardziej typowa jest gminach miejskich, niż gminach wiejskich, bądź miejsko – wiejskich. Gminy miejskie dysponują także liczniejszym personelem przypisanym wyłącznie do obsługi zadań związanych z osobami niepełnosprawnymi.

Liczba pracowników w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się obsługą zadań dotyczących niepełnosprawnych - ŚREDNIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Gdzie w administracji gminnej lokowana jest obsługa osób niepełnosprawnych?

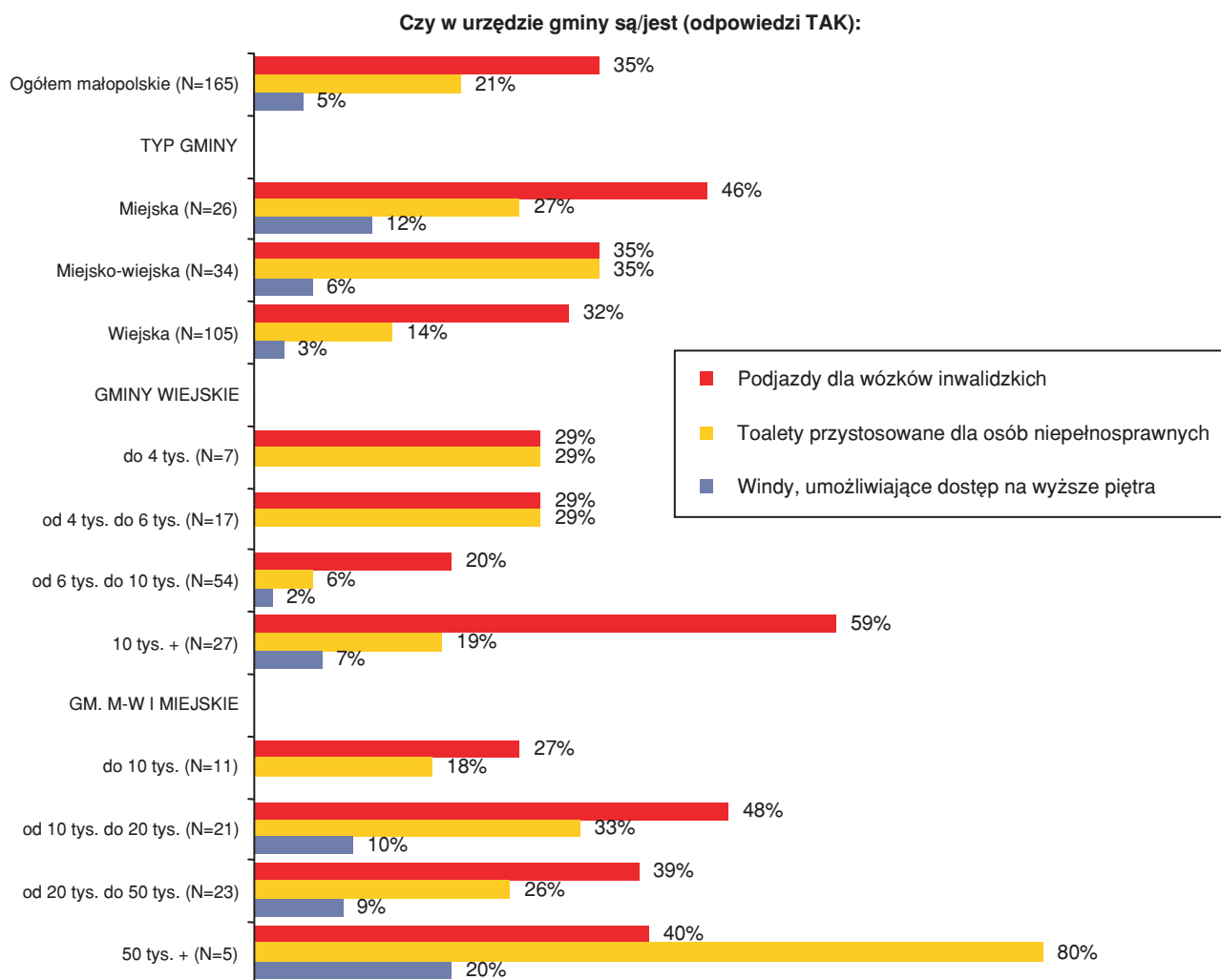
- Problemy osób niepełnosprawnych podlegają pod jednostkę organizacyjną w strukturze gminy odpowiedzialną za problemy społeczne/socjalne
- Nie ma jednej wyznaczonej jednostki organizacyjnej, osobami niepełnosprawnymi i ich problemami zajmują się różne jednostki organizacyjne
- Istnieje jednostka organizacyjna w strukturze gminy odpowiedzialna tylko za problemy osób niepełnosprawnych
- Żadna jednostka organizacyjna w gminie nie zajmuje się problemami osób niepełnosprawnych
- Brak danych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

□ Dostosowanie architektoniczne

W województwie małopolskim obserwujemy podobne, jak w skali całego kraju, prawidłowości pod względem dostosowania architektonicznego urzędów gmin. Generalnie najgorzej (nie tak źle jednak, jak w całym kraju) dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych są gminy wiejskie (za wyjątkiem gmin największych). Nieco lepiej, niż w innych regionach kraju radzą sobie gminy miejsko – wiejskie, które nawet częściej, niż gminy miejskie posiadają toalety przystosowane dla osób niepełnosprawnych. W podjazdy dla wózków inwalidzkich i windy najczęściej wyposażone są gminy miejskie.

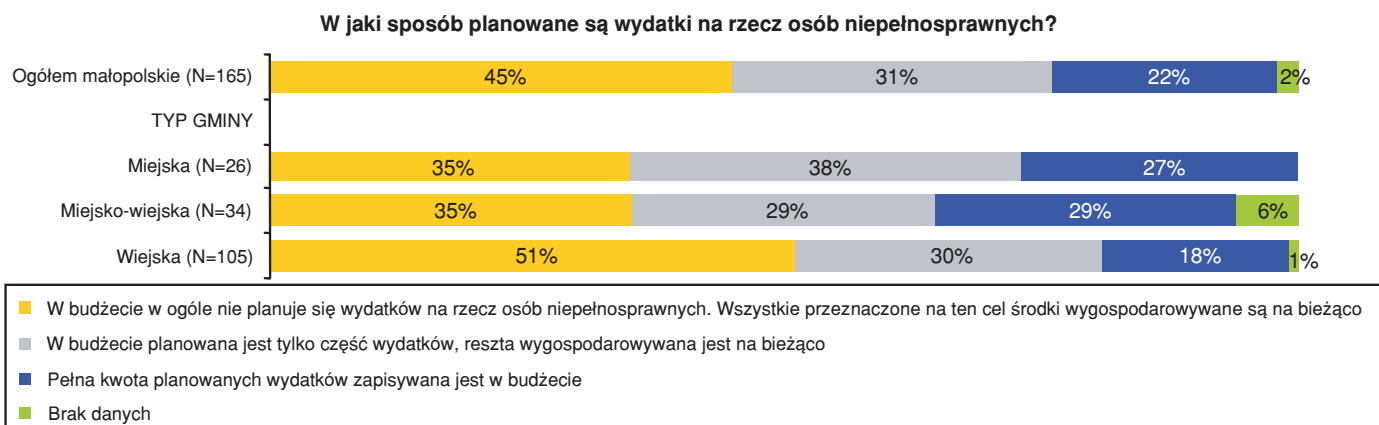

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Planowanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych i programy dotyczące osób niepełnosprawnych

Gminy miejskie i miejsko-wiejskie częściej, niż gminy wiejskie zapisują pełną kwotę planowanych wydatków w budżecie. Tymczasem, ponad połowa gmin wiejskich w ogóle nie planuje wydatków na rzecz niepełnosprawnych, ale środki na te cele wygospodarowuje na bieżąco.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Uwzględnianie w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym

Gminy miejskie i miejsko-wiejskie najczęściej nie wyszczególniają w swoich budżetach środków przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, lecz księgują je pod różnymi pozycjami. Gminy wiejskie albo zapisują je w wydatkach na cele socjalne lub też księgują pod innymi pozycjami. Osobną pozycję w budżecie dla tego typu wypadków najczęściej tworzą gminy miejskie.

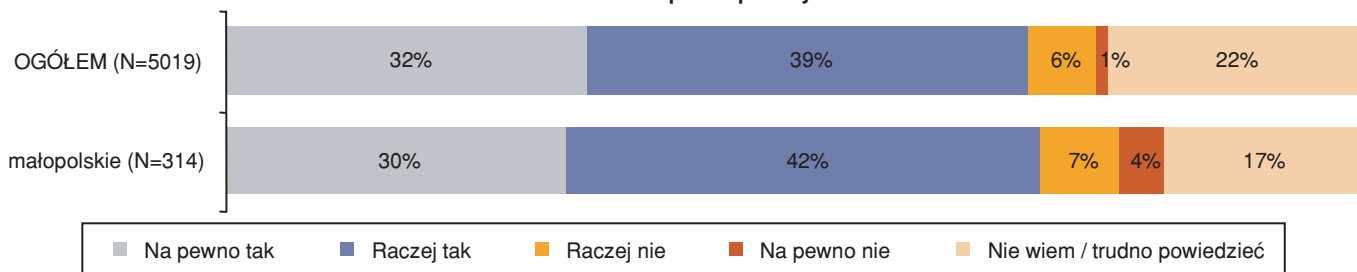
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

**9. Preferencje
wobec organizacji systemu wsparcia
dla niepełnosprawnych**

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

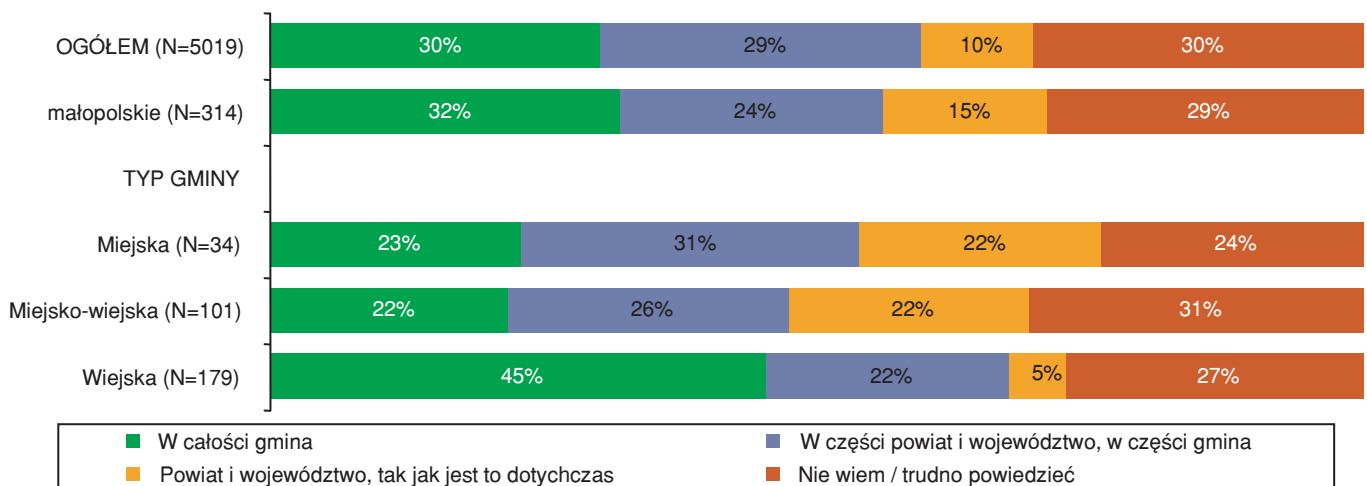
Niepełnosprawni mieszkańcy województwa małopolskiego, podobnie jak ogół niepełnosprawnych przekonani są o tym, że **gminy są ustawowo zobowiązane do zapewnienia im – jako osobom niepełnosprawnym – koniecznej pomocy**. Zapewne dlatego właśnie w stosunku do samorządów gminnych formułują oni oczekiwania pomocy i do nich zwracają się w pierwszej kolejności. W konsekwencji, w województwie małopolskim, **obserwujemy równie silne, jak w skali całego kraju, oczekiwanie zmiany obecnego systemu wsparcia**. 32% niepełnosprawnych mieszkańców Małopolski wyraża przekonanie, iż tylko gminy powinny odpowiadać za realizację zadań na rzecz niepełnosprawnych. Kolejne 24% chce zwiększenia ich obowiązków w tym zakresie, kosztem odciążenia powiatów. Zaznaczyć jednak należy, iż w porównaniu z innymi regionami niepełnosprawni mieszkańcy województwa małopolskiego relatywnie częściej, w porównaniu do innych regionów kraju, opowiadają się za utrzymaniem obecnego systemu wsparcia.

Czy Pana(i) zdaniem urzędy gminne mają ustawowy obowiązek udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Zgodnie z obowiązującym prawem wszystkie zadania na rzecz osób niepełnosprawnych przydzielone są władzom powiatowym i wojewódzkim. Gmina nie otrzymuje żadnych środków z budżetu państwa na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym. Kto Pana(i) zdaniem powinien odpowiadać za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

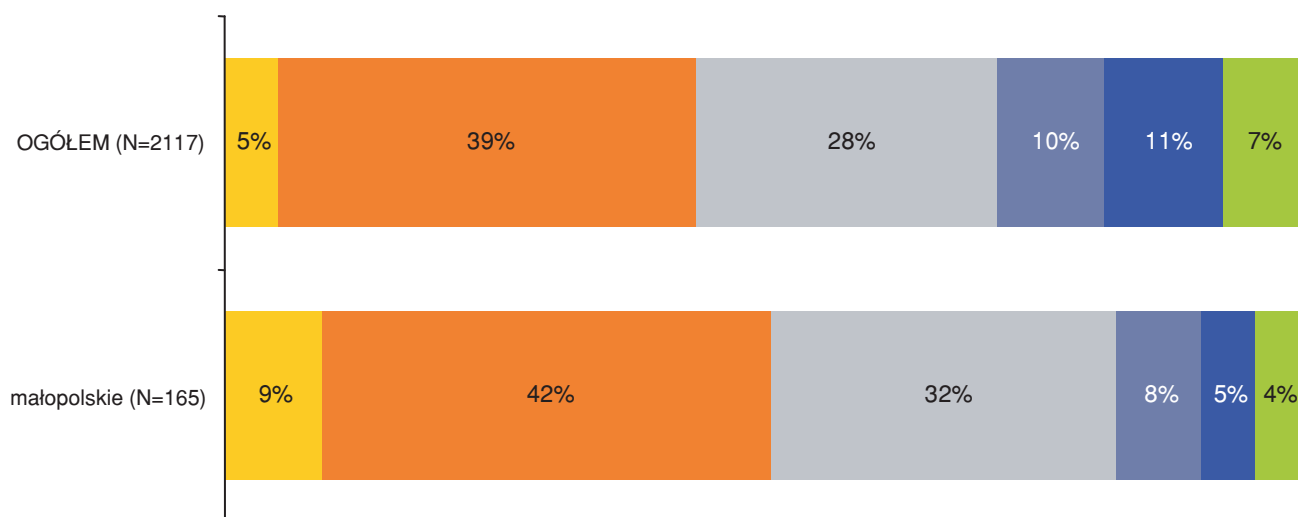
Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Najwygodniejszym dla osób niepełnosprawnych, szczególnie mieszkańców wsi, rozwiązaniem byłoby przejęcie przez samorzady gminne od powiatów przynajmniej części zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. **Gminy widzą ten problem zupełnie inaczej.**

Gminy z województwa małopolskiego w przeważającej części negatywnie oceniają obowiązujący system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 9% samorządów ocenia go pozytywnie, co znacząco nie odbiega od wyników w skali kraju.

Jednocześnie przedstawiciele samorządów gminnych z Małopolski, podobnie jak w skali kraju, w większości uważają, że podstawowe założenia systemu są dobre, a modyfikacji wymaga dostosowanie go do społecznych realiów. Jedynie 13% gmin uważa, że system ten powinien zostać całkowicie opracowany od nowa.

Jak gmina ocenia obowiązujący w Polsce ustawowy system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?

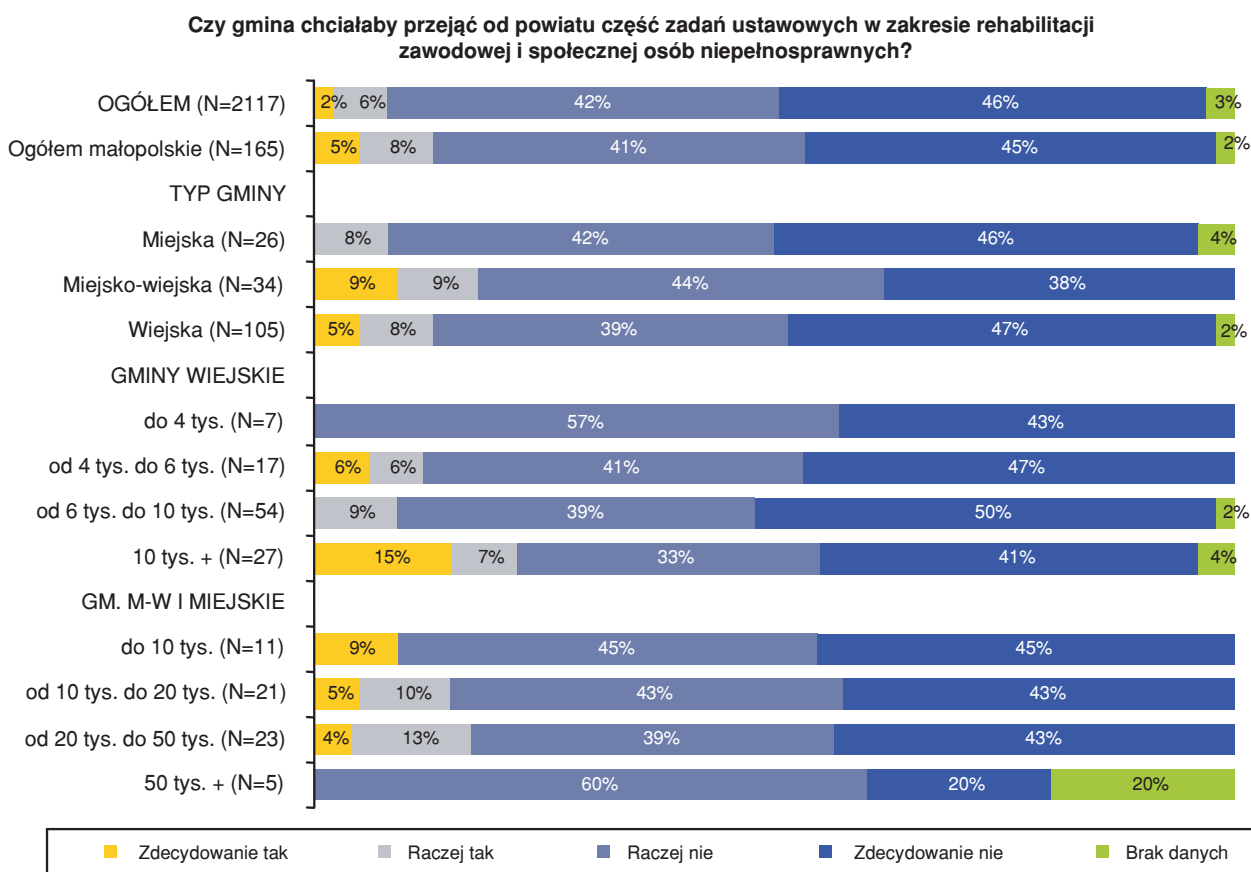

- System jest dobry, sprawdził się, nie należy go modyfikować
- System ten w ogólnych zarysach nie powinien ulec istotnym zmianom, ale konieczne są odpowiednie dostosowania do aktualnych warunków społecznych
- System należy zmienić, zachowując jego podstawowe założenia i funkcje
- Funkcjonujący obecnie system powinien być odrzucony i opracowany od nowa
- Obowiązująca ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie tworzy zwartego, odpowiadającego wymogom UE systemu, należy ją opracować od nowa
- Brak danych

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa małopolskiego w ogromnej większości odrzucają pomysł przejęcia od powiatu części ustawowych zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 13% małopolskich gmin wyraża aprobatę dla tego pomysłu.

Najbardziej zainteresowane takim pomysłem są w Małopolsce gminy miejsko-wiejskie. Zdecydowany sprzeciw wobec takiego rozwiązania wyrażają natomiast najmniejsze gminy wiejskie i największe gminy miejskie.

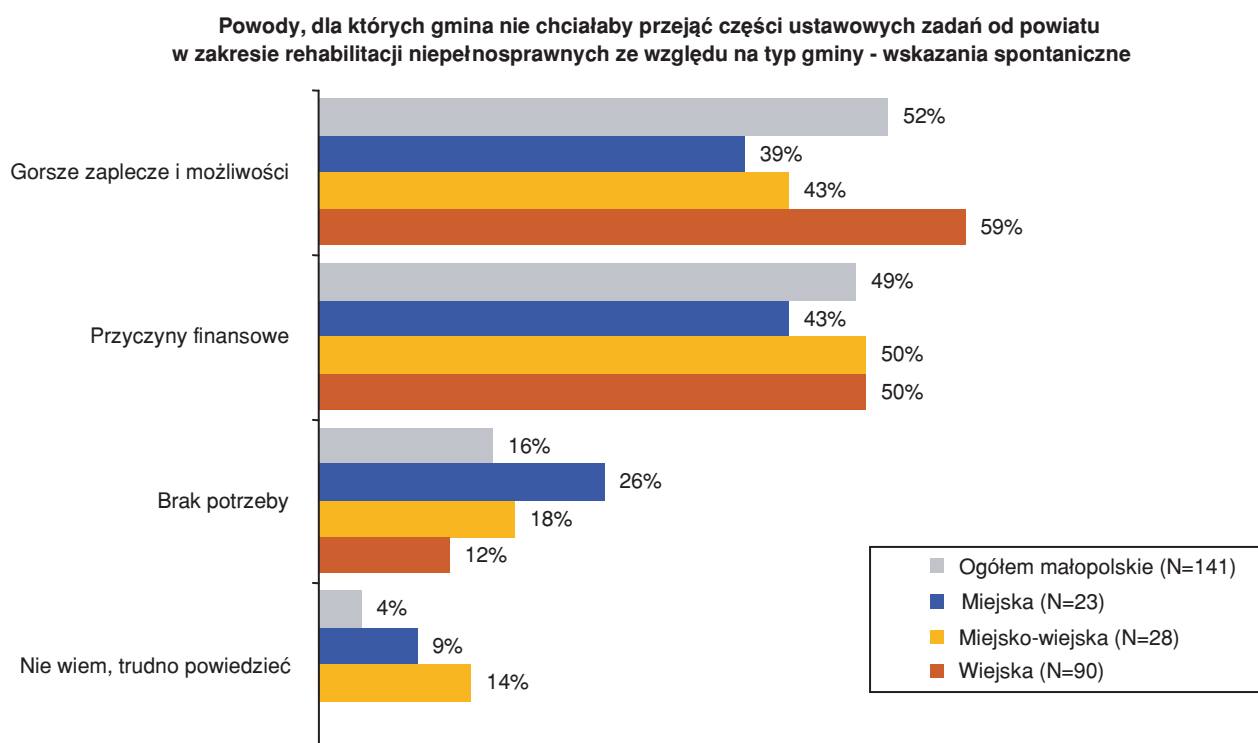

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=165

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Podstawowych powodów niechęci małopolskich gmin wobec przejęcia na siebie obowiązków związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym, należy upatrywać w zapleczu, jakim dysponują samorzady. Wśród najczęściej wymienianych przeszkód znalazły się przede wszystkim **gorsze możliwości i zaplecze** (kadrowe, lokalowe etc.) gmin wobec potrzeb osób niepełnosprawnych, a także **przyczyny finansowe**. Te pierwsze, podkreślały przede wszystkim gminy wiejskie, na kwestie finansowe wskazywano natomiast głównie w gminach miejskich. Podkreślić jednak należy, iż część gmin, przede wszystkim gmin miejskich, po prostu wskazywała na brak takiej potrzeby.

Można przypuszczać, iż dysponując lepszym zapleczem i celowymi środkami finansowymi gminy wykazywałyby więcej inicjatywy w podejmowaniu zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych od powiatów. Tego typu wsparcie zdecydowanie poprawiłoby bowiem możliwości gmin w stosunku do zadań, które przynajmniej częściowo samorzady i tak podejmują w ramach innych działań (np. pomocy społecznej i socjalnej). Mogłoby się to też przyczynić do wyrównywania dysproporcji pomiędzy pomocą udzielaną w miastach (większą z racji bliskości powiatu) i na wsiach (gdzie częściej jest to doraźne, najbardziej podstawowe wsparcie). Dodatkowo, adresowanie tych zadań specyficznym do osób niepełnosprawnych sprzyjałoby bardziej efektywnej ich realizacji i zwiększeniu ich różnorodności.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo małopolskie, N=141

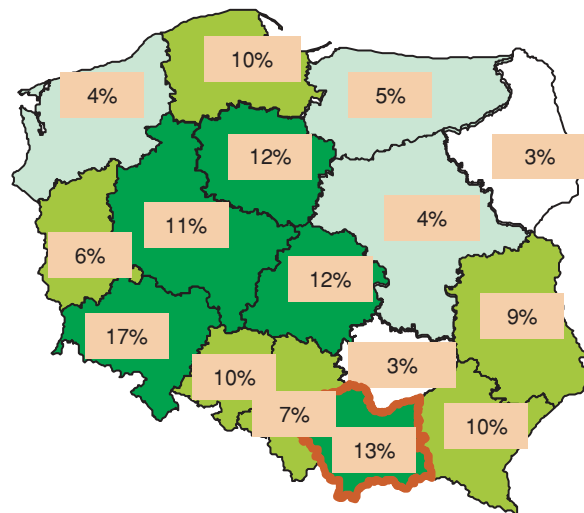
Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Większą gotowość do przejęcia od powiatów części zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, wykazują gminy z województw, które już dziś mogą pochwalić się sukcesami w tym zakresie. Dotyczy to również województwa małopolskiego.

Przedstawiciele samorządów gminnych z tego regionu, obok samorządowców z Wielkopolski, Dolnego Śląska, województwa kujawsko-pomorskiego przejawiają dość dużą, w skali całego kraju, skłonność do przejmowania od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Czy gmina chciałaby przejąć od powiatu część zadań ustawowych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?

(ZDECYDOWANIE TAK + RACZEJ TAK)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Tabela 1. Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach – wskazania spontaniczne

	Ogółem (N=1868)	dolnośląskie (N=112)	kujawsko-pomorskie (N=78)	lubelskie (N=157)	lubuskie (N=49)	łódzkie (N=130)	małopolskie (N=141)	mazowieckie (N=282)	opolskie (N=53)	podkarpackie (N=117)	podlaskie (N=92)	pomorskie (N=85)	śląskie (N=139)	świętokrzyskie (N=56)	warmińsko-pomorskie (N=94)	wielkopolskie (N=186)	zachodniopomorskie (N=95)
Gorsze zaplecze i możliwości	55%	72%	41%	56%	55%	58%	52%	60%	47%	42%	52%	61%	55%	63%	67%	52%	42%
Przyczyny finansowe	46%	56%	28%	44%	43%	30%	49%	48%	47%	63%	48%	35%	50%	32%	32%	61%	39%
Brak potrzeby	11%	6%	9%	16%	10%	15%	16%	10%	23%	9%	7%	7%	12%	7%	15%	10%	12%
Problemy prawne	1%	2%	3%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	2%	7%	0%	1%	0%	2%	1%	3%
Kwestie podziału kompetencji	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
Inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nie wiem, trudno powiedzieć	6%	4%	18%	4%	8%	9%	4%	1%	2%	3%	13%	5%	2%	11%	6%	4%	14%
Brak danych	3%	4%	14%	1%	4%	2%	0%	2%	4%	1%	1%	5%	4%	0%	2%	1%	4%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=1868